

การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปริญญาานิพนธ์
ของ
อรสา เงินฉาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
พฤษภาคม 2550

การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปริญญาานิพนธ์
ของ
อรสา เงินฉาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
พฤษภาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษาและแนะนำเป็นอย่างดีในการทำปริญญานิพนธ์ พร้อมตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมาจาก ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณิ พุทธาภูมิไกร กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เศวตฉัตร ศรีสุรัตน์ และอาจารย์มารศรี บั้วราภรณ์ ที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำในการสอบปากเปล่า ขอกราบขอบพระคุณองค์การบริการส่วนตำบลเกาะเกร็ด และชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดทุกคนที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษานี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาจาก สมาคมผู้ปกครอง และครูโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย และขอขอบคุณคุณครูทุกท่านที่ให้งำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ สำเร็จลงด้วยดี

อรสา เงินฉาย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวความคิด.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
วัฒนธรรม	
ความหมายวัฒนธรรม.....	7
ลักษณะของวัฒนธรรม.....	11
ประเภทของวัฒนธรรม.....	11
ระดับของวัฒนธรรม.....	13
ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรม.....	13
รูปแบบของวัฒนธรรม.....	13
ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม.....	14
การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม.....	14
ทฤษฎีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม.....	15
ความหมายการตั้งถิ่นฐาน.....	16
รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน.....	17
การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	20
ที่ตั้งและเขตการปกครองของเกาะเกร็ด.....	23
ลักษณะภูมิประเทศ.....	23
สภาพภูมิอากาศ.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
วัฒนธรรมประเพณีชาวมอญ.....	24
ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	29
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	32
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	84
การอภิปรายผล.....	99
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	106
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	107
ข ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐาน.....	109
ค ภาพประกอบลักษณะบ้านเรือน.....	113
ง ภาพประกอบประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	117
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	118

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญ เกาะเกร็ดทั่วไป.....	35
2 แสดงจำนวนและคำร้อยละของการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	38
3 แสดงจำนวนและคำร้อยละความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	44
4 แสดงจำนวนและคำร้อยละความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	53
5 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน ประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด.....	56
6 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกาย ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	58
7 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่น ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	59
8 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์วัฒนธรรมคติความเชื่อ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	61
9 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	62
10 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	64
11 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	66
12 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	67
13 แสดงจำนวนและคำร้อยละการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	69
14 แสดงจำนวนและคำร้อยละการนำเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	71

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	73
16 แสดงจำนวนและคำร้อยละการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	76
17 แสดงจำนวนและคำร้อยละความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	77
18 แสดงจำนวนและคำร้อยละความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด.....	80

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปถ่ายทางอากาศ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	41
2 แผนที่แสดงขอบเขตการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	42

การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ
ของ
อรสา เงินฉาย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
พฤษภาคม 2550

อรสา เงินฉาย . (2550). การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ เกาะเกร็ด

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม

ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยาวัตร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณี พุทธาภูมิไกร.

การศึกษครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน และประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน ที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ 1,6 และ 7 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เจาะจงกลุ่มชาวมอญทั่วไป และแบบสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยร้อยละ พรรณนาวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 76.52 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 71.25 ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดังนี้ อันดับ 1 วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา รองลงมา วัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญ วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน วัฒนธรรมคติความเชื่อ วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมภาษาถิ่นมอญ และ วัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้าน

กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 77.82 และจากกลุ่มประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 70.00 ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณี ดังนี้ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง และ ประเพณีค้ำต้นโพธิ์

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป ร้อยละ 57.46 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด คือ วัฒนธรรมคติความเชื่อ วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมภาษาถิ่นมอญ และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป ร้อยละ 66.35 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นดังนี้ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง และ ประเพณีค้ำต้นโพธิ์

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชน เคยปฏิบัติและส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นโดยผู้นำชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด นิยมตั้งบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำริมทางเท้าสาธารณะ และการตั้งบ้านเรือนแบบกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน ลักษณะบ้านเรือนปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง บ้านสองชั้นยกพื้นสูง และบ้านที่ปลูกครั้งดีกครั้งไม้

A STUDY ON ANCIENT CULTURE OF MON COMMUNITY AT KOH KRET, AMPHUR
PAKKRET, CHANGWAT NONTHABURI

AN ABSTRACT
BY
ORASA NGOENCHAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Science (Geography), Faculty of Social Science
at Srinakharinwirot University
May 2007

Orasa Ngoenchai . (2007). *A Study on Ancient Culture of Mon Community at Koh Kret, Amphur Pakkret, Changwat Nonthaburi*, Master thesis, Master of Science (Geography), Bangkok: Graduate Studies Srinakharinwirot University.
Thesis advisors: Prof. Prasert Witayarut, Asst Prof. Wannee Buddhavudhikrai

The objective is to study the cultures of Mon people inhabited around Koh Kret community, Amphur PakKret, Changwat Nonthaburi. 222 Mon people and 20 community leaders living at Moo (Sub-district) 1, 6, and 7 were qualitatively interviewed. Sample means ($\bar{x}$) and percentage of sample characteristics were analyzed descriptively.

The results of the study are as follow:

From the sampling, 76.52 percent of Mon people have known their local cultures. The major cultures are pottery and handicraft. 71.25 percent of Mon community leaders have also shown deep knowledge about their local cultures. Mon cultures mainly dealt with learning experiences and community activity participation. The opinions of Mon people culture by percentage are culture of pottery, descendant cultures, culture of local food, culture of settlement, culture of folklore and local belief, culture of costume, culture of local language, and culture of house building respectively.

77.82 percent of Mon people have known about their local tradition and 70 percent of community leaders have also admittedly told that they knew their own local tradition. Mon people gave the opinion that they have known about the tradition which came from learning experience and community activity participation. Their opinion on tradition shown by percentage are Songkran tradition, offering food to monk on waterway, Tak Bath Nam Pueng (Honey bee offering to monk), and Kham Ton Bo (Strengthening Bo tree) tradition respectively.

57.46 percent of Mon people gave the opinion that they have even participated and helped the community to preserve Mon local culture. The activities participated by Mon people shown by percentage are the culture involving folklore and local belief, culture of pottery, culture of local food, culture of costume, and culture of local language respectively. 66.35 percent of them gave the opinion that they have ever joint and helped to preserve a number of community tradition. The tradition practiced and participated by Mon people

shown by percentage are Songkran tradition, offering food to monk on waterway, Tak Bath Nam Pueng (Honey bee offering to monk), and Kham Ton Bo (Strengthening Bo tree) tradition respectively.

From the sample of community leaders who have practiced and participated in preserving both the local culture and local tradition there are the important roles in encouraging and planning Mon community activities of cultures and traditions.

The Mon community settlement gregariously happened along river bank and public footpath. People distribution depended on the way of living. One storey houses of Mon people are built by wood and two-storey houses usually were built by wood as well as half concrete and wood. All of them were built elevated from the normal ground level.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบสานต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติย่อมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการสั่งสมและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายอันสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ จึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมประเพณีที่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ๆ รูปแบบของวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ค่านิยมความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ชนชาติมอญได้เริ่มตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยการอพยพครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มอญอพยพมาตั้งบ้านเรือนตามริมน้ำสายสำคัญต่างๆ ทั่วภาคกลาง เช่น บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แถบจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ คนมอญเหล่านี้มีการรวมตัวกันตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชนชาติมอญ ดังจะเห็นจากประเพณีต่างๆ ในเทศกาลประจำปีของสังคมไทย เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ที่มีการละเล่นสละบ้า การปล่อยปลา การแต่งกายแบบมอญ การรำผีมอญ หรือศิลปะแบบมอญการทำเครื่องปั้นดินเผา สถาปัตยกรรมอันได้แก่ วัดวาอาราม เจดีย์เสาหงส์ในวัดมอญ

เกาะเกร็ดเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางลำน้ำเจ้าพระยามีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแต่เดิมเกาะเกร็ดมิได้เป็นเกาะ แต่เป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินรูปโค้งลักษณะเป็นแหลมยื่นไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีชื่อเรียกมาแต่เก่าก่อนว่า “บ้านแหลม” ครั้นถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยาได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดเพื่อให้การสัญจรสะดวกรวดเร็วขึ้นเรียกว่า คลองลัดเกร็ดน้อย เกาะเกร็ดเป็นชุมชนคนมอญแต่โบราณมีวิถีชีวิตแบบชาวบ้านริมลำน้ำเจ้าพระยาที่เรียบง่าย โดยส่วนมากนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่รอบเกาะริมแม่น้ำเจ้าพระยา เกาะเกร็ดมีลักษณะความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม มีโบราณสถาน โบราณวัตถุเก่าแก่ที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรม ที่เป็นเอกลักษณ์รวมทั้งแบบแผนวัฒนธรรมและประเพณีที่ควรแก่การอนุรักษ์ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีแห่ข้าวแช่ ประเพณีการค้ำตันโพธิ์ การทำอาหารชาววัง การประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เก่าแก่ กวามอาม่านซึ่งเป็นหมู่บ้านผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ที่มีรูปทรงสวยงามที่เกะสลัก

ลวดลายที่มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นจนกลายเป็นที่ยอมรับจากทางราชการ โดยการนำรูปหมอน้ำที่มีลายวิจิตรงดงามของชุมชนชาวมอญมาเป็นตราประจำจังหวัดนนทบุรี

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ ที่เกาะเกร็ดมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เนื่องจากยังคงอยู่ รวมกันเป็นกลุ่ม และตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยด้วยความสามัคคี และรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมไว้ มอญเป็นชนชาติเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ และยึดถือวัฒนธรรม ประจำชาติอย่างมั่นคงไม่ว่าจะเป็นภาษาศาสนาประเพณี ศิลปะ ซึ่งนับว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์เมื่อ ไปอยู่ที่ใดก็จะนำพาเอาวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ของชนชาติติดตัวไปด้วย วัฒนธรรมประเพณีของ มอญจึงได้เกิดขึ้นตามท้องถิ่นต่างๆ ที่มีชาวมอญไปตั้งถิ่นฐาน เช่น อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สำหรับวัฒนธรรมทางด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างได้เป็นที่ยอมรับของคนไทยในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน สภาพสังคม ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นที่ยอมรับกันว่าความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีผลสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในหลายด้าน เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ขาดความเป็นเอกลักษณ์หรือคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ จะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนของชุมชนที่พึ่งพาตนเอง การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นในการอนุรักษ์ พื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมดั้งเดิมอันดีที่เป็นเอกลักษณ์ และมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน แต่ในปัจจุบันพบว่าชุมชน ชาวมอญเกาะเกร็ด มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ชาวมอญเกาะเกร็ดบางกลุ่มมี การรวมตัวกันค่อนข้างเหนียวแน่น และยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชาติอย่างเข้มแข็ง ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็น เครื่องหมายแสดงเอกลักษณ์ของคนมอญ

จากศักยภาพทางวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด นั้นสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดนนทบุรี โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรกรรม จากสภาพเป็นจริงในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงใน เรื่องประเพณีบางอย่างไป ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป หรือในส่วนของ การแต่งงานข้ามเชื้อชาติระหว่างไทย-มอญ เป็นผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประกอบ กับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ได้คำนึงถึงความสำคัญของแก่นแท้ของวัฒนธรรมดั้งเดิมของ ชุมชนอย่างแท้จริง เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุทำให้วัฒนธรรมมอญลดความเข้มข้นในความเป็นเอกลักษณ์ ของชนชาติไป (คัธลียา พรเพชรสุข. 2544 : 91)

ปัจจุบันสภาพความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม ที่เกิดขึ้นในสังคมวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งจากสภาพแวดล้อมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทำให้ระบบความคิดของคนในชุมชนแตกต่างกัน บางส่วนต้องการพัฒนาสู่ความทันสมัย บางส่วนต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ดำเนินตามครรลองแห่งทาน อันมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งที่เกื้อกูลสังคมให้ผู้คนดำรงชีวิตอย่างสามัคคีและสันติสุข และตระหนักถึงความสัมพันธ์และความคล้ายคลึงระหว่างวัฒนธรรมมอญกับวัฒนธรรมไทย และเห็นว่าชุมชนไทยเชื้อสายมอญเกาะเกร็ด เป็นชุมชนที่น่ายกย่องด้านการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรม และมีประเพณีความเชื่อที่ผูกพันต่อชีวิตและความเป็นอยู่ เป็นชนชาติที่มีความเจริญทางด้านวัฒนธรรมสูงและมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ ศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาศาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการอนุรักษ์และหาแนวทางในการส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ที่เก่าแก่ที่ยังมีชีวิตและทรงคุณค่าที่มีความหลากหลายเรียบง่ายและงดงาม จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของสังคมในยุคปัจจุบัน ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดเปลี่ยนไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่โดดเด่นของชาวมอญเกาะเกร็ดซึ่งควรมีการอนุรักษ์และการพัฒนาควบคู่กันไป และเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมชุมชนของตนเองเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- 1.กลุ่มชาวบ้านท้องถิ่นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 1 ,6 และ 7
- 2.กลุ่มผู้นำทั่วไปในชุมชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เจ้าอาวาส หมู่ที่ 1 ,6 และ 7
- 3.กลุ่มผู้มีความรู้ได้แก่ผู้นำชุมชนชาวมอญที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญ และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้ง 55- 65 ปี
- 4.องค์กรของรัฐที่มีบทบาทต่อการพัฒนาและการจัดการชุมชน ได้แก่ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กรมพัฒนาชุมชน

ตัวแปรที่ศึกษา

1.ตัวแปร

- 1.ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
 - ประเพณีวันสงกรานต์
 - ประเพณีค้าต้นไม้โพธิ์
 - ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง
 - ประเพณีตักบาตรทางน้ำ
 - วัฒนธรรมการแต่งกาย
 - วัฒนธรรมภาษาถิ่น
 - วัฒนธรรมคติความเชื่อ
 - วัฒนธรรมอาหารมอญ
 - วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา
2. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

2.ตัวแปรตาม

- การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรมชาวมอญเกาะเกร็ด หมายถึง วิถีชีวิตที่ดำเนินไปตามครรลองแห่งตน คือ การให้ความสำคัญเพื่อพ่อแม่ ศีลธรรม คือ ความสำรวมตนและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ภาวนา คือ การพัฒนาตนด้วยจิตที่ใสธรรมอันมีคุณธรรม จริยธรรม สภาพสังคมแบบช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

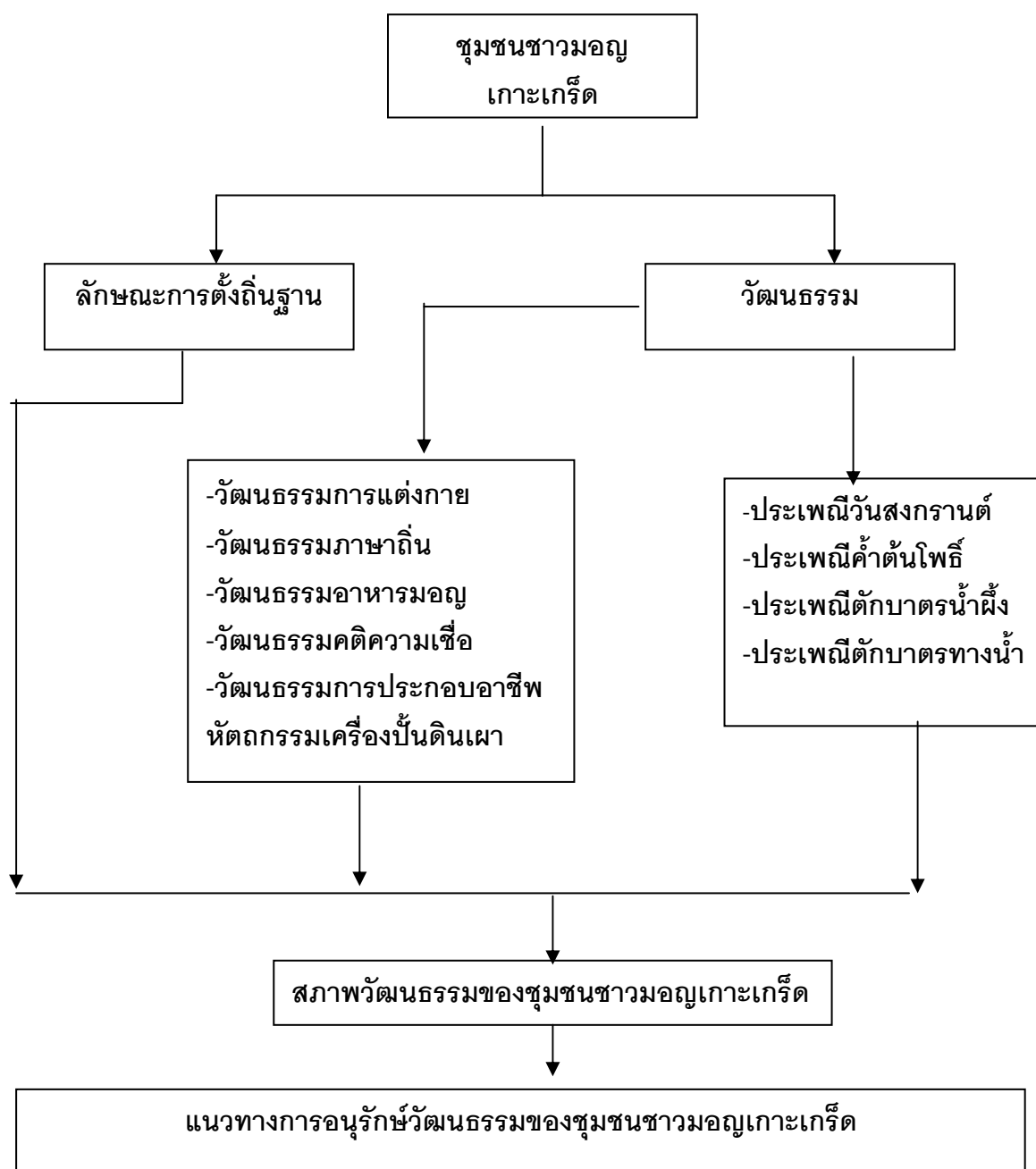
ชาวมอญเกาะเกร็ด หมายถึง ชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเพื่อความสะดวกในการคมนาคมและการประกอบอาชีพ

กรอบแนวความคิด

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมา ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำท้องถิ่นที่โดดเด่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด มีส่วนในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการดำเนินงานวิจัย การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดและการมีส่วนร่วมในเชิงอนุรักษ์ (Conservation) ที่นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable development) ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนเกาะเกร็ดในความคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย
การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นไว้ได้
2. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญน่าจะกระจายอยู่ตามชายฝั่งของเกาะเกร็ด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ตำบลปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษา ประเพณีวันสำคัญ การแต่งกาย ภาษาถิ่น ความเชื่อ อาหารชาวมอญ หัตถกรรม พื้นบ้านเครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนการศึกษาการปรับตัววัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดใน บริบทของ สิ่งแวดล้อมสังคมไทยยุคปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.ความหมาย และคำนิยามวัฒนธรรม
- 2.ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรม (Configurationism)
- 3.ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusionism)
- 4.ทฤษฎีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม
- 5.การตั้งถิ่นฐานมนุษย์
- 6.การตั้งถิ่นฐานของชุมชนมอญเกาะเกร็ด
- 7.วัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด

ความหมายวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นคำที่ถอดมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษ “ Culture ” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “ cultura ” ภาษาละติน หมายถึง การเพาะปลูก หรือการปลูกฝัง แต่คำว่า **วัฒนธรรม** ในภาษาไทยนี้เป็นคำสมาส รวมคำว่า **วัฒนธรรม** แปลว่า ความเจริญงอกงาม ความรุ่งเรือง และคำว่า **ธรรม** แปลว่า ระเบียบ ข้อปฏิบัติ เข้าไว้ด้วยกันความหมายของวัฒนธรรมจึงน่าจะหมายถึงความเป็นระเบียบ ความมีวินัย (दनัย ไชยโยธา. 2543: 2-3)

วัฒนธรรม แปลตามตัวอักษร หมายความว่า สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม วัฒนธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรม วาจาท่าทาง กิจกรรม และผลผลิตของกิจกรรมที่มนุษย์ในสังคมผลิตหรือปรับปรุงขึ้นจากธรรมชาติ และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการคัดเลือก ปรับปรุงและยึดถือสืบทอดกัน มาจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัยของคนหรือกลุ่มคน ชาติ ลัทธิ ความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม อาหารการกิน เครื่องใช้ไม้สอย ศิลปะต่าง ๆ ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติในสังคม วัฒนธรรมอันเป็นผลรวมจากความคิด สติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งได้สร้างสรรค์และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตนั้นแบ่งออกได้ 5 สาขาดังนี้ (นิตยา บุญสิงห์. 2546: 12-13)

1. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี
2. วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์
3. วัฒนธรรมทางจิตใจ เช่น ศาสนา คติธรรม
4. วัฒนธรรมทางจารีต หรือขนบธรรมเนียมประเพณีและการประพฤติต่าง ๆ ในสังคม
5. วัฒนธรรมทางสุนทรียะ ได้แก่ ความงาม ความไพเราะ หมายถึง ศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น ประติมากรรม ดุริยางคศิลป์

วัฒนธรรม ตามความหมายของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คือ ความดี ความงาม และความจริง (สัจธรรม)

วัฒนธรรม ตามแนวความคิดทางมานุษยวิทยา ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมมักจะเน้นถึงระบบความเชื่อ (Belief system) และค่านิยมทางสังคม (Social values) วัฒนธรรมมิใช่พฤติกรรมของมนุษย์ แต่เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคมซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรมคือกฎระเบียบหรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับ วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิต (Way of life) ของคนในสังคม (ยศ สันตสมบัติ. 2544: 11-12)

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่ถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ในสังคมขนาดใหญ่มักจะมีลักษณะบางอย่างทางวัฒนธรรมร่วมกันอยู่ ขณะเดียวกันก็ยังมีหลากหลายและแตกต่างกันในกลุ่มสังคมระดับที่เล็กลงไปหรือที่เรียกกันว่า วัฒนธรรมย่อย (อรรถพล อนันตวรสุกุล. 2549: 5)

วัฒนธรรม ตามแนวทางในการรักษาและส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถแก้ไข และซาบซึ้งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทยคือวิถีชีวิตที่คนไทยสั่งสม เลือกรับ ปรับปรุงแก้ไขจนถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในสังคม

2. วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่นๆ ทั้งหมดนี้หากเป็นที่ยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

3. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงาม วัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของกาลเวลา ดังเช่นการเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญให้เข้ากับยุคสมัย เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจจะเลิกใช้วัฒนธรรมดั้งเดิม การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ได้จึงต้องปรับปรุงหรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (วีระ บำรุงรักษา. 2541: 34)

จากการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมต่างๆ ทั่วโลก นักมานุษยวิทยาได้สรุปลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไว้ 6 ประการด้วยกันคือ

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม (Shared ideas) และค่านิยมทางสังคมซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรม คนในวัฒนธรรมเดียวกันจะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเขาสอดคล้องต้องกันกับผู้อื่น เช่น ค่านิยมอย่างหนึ่งในสังคมไทยคือการเคารพนับถือผู้ใหญ่ เมื่อเด็กพบผู้ใหญ่ที่ตนรู้จัก เด็กทราบดีว่าตนควรยกมือไหว้เพื่อทักทายและแสดงความเคารพ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็สามารถคาดคะเนได้ว่า เด็กไหว้ตนและตนควรจะได้รับไหว้

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (Culture is learned) ที่ละเล็กละน้อยจากการเติบโตมาในสังคมแห่งหนึ่ง วัฒนธรรมเปรียบเสมือน “ มรดกทางสังคม ” ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (enculturation) ซึ่งรวมทั้งการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีมนุษย์ได้รับการสั่งสมมาจากการเป็นสมาชิกสังคม จากกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมนี้ มนุษย์สามารถเข้าใจได้ว่าตนควรมีพฤติกรรมเช่นไร ในสถานการณ์ต่างๆ พฤติกรรมเช่นไรที่ตนยอมรับว่าดีงามและถูกต้อง มนุษย์จะรับเอาทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อที่สังคมยอมรับมาเป็นของตน

3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (symbol) พฤติกรรมของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากการใช้สัญลักษณ์ ชีวิตประจำวันของเราเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินตรา สัญลักษณ์ไฟจราจรหรือสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น สัญลักษณ์สำคัญที่มนุษย์ใช้ก็คือ ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อความหมายระหว่างกันและกัน นอกจากนั้นภาษาและระบบสัญลักษณ์อื่นๆ ยังช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างเป็นระบบสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นไปยังคนรุ่นหลังต่อไป

4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมความรู้และปัญญา ในลักษณะนี้วัฒนธรรมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น สอนให้มนุษย์รู้จักหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้สังคมทำงานไปได้อย่างมีระบบ

นอกจากนั้น วัฒนธรรมยังช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์

5. วัฒนธรรม คือ กระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราอย่าง เช่น มนุษย์ทุกแห่งหนทั่วโลกพยายามกำหนดนิยามความหมายของชีวิต และกระบวนการกำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตอาจจะออกมาในรูปของความเชื่อทางศาสนาพิธีกรรม เทพปกรณัม จักรวาลวิทยา ฯลฯ เมื่อมนุษย์ในสังคมแห่งหนึ่งพยายามกำหนดนิยามความหมายของอำนาจ กระบวนการกำหนดความหมายดังกล่าวก็ย่อมกลายมาเป็นการสร้าง “ แนวความคิด ” พื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองของสังคมนั้น ในกระบวนการกำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่างๆ นี้เอง มนุษย์ได้สร้าง “ สถาบัน ” หรือ “ องค์การ ” ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รองรับการตีความดังกล่าวข้างต้น เช่น เมื่อมีการกำหนดนิยามความหมายของอำนาจ ก็ย่อมมีการจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองขึ้นมาตามการตีความดังกล่าว การตีความในทุกๆ ด้านย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือการตีความใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและลักษณะเนื้อหาของสถาบันสังคมตามไปด้วย

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งหากแต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผลมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (diffusion) เช่น ความคิดและค่านิยมที่มาจากวัฒนธรรมอื่นและมีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับในวัฒนธรรมของเรา การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความพยายามของมนุษย์ในการควบคุมธรรมชาติและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเทคโนโลยีทางการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย หากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็วไปจนกระทั่งวัฒนธรรมและประเพณีปฏิบัติไม่อาจเปลี่ยนแปลงตามทันได้ ก็อาจส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ วัฒนธรรมล่า ” (culture lag) และทำให้มนุษย์ในสังคมนั้นเกิดความแตกต่างหรืออาจมีผลกระทบรุนแรงถึงขั้นทำให้วัฒนธรรมเกิดการแตกแยกสลายไป

“ วัฒนธรรม ” ตามทฤษฎีของ จูเลียน สจ๊วต เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เราไม่ควรจะแยกแยะสภาพแวดล้อมออกจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ในสังคมดั้งเดิม มนุษย์มีวิธีการผลิตแบบล่าสัตว์และเก็บอาหาร ผู้หญิงเป็นฝ่ายเก็บอาหารและผู้ชายจะทำหน้าที่ล่าสัตว์ การแบ่งแยกงานในทำนองนี้ มิได้เป็นเพราะผู้ชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าแต่เป็นเพราะว่าผู้หญิงต้องใช้เวลาร่วมอยู่กับลูกในขณะที่ผู้ชายสามารถเดินทางไกลและจากบ้านได้เป็นระยะเวลานาน

(Steward.1955 อ้างใน ยศ สันตสมบัติ 2538 : 160-161)

ลักษณะของวัฒนธรรม (Nature of Culture)

วัฒนธรรมเป็นระบบพฤติกรรมที่มนุษย์คิดสร้างมาเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ความคิดที่จะสร้างวัตถุและระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการ ระบบความคิดของมนุษย์ไม่ยอมหยุดนิ่งอยู่กับที่ มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ บางสิ่งของที่เก่าก็ถูกทิ้งไป เพราะมนุษย์คิดของใหม่ๆ ที่ดีกว่าและเหมาะสมกับกาลเวลาขึ้นมาใช้ เมื่อมนุษย์รุ่นใหม่คิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ดังนั้นลักษณะ ของวัฒนธรรมจึงไม่ใช่ลักษณะคงที่ตายตัว ดังจะได้สรุปลักษณะวัฒนธรรมได้ ดังนี้ (นิยพวรรณ วรณศิริ. 2540 :44 - 45)

1. วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบความคิดของมนุษย์ (Cognitive Systems) เพราะระบบความคิดเกิดมาจากระบบสมอง ระบบประสาท และระบบของจิตใจ

2. วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ไม่ใช่สิ่งที่คงตายตัว วัฒนธรรมเป็นผลผลิตของระบบความคิดและแสดงออกทางพฤติกรรมอันได้แก่การทำในแง่ของการสร้างวัตถุ ผลิตภัณฑ์ของ และระบบต่างๆ ทางสังคม อาจจะมีมองในแง่ของวิวัฒนาการ

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้ บุคคลสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นของชีวิตมนุษย์จะมีการสั่งสมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ได้จากการเรียนรู้และการผสมผสานระหว่างกลุ่มชน

4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวม ควรลองหรือระบบการดำเนินชีวิตของบุคคลสังคมใน ต้องสอดคล้องกับบุคคลอื่น

สรุปลักษณะของวัฒนธรรมเป็นระบบความคิดของมนุษย์ ที่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และ เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งวัฒนธรรมสามารถจำแนกออกเป็น วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางจารีตประเพณีหรือขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางสุนทรียะ มนุษย์สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมที่เป็นของส่วนรวมเฉพาะสังคมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลักษณะวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมบางอย่างของชาวมอญก็ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม ดังเช่นที่ว่าวัฒนธรรมคือ การวิวัฒนาการ

ประเภทของวัฒนธรรม

การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมโดยทั่ว ๆ ไปมักจะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เพราะมันเป็นคือ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีรูปร่างมีขนาดและน้ำหนักแตกต่างกันไปตั้งแต่ จอบ เสียม

หม้อ บ้านรถยนต์ รถไฟ ไปจนถึงเครื่องจักรกลประเภทต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างได้ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (non-material culture) หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่างขนาดหรือน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มาก วัฒนธรรมประเภทนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อยคือ

2.1 สถาบันสังคม คือส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานของสังคม คือสถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข สถาบันสังคมถือว่าเป็นหัวใจของวัฒนธรรม

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ และบางอย่างไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมประเภทนี้มี 5 ประเภทย่อยคือ

2.2.1 ศาสนา ในหลักศาสนาจะมีข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธมีศีล 5 ที่ห้ามฆ่าสัตว์พด ปลด ถูกระเบิด ดื่มของมึนเมา ศาสนาจึงช่วยควบคุมทางสังคมที่สำคัญมาก

2.2.2 ความเชื่อทางสังคม คือระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของคนในสังคม เช่น ในสังคมไทยมีความเชื่อ นรก สวรรค์ บุญ บาป การทำบุญ ช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในระเบียบ

2.2.3 ค่านิยม คือมาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคมบ้าง เมื่อสิ่งใดมีค่า คนก็อยากมีอยากเป็นอยากได้ ความเชื่อในค่านิยมของสังคม ทำให้เกิดควมมีระเบียบในสังคมได้

2.2.4 ประเพณี แต่ละสังคมมีประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ยาวนาน ประเพณี

2.2.5 กฎหมาย คือ การควบคุมทางสังคมโดยตรง กฎหมายมีความสำคัญมากในสังคมสมัยใหม่ เพราะทำให้เกิดความระเบียบเรียบร้อยในสังคมได้เป็นอย่างดี

2.3 ศิลปะ คือการสร้างสรรคผลงานในด้าน จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรมดนตรี การละคร นาฏศิลป์และวรรณกรรม

2.4 ภาษา คือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารติดต่อกัน ภาษาในที่นี้หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียนรวมทั้งกิริยาท่าทางต่าง ๆ ด้วย

2.5 พิธีกรรม คือ การเน้นเฉพาะพิธีที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่าง ๆ (งามพิศ สัตย์สงวน. 2538:53-54)

ระดับของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความหมายแตกต่างกัน 4 ระดับคือ

1. วัฒนธรรมระดับกว้างที่สุด (generic) หมายถึง วิถีชีวิตที่ต้องเรียนรู้ของมนุษย์ทุกสังคมไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมในความหมายทั่วไป คือ เป็นความจริงในทุกสังคม
2. วัฒนธรรมเฉพาะ (specific) หมายถึง วิถีชีวิตของสังคมหนึ่งสังคมใดโดยเฉพาะ เช่น วัฒนธรรมของสังคมไทย สังคมจีน สังคมญี่ปุ่นหรือสังคมอเมริกัน
3. วัฒนธรรมย่อย (sub specific and subculture) หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันเช่น ในสังคมไทยมีวัฒนธรรมย่อยชนชั้นสูง กลาง หรือต่ำ วัฒนธรรมย่อยของพวกชาวเขา ชาวจีน มอญ เขมร ชาวเมือง ชาวชนบท
4. วัฒนธรรมร่วมที่เฉพาะ (interspecific) หมายถึง วัฒนธรรมย่อยที่มีร่วมกันอยู่ใน 2 วัฒนธรรม หรือหลายวัฒนธรรม ไม่มีวัฒนธรรมย่อยของสังคมใดที่เป็นอิสระต่อวัฒนธรรมของสังคมอื่น (งามพิศ สัตย์สงวน. 2538:43)

ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรม (Configurationism)

ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการมองพฤติกรรมส่วนรวมของคนในสังคมหนึ่งๆ ว่ามีแนวโน้มไปในทางใด มีค่านิยมอย่างไร มีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยรวมๆ กันอย่างไร และอะไรเป็นตัวกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นๆ รูปแบบทางวัฒนธรรมเป็นตัวแบ่งแยกสังคมอื่นๆ อย่างชัดเจน ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรมนี้เป็นแนวคิดต่อเนื่องกับแนวคิดทางวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ ซึ่ง เบเนดิกต์ (Benedict) ได้เสนอแนวคิดว่า บุคลิกภาพโดยภาพรวมของคนในสังคมก็คือวัฒนธรรมประจำชาติและวัฒนธรรมประจำชาติก็คือรูปแบบรวมของบุคลิกภาพส่วนบุคคลหรือวัฒนธรรมพื้นฐาน (Basic personality) ของสังคมนั้นเอง

รูปแบบทางวัฒนธรรมเกิดมาจากลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมของสังคม ลักษณะส่วนใหญ่ของสังคมนั้นๆ กันเป็นกลุ่มก้อนจะมองเห็นได้เป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมหนึ่งๆ ซึ่งถูกแสดงออกโดยสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมนั้น ทั้งรูปนามและนามธรรม
(นิยพรรณ วรณศิริ. 2540:117)

รูปแบบของวัฒนธรรม (Patterns of Culture)

วัฒนธรรมหรือพฤติกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนคิดสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายของตน สิ่งใดพฤติกรรมใดที่บุคคลหนึ่งคิดขึ้นและทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ตนเองเพียงผู้เดียวโดยไม่มีผู้อื่นได้มีส่วนร่วมนั้น เป็นพฤติกรรมเฉพาะบุคคลจึงไม่นับว่าเป็นรูปแบบของวัฒนธรรม

ส่วนพฤติกรรมใดที่เป็นยอมรับของคนหมู่มากในสังคมและคนส่วนใหญ่ยอมรับเรียกว่า รูปแบบวัฒนธรรม อย่างเช่นวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญที่ถือเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นคือการประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคม หรือรูปแบบวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญที่ทุกคนยอมรับจะแต่งกายในเทศกาลที่สำคัญของชนชาติหรือที่เรียกว่ารูปแบบวัฒนธรรมประจำชาติ

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusionism)

หลักของการแพร่กระจายวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ ได้ต้องยึดหลักว่า วัฒนธรรมคือ ความคิด และพฤติกรรมที่ติดตัวบุคคล บุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น ดังนั้น การแพร่กระจายของวัฒนธรรมจะขึ้นกับปัจจัยต่อไปนี้คือ (นิยพวรรณ วรณศิริ. 93:2540)

1.หลักภูมิศาสตร์ ต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้น เช่น ไม่มีภูเขาสูง ทะเลกว้าง ทะเลทราย หิมะ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของคนที่มีวัฒนธรรมติดตัวบุคคลมา

2.ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การที่ผู้คนต้องเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน ส่วนมากเนื่องมาจาก ปัญหาเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปติดต่อค้าขาย หรือแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าทางเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปเที่ยวเตร่ดูสิ่งแปลกใหม่ แต่ก็ต้องมีเงินทองจึงไปเที่ยวยังถิ่นอื่นได้ คนที่มีเศรษฐกิจดีจึงมีโอกาสนำวัฒนธรรมติดตัวไปสังสรรค์กับวัฒนธรรมอื่นได้

3.ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การสนใจแลกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรมใหม่และความรู้เป็นต้น การไปศึกษายังถิ่นอื่นจึงเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยตรง การรู้จักใครและแต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรม การไปร่วมปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา และการอพยพย้ายถิ่นเพราะเกิดภัยทางสังคม เช่น เกิดสงคราม และความขัดแย้ง การประสพภัยธรรมชาติ เช่น ข้าวยากหมากแพง แห้งแล้ง และการยึดครองโดยผู้รุกราน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น

4.การคมนาคมขนส่งที่ดี เป็นปัจจัยเอื้อต่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เช่น ถนนดี พาหนะสำหรับการโดยสารและการเดินทางในระยะทางไม่ไกลเกินไปนักแล้วแต่เป็นอัตราเร่งการแพร่กระจายที่ดีด้วย

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion)

นักปราชญ์ทางวัฒนธรรม เช่น เอ็ดเวิร์ด ซาเปอรั และ ฟรานซ์ โบแอส (Edward Sapir ;& Franz Boas) มีแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมนั้นเกิดจากแหล่งศูนย์กลางเป็นแหล่ง ๆ ไปแล้วแพร่กระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ และอาศัยการติดต่อเชื่อมโยงของมนุษยชาติในโลกที่มีแนวโน้มที่จะติดต่อถึงกัน

ตลอดเวลา วัฒนธรรมตามแหล่งต่างๆ ของโลกที่มีส่วนคล้ายคลึงกันนั้นมีสาเหตุมาจากแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้เอง แนวคิดที่เกี่ยวกับการแพร่กระจายของวัฒนธรรมของ ฟรานซ์ โบแอส

(Franz Boas) คือ

1. วัฒนธรรมอาจจะเกิดและพัฒนาขึ้นก่อนจะมีการแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ โดยรอบ
2. วัฒนธรรมอาจจะเกิด ณ แหล่งหนึ่ง แล้วจึงแพร่กระจายไปพร้อมกับพัฒนาตัวเอง ณ แหล่งอื่นๆ ได้

การใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายของวัฒนธรรม ในการทำการวิจัยครั้งนี้ นำมาใช้เพื่อให้ทราบ ว่าชาวมอญเกาะเกร็ดมีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยไปตามถิ่นต่างๆ ของไทย และเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชนชาติมอญกับวัฒนธรรมไทย จนกลายเป็นที่ยอมรับของกลุ่มชนในท้องถิ่นนั้น (นิยพวรรณ วรณศิริ. 2540:61-62)

ทฤษฎีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม

เป็นทฤษฎีที่นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ศึกษาการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นเวลานานโดย โรเบิร์ต เรดฟิลด์ ราล์ฟ ลินตัน และเมลวิลล์ เฮิร์สโกวิทส์ (Robert Redfield, Ralph Linton and Melville Herskovits) ได้ให้นิยามการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ว่า “ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อคนสองกลุ่มซึ่งมีวัฒนธรรมต่างกันได้คบหาสมาคมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลานานจนเป็นผลให้แบบแผนทางวัฒนธรรมของทั้งสองกลุ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม” (อาริสสา อำภากัย. 2547:5)

การผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural Integration) ที่วัฒนธรรมต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบกันสัมผัสกันและเกิดการหิบบ่มและเปลี่ยนกันใช้ในระยะเวลาที่สม่ำเสมอ และยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมทั้งสองจะผสมผสานกันปะปนกันหมด แต่ก็ยังรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมของใครไม่ถึงกับปนกันจนแยกไม่ออก เมื่อผู้หิบบ่มวัฒนธรรมผู้อื่นกลับเข้าสู่กลุ่มชนเดิมของตน วัฒนธรรมเดิมนั้นก็จะดำรงรูปแบบเดิมได้ดีอยู่ บุคคลผู้นั้นก็ยังประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตนไปตามเดิม แต่เมื่อออกมาพบปะหรือเผชิญกับคนจากวัฒนธรรมอื่นอีกเขาก็จะผสมผสานวัฒนธรรมของเขาเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่มาสัมผัสกันอีก ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวเป็นการใช้ทฤษฎีการสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม ในการทำวิจัยครั้งนี้ นำมาใช้เพื่อให้ทราบว่า เมื่อชนชาติมอญได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วทำให้เกิดการปรับตัวเข้ากับคนไทย วัฒนธรรมบางอย่างถูกกลืนไปก็มี มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันจนเกิดการหิบบ่มวัฒนธรรมของฝ่ายหนึ่งมาใช้ เช่น ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม อาชีพ และวิถีในการดำเนินชีวิต ที่มาสัมผัสกันอีก

การตั้งถิ่นฐาน

ความหมายของการตั้งถิ่นฐาน

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมเป็นปรากฏการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย และมนุษย์ได้ใช้ความพยายามดัดแปลงและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสังคมโดยอาศัยความรู้และวิทยาการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมเป็นกระบวนการที่แสดงออกอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจากขอบเขตและการขยายตัวเข้าครอบครองพื้นที่ของมนุษย์ในรูปแบบที่เรียกว่า การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ (human settlement) โดยมนุษย์ดัดแปลงสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสร้างบ้านเรือน และปรับปรุงพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี

ตามทฤษฎีองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก แหล่งตั้งถิ่นฐานมนุษย์ หมายถึง การตั้งถิ่นฐานทุกรูปแบบ ปราศจากข้อจำกัดทางด้านจำนวนประชากรหรือหน้าที่ของแหล่งตั้งถิ่นฐาน และคุณสมบัติทางด้านวัฒนธรรมหรืออื่น ๆ การตั้งถิ่นฐานมนุษย์คือ ระบบนิเวศและระบบวัฒนธรรมรวมกัน แต่องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหลักที่สำคัญของระบบแหล่งตั้งถิ่นฐานมนุษย์ โดยเฉพาะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรก็จัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องเน้นเนื่องจากเป็นตัวจัดการองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบเช่น องค์ประกอบด้านสุขภาพอนามัย และการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ระบบของแหล่งการตั้งถิ่นฐานมนุษย์จึงเป็นระบบที่เกิดจากความสัมพันธ์ของแหล่งตั้งถิ่นฐานจำนวนหนึ่ง ในลักษณะที่เป็นระบบพลวัต (Dynamic) และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งยังเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทำหน้าที่เป็นแหล่งสร้างสรรค์ส่งผ่าน เปลี่ยนแปลง และสะท้อนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนร่วม

(ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2536: 3)

การตั้งถิ่นฐาน (Settlement) ของมนุษย์มีความหมาย ซึ่งพิจารณาได้หลายด้านขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยจึงขอความหมายของการตั้งถิ่นฐานที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้คือ

1.การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การสร้างที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านและเมืองในการตั้งถิ่นฐานจะมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ คน พื้นที่ และส่วนประกอบที่สำคัญคือการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน รวมถึงการบริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เช่น วัด โรงเรียน ร้านค้า สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่ทำการรัฐบาล สาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น

2.การตั้งถิ่นฐาน หมายถึงการบุกเบิกและเข้าอยู่อาศัยครอบครองพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของโลก รูปแบบและขนาดของแหล่งตั้งถิ่นฐานมีความซับซ้อนแตกต่างกันไป ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างโดดเดี่ยวครอบครัวเดียว ไปจนถึงรวมกันเป็นหมู่บ้าน เมือง หรือนคร และมหานคร หน่วยของการตั้งถิ่นฐานนั้นแสดงออกซึ่งการจัดการพื้นที่ของมนุษย์ในรูปของอาคารบ้านเรือน ถนน การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ตลอดจนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3.การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านของการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การตั้งถิ่นฐานมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในฐานะที่เป็นจุดกำหนดของระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาระบบชีวิตของมนุษย์ ภายใต้เงื่อนไขการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ และสามารถรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีความเสมอภาคทางสังคม (คัธลียา พรเพชรสุข. 2544:10)

รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ของประเทศไทยเท่าที่ได้มีผู้ค้นคว้าศึกษากันมาในอดีต มีดังนี้ (มณู วัลยะเพ็ชร. 2520: 45-46) พิจารณาแบ่งรูปแบบการตั้งถิ่นฐานชนบทโดยอาศัยเชื้อชาติ และเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์ และจำแนกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1) การตั้งถิ่นฐานของผู้ที่มีอาชีพเดียวกัน เช่น หมู่บ้านชาวประมง หมู่บ้านเหมืองแร่ และหมู่บ้านทำน้ำตาล
- 2) การตั้งหมู่บ้านแบบมีการวางแผน เช่น หมู่บ้านนิคมสร้างตนเอง และหมู่บ้านเกิดจากการสร้างเขื่อนชลประทาน
- 3) การตั้งถิ่นฐานแบบไร้ขนาดใหญ่
- 4) การตั้งถิ่นฐานในเขตยุทธศาสตร์ ต้องย้ายหมู่บ้านไปอยู่รวมกันในที่ปลอดภัย
- 5) หมู่บ้านของชนกลุ่มน้อย ของชาวอินเดีย ชาวจีน ชาวเขา

(ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2536:170-172) ได้จัดประเภทของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานมนุษย์เป็น

3 ลักษณะ คือ

1.รูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบรวมศูนย์ จัดเป็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่เก่าแก่แบบหนึ่งของไทยอันเกิดจากความสะดวกตามธรรมชาติ เช่น เกิดตามแหล่งน้ำ แหล่งแร่ และที่เพาะปลูกอันสมบูรณ์หรือตามเส้นทางคมนาคม เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นจะกลายเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นสูง

เนื่องจากการอยู่รวมกันอย่างแออัดบ้านเรือนสร้างชิดติดกัน ส่วนบริเวณรอบๆ หมู่บ้านจะเป็นแหล่งเพาะปลูก

2. หมู่บ้านแบบกระจัดกระจายเป็นการตั้งถิ่นฐานในลักษณะที่ตัวบ้านอยู่ห่างกันโดดๆ ถ้าเป็นหมู่บ้านก็มีไม่กี่หลังคาเรือน ส่วนมากตั้งกระจายอยู่ทั่วไปตามไร่นา ที่สวน หรือที่บุกเบิกใหม่ห่างจากหมู่บ้านเดิม ศูนย์บริการต่างๆ เช่น โรงเรียน วัด หรือศูนย์อนามัย ก็จะอยู่ห่างออกจากบ้านเรือน หมู่บ้านแบบกระจัดกระจายเกิดขึ้นเพราะลักษณะสังคมไทยที่ชอบอิสระ ในบางกรณีเพราะบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานอุดมสมบูรณ์ทุกทิศทางจึงสามารถจับจองที่ดินได้ เพื่อสะดวกแก่การประกอบกิจกรรมทางการเกษตร บ้านเรือนจึงอยู่กระจัดกระจายในไร่นา คือสร้างบ้านอยู่ในที่ทำกิน

3. การตั้งถิ่นฐานแบบริบิ้นหรือเส้นตรง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานซึ่งบ้านเรือนวางตัวเรียงรายอยู่ตามสองฝั่งน้ำ ตามชายทะเล หรือตามเส้นทางคมนาคมที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ตามเส้นทางรถไฟหรือทางหลวง เป็นต้น

การตั้งถิ่นฐานของชนชาติมอญในประเทศไทย ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่เริ่มอพยพเข้ามาอาศัยเพื่อตั้งถิ่นฐานถาวรในระยะแรกจนถึงปัจจุบัน ย่อมต้องมีวิวัฒนาการและมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานไปตามกาลเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของการตั้งถิ่นฐานซึ่งจะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีตและปัจจุบันว่าจะจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันอย่างไร

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในชนบท

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในชนบทนำมาวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท รูปแบบการตั้งถิ่นฐานในชนบทสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นการตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ชนบทประกอบด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันคือ

1.1 การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุก (Clustered Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบนี้จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางธรรมชาติหรือปัจจัยทางกายภาพ เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำ บริเวณแยกของถนน บริเวณคู้้งน้ำและบริเวณแม่น้ำที่มาบรรจบกัน เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุก เป็นการตั้งถิ่นฐานของชนบทที่ประกอบอาชีพการเกษตร โดยพื้นที่จะอยู่บริเวณรอบหมู่บ้าน ส่วนการเลี้ยงสัตว์ จะเลี้ยงในบริเวณบ้านบางครั้งเรียกรวม ๆ ว่า หมู่บ้านการเกษตร (Farm Village) การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้ มักพบทั่วไปในเขตที่ราบภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา

1.2 การตั้งถิ่นฐานแบบกระจาย (Dispersed or Scattered Settlement) เป็นการตั้งถิ่นฐานที่บ้านเรือน ทุ่งฉาง คอกสัตว์ โรงเก็บเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตร ตั้งอยู่ในพื้นที่การเกษตรของตน หรืออาจเรียกว่าการกระจายในลักษณะโดดเดี่ยว (Isolated Settlement) ความห่างของบ้านเรือนขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินแต่ละครอบครัว การตั้งถิ่นฐานแบบนี้ จะมีศูนย์กลางร่วมกัน เช่น วัด ตลาด โรงเรียน สถานีอนามัย สำหรับประเทศไทยจะพบในบริเวณที่เกษตรกรประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำไร่ ทำไร เช่น ไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ไร่สับปะรด รวมทั้งจำพวกที่ทำสวนผลไม้ โดยกระจายอยู่ไม่ไกลนักในพื้นที่สวนของแต่ละครอบครัว แนวเขตของสวนจะมีคูคลองกัน

1.3 การตั้งถิ่นฐานแบบกลุ่ม (Random Settlement) เป็นการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่การเกษตรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มแบบกระจาย แบบโดดเดี่ยวสลับกัน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกษตรนี้มีจำนวนครัวเรือนอยู่ตามความยาวของแม่น้ำ โดยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ส่วนบริเวณกลางทุ่งนาจะมีจำนวนครัวเรือนในลักษณะคงเดิมหรือลดลง ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำลำคลองมีความสำคัญในเรื่องการคมนาคม นอกจากนี้แม่น้ำยังเป็นแหล่งที่เหมาะสมในด้านเกษตรกรรม การอุปโภคและบริโภค

1.4 การตั้งถิ่นฐานตามแนวเส้นทางคมนาคม (Linear Settlement) การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้พบในบริเวณที่ราบเป็นส่วนใหญ่ไม่พบในพื้นที่สูง ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นแนวยาวตามเส้นทางคมนาคมที่สะดวก โดยอาจจะตั้งอยู่เป็นกลุ่มติดต่อกันในเขตที่เป็นชุมชนการค้าขายหรือทางแยกของเส้นทางคมนาคม ส่วนบริเวณที่อยู่ไกลออกไปอาจจะมีการตั้งบ้านเรือนห่างกัน สำหรับพื้นที่การเกษตรจะอยู่บริเวณด้านหลังที่อยู่อาศัย เส้นทางคมนาคมที่ส่งเสริมให้มีการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ถนน เป็นต้น

2. การตั้งถิ่นฐานที่มีการวางแผน เป็นการตั้งถิ่นฐานที่ได้มีการวางแผนการล่วงหน้า เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากที่ดินได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้อาจพบว่าการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยอาจจะมีลักษณะบ้านเรือนรูปแบบเดียวกัน การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้มักเป็นการตั้งถิ่นฐานของโครงการต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน เช่น โครงการนิคมสร้างตนเองเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร โครงการเขื่อนต่างๆ โครงการนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ในการตั้งถิ่นฐานที่มีการวางแผนนี้อาจมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ

2.1 การตั้งถิ่นฐานกลางพื้นที่การเกษตร เป็นหมู่บ้านที่จัดขึ้นเพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะสร้างบ้านเรือน คอกสัตว์ ทุ่งฉาง อยู่กลางพื้นที่ที่อยู่ลึกจากถนน และความห่างของบ้านเรือนแต่ละหลังจะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่การเกษตรของครอบครัวนั้นๆ

2.2 การตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่แยกเส้นทางคมนาคม เป็นบริเวณที่บ้านเรือนของเกษตรกร ตั้งอยู่ริมพื้นที่การเกษตรที่เป็นสี่แยกเส้นทางคมนาคมตัดเป็นมุมฉาก การตั้งถิ่นฐานประเภทนี้ ทำให้เกษตรกรบริเวณที่อยู่สี่แยกตัดกันมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และการบริการสาธารณูปโภคที่รัฐจัดให้จะได้รับความสะดวกขึ้น

2.3 การตั้งถิ่นฐานบริเวณเส้นทางคมนาคม การตั้งถิ่นฐานแบบนี้ บ้านเรือนจะอยู่สองฝั่งถนนส่วนพื้นที่การเกษตรจะอยู่ด้านหลังเป็นแนวยาวลึกเข้าไปภายในของพื้นที่ โดยทั่วไปการวางแผนการใช้ที่ดินนั้นจะต้องแบ่งออกเป็นแปลงเพื่อใช้ในการเพาะปลูกพืช

2.4 การตั้งถิ่นฐานเป็นรูปวงกลม เป็นการตั้งถิ่นฐานที่จัดให้มีศูนย์กลางของหมู่บ้านเป็นรูปวงกลมอยู่ตรงกลางพื้นที่ โดยในวงกลมนี้จะประกอบด้วยศูนย์บริการต่างๆ เช่น โบสถ์ โรงเรียน โรงพยาบาล ตลาด ร้านสหกรณ์ ส่วนบ้านเรือนจะสร้างบริเวณริมถนนรอบวงกลม และด้านหลังบ้านเรือนจะเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตรลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบนี้จะอยู่ในลักษณะรวมกลุ่มรอบศูนย์บริการต่างๆ

2.5 การตั้งถิ่นฐานแบบชุมชนใหญ่ เป็นการตั้งถิ่นฐานที่กำหนดให้เป็นชุมชนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งที่ทำให้บริการแก่หมู่บ้านการเกษตรที่อยู่โดยรอบอีกประมาณ 4 – 8 หมู่บ้าน โดยในหมู่บ้านการเกษตร จะมีการวางแผนการใช้ที่ดิน ศูนย์บริการของหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน ตลาด เป็นของตนเอง แต่เป็นการบริการขนาดเล็ก และหมู่บ้านเหล่านี้จะรวมกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีการวางแผนที่ดี โดยเฉพาะการบริการและสินค้าจะมีคุณภาพดีขึ้น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล อุตสาหกรรม ศูนย์การค้า เป็นต้น ดังนั้นเมื่อรวมการตั้งถิ่นฐานทั้งหมดเข้าด้วยกัน จึงกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีความเจริญ (กนกพร วิวัฒนาการ. 2543:12-14)

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนมอญเกาะเกร็ด

ประวัติความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน

เกาะเกร็ด เป็นเกาะขนาดใหญ่กลางลำน้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ขนาด 4.12 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,489 ไร่ มีฐานะเป็นตำบลในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เกิดขึ้นจากการขุดคลองลัดลำน้ำเจ้าพระยาที่เป็นแหลมยื่นไปตามความโค้งของลำน้ำเจ้าพระยา ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2265 เรียกคลองนี้ว่า “ คลองลัดเกร็ดน้อย ” (คลองลัดเกร็ดใหญ่อยู่ที่จังหวัดปทุมธานี ที่ขุดลัดแม่น้ำเจ้าพระยาทำอำเภอสวมโคกมาทางใต้ถึงคลองบางขวางเชิงเขาราก) ต่อมากระแสน้ำได้เปลี่ยนทิศทางทำให้คลองขยายกว้างขึ้น จนมีสภาพเป็นเกาะเช่นทุกวันนี้ (เทศบาลเมืองปากเกร็ด, 2540: แผ่นพับ อ้างถึง สมศรี ศิริขวัญชัย. 2541:48-53)

ชื่อเดิมของเกาะเกร็ดนั้นคงไม่มี คงเรียกตามสภาพพื้นที่ที่เป็นแหลมของพื้นดินว่า “บ้านแหลม” ปัจจุบันบริเวณใกล้เคียงยังคงมีบ้านและคลองที่เรียกว่าบ้านแหลมเหนือและบ้านแหลมกลาง เมื่อขุดคลองลัดแล้วสภาพการเป็นเกาะยังไม่ชัดเจนเพราะเป็นเพียงคลองลัดแคบ ๆ เรียกว่า “ลัดเกร็ด” (เกร็ด) หมายถึง แอ่งน้ำที่เชื่อมลำน้ำใหญ่ทั้งสอง) ด้านตะวันตกของเกาะเกร็ดเรียกว่า “อ้อมเกร็ด” เมื่อลำคลองกว้างขึ้น สภาพความเป็นเกาะเด่นชัดมากจึงเรียกเกาะ แต่ชื่อที่เรียกกันครั้งแรก ๆ นั้นเรียกว่า “ เกาะศาลากุน ” ชื่อปรากฏอยู่ในโฉดที่ดินที่ออกในสมัยรัชกาลที่ 5 เกาะศาลากุนนี้เป็นชื่อเรียกตามชื่อวัดบนเกาะนี้ คือวัดศาลากุน สันนิษฐานว่า เป็นชื่อที่ได้มาจากผู้สร้างศาลาถวายวัด ผู้สร้างคือ เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) สมุหนายกที่รับราชการตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสิน ถึงสมัยรัชกาลที่ 2 และเป็นผู้สร้างวัดท้ายเมือง จังหวัดนนทบุรี เมื่อวัดที่สร้างไว้ชื่อศาลากุน ในขั้นแรกเกาะนี้จึงได้ชื่อว่า “ เกาะศาลากุน ” เมื่อได้ตั้งอำเภอปากเกร็ดขึ้น เกาะศาลากุนจึงมีฐานะเป็นตำบลเรียกว่าตำบลเกาะเกร็ด เกาะนี้จึงชื่อว่า “เกาะเกร็ด”

เกาะเกร็ด เป็นชุมชนที่เจริญมาตั้งแต่ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ฯ สังเกตได้จากวัดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นบนเกาะ แต่ละวัดเป็นโบราณสถานที่สวยงามแตกต่างจากวัดที่อยู่ในบริเวณตำบลใกล้เคียงกัน ในอำเภอปากเกร็ดอย่างเห็นได้ชัด และเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายทั้งสิ้น ทางด้านลัดเกร็ดตอนใต้ บริเวณนี้เป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือต่าง ๆ ที่จะเดินทางขึ้นไปกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านยังเรียกว่า “ปากด่าน ” เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ทหารพม่ายังคงยึดหมู่บ้านบนเกาะนี้เป็นด่านตรวจเรือแพคนไทย เกาะเกร็ดจึงมีบทบาทสำคัญกับประวัติศาสตร์ไทยแต่เดิมา สำหรับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดนั้นได้อพยพมา 2 ครั้ง

ครั้งแรก พ.ศ. 2317 สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดให้ครอบครัวมอญของพระยาแจ้ง ซึ่งเป็นนายทหารหัวหน้าครอบครัวมอญมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และที่สามโคก จังหวัดปทุมธานี มอญที่เข้ามาอยู่ครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวทหารและได้ร่วมกับทหารมอญเก่าครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา และทหารไทยทำสงครามขับไล่พม่าอย่างมากซึ่งเป็นการขับไล่เข้าศึกอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศึกสงครามเก้าทัพ ทหารมอญมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับไล่เข้าศึก และได้รับพระราชทานยศเป็นทหารชั้นผู้ใหญ่จำนวนมาก พระยาแจ้ง ซึ่งตั้งบ้านเรือนที่คลองบางตลาด ภายหลังได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยามหาโยธาในสมัยรัชกาลที่ 1 และเป็นต้นสกุล “คชเสนี”

ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2358 สมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าฟ้ามงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ไปรับครอบครัวมอญซึ่งหนีภัยจากพม่ามาอยู่ด่านเจดีย์สามองค์ เมืองกาญจนบุรี และให้เจ้าพระยาอภัยภูธร สมุหนายก รับครอบครัวมอญที่เข้ามาทางด้านแม่ละเมา แม่สอด เมืองตากให้ครอบครัวมอญเหล่านี้ อยู่ที่นนทบุรี ปทุมธานี เมืองนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง จังหวัด

สมุทรปราการ) ดังนั้นคนมอญจึงอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่บางปะอินตลอดมาจนถึงกรุงเทพฯ คนมอญเหล่านี้ในชั้นต้นตั้งใจว่าจะอยู่ชั่วคราว และมาอยู่ในบริเวณบ้านร้างเมืองร้างของคนไทยซึ่งทิ้งไปเพราะพม่ารุกรานจับไปเป็นเชลย เหตุนี้ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่บางปะอินจนถึงกรุงเทพฯ สมัยนั้นตลอดจนถึงปัจจุบันจึงเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวมอญเกือบทั้งหมด คนมอญที่อพยพมาส่วนใหญ่เป็นขุนนาง ทหาร และพระสงฆ์ คนมอญได้เข้ารับราชการเป็นขุนนางจำนวนมาก สภาพชีวิตจึงอยู่ในขั้นดี เป็นที่ยอมรับของคนไทยโดยทั่วไปสำหรับชุมชนชาวมอญปากเกร็ดเมื่อได้รับการโปรดเกล้าฯจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ตั้งเป็นอำเภอชื่อปากเกร็ด เมื่อ พ.ศ. 2427 นั้นทรงแต่งตั้งนายอำเภอคนแรกเป็นคนมอญ คือ พระยารามัญ นนทเขตคิ (เนียม นนทนาคร) และที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดคือบ้านพระยารามัญนนทเขตคิ อยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด โดยต่อมาได้เปลี่ยนนายอำเภอและที่ว่าการอำเภอไปหลายครั้ง จนถึง พ.ศ 2506 ได้ย้ายที่ว่าการจากตรงข้ามโบสถ์วัดปอมาสร้างบริเวณที่ว่าการปัจจุบัน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในบริเวณเกาะเกร็ด ประชากรในเกาะเกร็ดมี 2 ชนชาติที่สำคัญคือไทยมอญ จากการสังเกตพบว่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนหนาแน่นบริเวณรอบ ๆ เกาะ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งคล้ายกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยภาคกลางที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงมักนิยมเลือกตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณริมแม่น้ำ การเลือกตั้งบ้านเรือนริมน้ำของชาวมอญ “มอญไปอยู่ที่ไหนมักจะเลือกตั้งบ้านเรือนริมน้ำ เพราะจะได้นำน้ำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถเดินได้สะดวก” “ปลูกใกล้น้ำ เพราะจะได้นำเครื่องปั้นดินเผา ล่องเรือไปขายได้” การเลือกทำเลที่ตั้งบ้านเรือนริมน้ำของชาวมอญจึงเป็นไปเพื่อความสะดวกในการนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ตลอดจนความสะดวกสบายในการเดินทาง เพราะสมัยก่อนใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก จากการสำรวจชุมชนพบว่า การตั้งบ้านเรือนบริเวณเกาะเกร็ดแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- 1.การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา และริมทางทำสาธารณะรอบเกาะลักษณะ การเกาะกลุ่มของที่อยู่อาศัยมักรวมกันอยู่ใกล้สถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน และโรงงานเครื่องปั้นดินเผา

- 2.การตั้งบ้านเรือนแบบกระจายตามพื้นที่ทำกิน เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรโดยเฉพาะคนไทยจะอยู่บริเวณหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ดังนั้นจึงนิยมตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่สวนของตนเพื่อสะดวกในการดูแลผลผลิตและการบำรุงรักษาสวนผลไม้ไร่นาของตน

(เทศบาลเมืองปากเกร็ด,2540 :แผ่นพับ อ้างถึง สมศรี ศิริขวัญชัย. 2541 : 48-53)

ที่ตั้งและเขตการปกครอง

เกาะเกร็ด มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ชื่อว่าตำบลเกาะเกร็ด มีลักษณะทางกายภาพพื้นที่เป็นเกาะที่ถูกล้อมรอบไปด้วยลำน้ำเจ้าพระยา ตำบลเกาะเกร็ดจัดอยู่ในการปกครองของส่วนภูมิภาค ขึ้นอยู่กับอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เรียกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดตามประกาศกระทรวงมหาดไทย แบ่งเขตการปกครอง 7 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 , 6 และหมู่ที่ 7 เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายมอญที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นไว้ได้เป็นอย่างดีเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติมอญ

หมู่ที่ 1	บ้านลัดเกร็ด
หมู่ที่ 2	บ้านศาลากุลนอก
หมู่ที่ 3	บ้านศาลากุลใน
หมู่ที่ 4	บ้านคลองสระน้ำอ้อย
หมู่ที่ 5	บ้านท่าหน้า
หมู่ที่ 6	บ้านเสาธงทอง
หมู่ที่ 7	บ้านโองอ่าง

ลักษณะภูมิประเทศ

เดิมเกาะเกร็ดมีลักษณะพื้นที่เป็นแหลมที่ยื่นไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาได้มีการขุดคลองลัดเกร็ดขึ้นเพื่อร่นระยะเวลาในการเดินทาง ทำให้พื้นที่บ้านแหลมในอดีตนั้นกลายเป็นเกาะอยู่กลางลำน้ำเจ้าพระยาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง บริเวณพื้นที่กลางเกาะเป็นที่ราบลุ่มและไล่ระดับพื้นที่ลงมายังบริเวณแม่น้ำซึ่งเป็นที่ย่ำน้ำท่วม ชุมชนเกาะเกร็ดจะประสบปัญหาน้ำท่วมส่งผลต่อการประกอบอาชีพการทำการเกษตรของชาวเกาะเกร็ด การทำนาและสวนผลไม้ (ศรัลียา พรเพชรสุข. 2544:113)

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศบริเวณเกาะเกร็ดมีลักษณะแบบร้อนชื้น ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ในช่วงฤดูฝนมีฝนตกชุกทำให้ประสบปัญหาน้ำท่วมอยู่เสมอบทุกปี และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ในฤดูแล้งพื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดไม่แห้งแล้งมากนัก เนื่องจากมีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบทำให้พื้นที่บริเวณเกาะเกร็ดมีอากาศชุ่มชื้นตลอดปี (ศิริวรรณ คุ่มให้. ม.ป.ป. :139)

วัฒนธรรมประเพณีชาวมอญ

ชาวมอญมีวัฒนธรรมประเพณีและงานเทศกาลเฉลิมฉลองต่าง ๆ ใกล้เคียงกันกับของชาวไทยมากจนเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกัน จะมีที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย มักจะเป็นรายละเอียดของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมประเพณีและมอญมีรากฐานที่สำคัญร่วมกันคือ พระพุทธศาสนา ชนชาติไทยและชนชาติมอญต่างไฝ่ธรรมและมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่กล้าแต่โบราณกาลดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย ความว่า “ ... คนสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง” เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่เจ้า ท่วยบัว ท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายทั้งผู้หญิง ฝูงท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน...”

“ ... เมื่อออกพรรษา กรานกฐินเดือนหนึ่งจึ่งแล้ว เมื่อกรานกฐิน มีพนมเบี้ย พนมหมาก มีพนมดอกไม้หมอนนึ่ง หมอนโนน บริวารกฐิน ไปสูดญัตติ พุ้น...”

“หว่างกลางไม้ตาลนี้ วันเดือนดับ เดือนเือกแปดวัน เดือนเต็มเดือนข้างแปดวัน ฝูงปู่ครูเถรมหาเถร ขึ้นนั่งเหนือขดานหิน สูดธรรมแก่อุบาสก ฝูงท่วย จำศีล...”

จะเห็นได้ว่าคนยุค สุโขทัยนั้น ไฝ่ทาน ไฝ่ศีล ไฝ่ภาวนา และไฝ่บุญกุศล เมื่อราชา และราชภรรยาก็ไฝ่มั่นคงธรรม วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนา ก็มีชีวิตชีวา ประเพณีบางอย่างมิใช่มีที่มาจากพระพุทธศาสนาโดยตรง ก็ยังน้อมนำศาสนาเข้าไปมีบทบาทในพิธีกรรมนั้น ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล ธรรมะในพระพุทธศาสนาจึงดำรงอยู่ในทุกส่วน ทุกกระบวนการของวิถีชีวิตผู้คน และวิถีแห่งสังคมที่สำคัญคือ อยู่ในใจและเป็นเครื่องส่องนำปัญญา ให้ก้าวเดินไปตามวิถีอันถูกต้องชอบธรรม ศิลปวัฒนธรรมก็ได้รับการส่งเสริมให้นำมารับใช้พระพุทธศาสนา และเจริญถึงขีดสุด ทั้งสองชนชาติมีความมีใจไฝ่ธรรมนี้ปรากฏสำแดงให้ประจักษ์ได้ง่าย โดยผ่านทางศิลปกรรมทางศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี (สبسข ลีละบุตร. 2543:132)

ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญ 12 เดือน

1. เดือนเมษายน มีการแห่เป็งซังกราน (ข้าวแช่) ไปทำบุญตามวัด ปล่อยปลา สงฆ์น้ำพระคาร์วะผู้ใหญ่ และแห่นางสงกรานต์
2. เดือนพฤษภาคม ชาวมอญนิยมไปทำบุญและรดน้ำต้นโพธิ์ปลูกต้นโพธิ์ตามวัด เพื่อเป็นเครื่องเตือนระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดับขันธปรินิพพานคือ ถวายน้ำสงฆ์ที่โคนต้นโพธิ์แทนถวายน้ำสงฆ์พระบรมศพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะมีการแต่งกายของสาวมอ
3. เดือนมิถุนายน ชาวมอญนิยมบวชลูกหลานเพื่อเป็นการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนา ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อให้เข้าใจแผ่ใส

4. เดือนกรกฎาคม ชาวมอญหล่อเทียนเข้าพรรษาและแห่เทียนเข้าพรรษาเพื่อไปถวายตามวัดต่างๆ ที่ตนนับถือ ตลอดจนร่วมกันถวายผ้าอาบน้ำฝน

5. เดือนสิงหาคม ชาวมอญนิยมทำบุญตั้งเป็นทุนมูลนิธิเพื่อกับดอกผลบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญถาวร

6. เดือนกันยายน ชาวมอญนิยมทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งตามวัดที่มีพระสงฆ์มอญ และหมู่บ้านมอญทั่ว ๆ ไปนิยมตักบาตรน้ำผึ้งกันทุก ๆ ปี

7. เดือนตุลาคม ชาวมอญทำบุญออกพรรษาคักบาตรเทโวและตักบาตรดอกไม้

8. เดือนพฤศจิกายน ชาวมอญทำบุญและผ้าป่า

9. เดือนธันวาคม ชาวมอญทำบุญด้วยผลผลิตใหม่ของเกษตรกร เช่น ข้าวใหม่ (ตำข้าวเม่า) ผลไม้ซึ่งออกผลใหม่ ๆ นำมาถวายพระ

10. เดือนมกราคม ชาวมอญทำบุญด้วยกาลทาน 5 ประการคือ

10.1 ทำบุญกับพระอาคันตุกะมาพักแรมตามวัดของตนเพื่อเป็นการปฏิสังขรณ์ต้อนรับพระสงฆ์

10.2 ทำบุญกับพระภิกษุซึ่งเดินทางไกลหรือออกธุดงค์ เพื่อเป็นการปฏิบัติสมณธรรม

10.3 ทำบุญกับพระภิกษุสงฆ์อาพาธ ซึ่งถือไว้ว่าได้บุญล้ำเลิศประเสริฐกัน

10.4 ทำบุญให้ทานแก่บุคคลซึ่งประสบทุกข์ภัย คือข้าวยากหมากแพง และสงเคราะห์ประชาชนประสบเคราะห์กรรมหนัก เช่น อัคคีภัย วาตภัย เป็นต้น

10.5 ทำบุญให้ทานด้วยผลผลิตเกษตรกรรมใหม่ เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ใหม่

11. เดือนกุมภาพันธ์ ชาวมอญทำบุญด้วยฟืนเพื่อให้พระภิกษุผิงไฟ และถวายผ้าห่มกันหนาวตลอดจนถวายข้าวยาสูบ เป็นต้น

12. เดือนมีนาคม ชาวมอญพร้อมใจน้อมสการสักการะพระเจดีย์เลี้ยวเกิงตลอดจนจัดงานสมโภชพระเจดีย์เลี้ยวเกิงที่เมืองย่างกุ้ง (เอ็ด ภิรมย์ 2548 : 84)

สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนเกาะเกร็ด

สภาพเศรษฐกิจของเกาะเกร็ดขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และการจัดระบบกึ่งปิดเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์มีข้อจำกัดของระบบสาธารณูปโภคไม่สะดวก โครงสร้างพื้นฐานในการผลิตของเกาะเกร็ด ผลผลิตส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตที่ได้จากภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา

1.ภาคเกษตรกรรม นิยมทำสวนผลไม้แบบเกษตรผสมผสาน เช่น ทุเรียน มะม่วง ส้มโอ กัลยจะพมามากที่หมู่ 1-5 และรองลงมาการทำสวนผัก คือ ผักกะหล่ำ จะพมหมู่ที่ 3 และ 4 ผลผลิตทาง

เกษตรมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากคนวัยหนุ่มสาวนิยมไปประกอบอาชีพนอกเกาะ และที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งคือปัญหาน้ำท่วม

2. ภาคอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ด เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น กระถาง หม้อ โอ่ง โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผากระจายอยู่ตามชุมชนริมน้ำเกาะเกร็ดในหมู่ 1, 2 5, และ 7 เกาะเกร็ดได้ชื่อว่า เป็นชุมชนช่างเครื่องปั้นดินเผาชั้นเลิศมาแต่อดีตเป็นที่รู้จักและยกย่องว่างดงามเหมาะสมแก่ประโยชน์ใช้สอยทนทาน แต่เดิมนั้นเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดมี 2 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ เครื่องใช้ เช่น โอ่ง อ่าง ครก ประเภท 2 คือ เครื่องปั้นดินเผาประเภทสวยงามที่เรียกว่า ลายวิจิตร ที่เป็นโอ่งและหม้อม้า ซึ่งเน้นความสวยงามและการแกะสลักลวดลาย เครื่องปั้นดินเผาประเภทสวยงาม หรือโอ่งลายวิจิตรนี้ส่วนใหญ่ช่างจะไม่ทำขายแต่ทำเพื่อฝากฝีมือไว้ นำไปถวายวัดหรือมอบให้แก่ลูกหลาน เกาะเกร็ดที่เคยเป็นแหล่งผลิตภาชนะที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันความต้องการของตลาดและผู้บริโภคเปลี่ยนไป การผลิตเครื่องปั้นดินเผามีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมตามนโยบายในการพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ดเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สบสุข ลีละบุตร. (2543 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษา:เกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ เพศ อาชีพ สถานภาพทางสังคม ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยพบว่า เพศชาย กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับสูง และกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคม จะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ปัญหาและอุปสรรคคือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงหากครอบครัว จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาและโอกาสที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมได้เท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจนโยบายของทางภาครัฐบาลอย่างชัดเจน และประชาชนท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสนใจในการรวมตัวกันอย่างจริงจังในกิจกรรมเท่าที่ควร เนื่องจากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นยังไม่ได้กระจายสู่ประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง

ศรัลลียา พรเพชรสุข. (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวางแผนโครงสร้างการใช้ที่ดินและแนวทางการพัฒนาเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า จากศึกษาศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ผังโครงสร้างการใช้ที่ดินของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ที่ได้มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีศูนย์กลางเดียวได้แก่บริเวณวัดปรมัยยิกาวาส อันเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม

ชาวมอญและเป็นศูนย์กลางประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างแน่น อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางสำหรับการบริการท่องเที่ยว พื้นที่เกาะเกร็ดส่วนที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้จัดให้มีการส่งเสริมการเกษตรโดยพันธุ์พืชสวนผลไม้ และไม่ยืนต้น ส่งเสริมการปลูกทุเรียน การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำเกษตรยังชีพ การทำการประมง สามารถทำได้โดยการเลี้ยงในกระชัง เพื่อเป็นการเสริมรายได้ ด้านคมนาคมในพื้นที่ ออกแบบระบบการคมนาคมถนนและคลองเป็นวงแหวนรอบเกาะเกร็ด เพื่อเป็นแนวป้องกันน้ำท่วม รวมทั้งเพื่อการคมนาคมทางบกทางน้ำ ถนนสายหลักที่ 1 คือ ถนนสายใหม่ซึ่งเป็นสันของกำแพงกันน้ำท่วม ถนนสายหลักที่ 2 คือ ถนนวงแหวนสายเก่าสำหรับถนนสายรองเป็นถนนลาดยางมะตอยและมีถนนเชื่อมกับถนนสายหลัก เพื่อความสะดวกในการสัญจรในบริเวณพื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยและพื้นที่การเกษตร คลองขุดธรรมชาติที่เกิดจากการก่อสร้างกำแพงป้องกันน้ำท่วมสามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ โดยมีการขุดลอกคูคลองต่าง ๆ ภายในพื้นที่เพื่อเชื่อมให้เกิดโครงข่ายการสัญจรทางน้ำ ส่วนในด้านการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยสามารถพัฒนาให้เกิด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรกรรม และควรส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และการปลูกฝังจิตสำนึกแก่ชาวเกาะเกร็ดรุ่นใหม่ เพื่อให้เอกลักษณ์ของชุมชนเกาะเกร็ดยังคงต่อไป

สมศรี ศิริขวัญชัย. (2541:111-117) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ : กรณีศึกษาชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่าวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการผสมผสานและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นมนุษย์ ตามแนวทางวิเคราะห์ของ ฮราฟ พิคคองตัน ที่ว่า การปรับตัวของวัฒนธรรมเป็นการรักษาสมดุลในระบบการตั้งถิ่นฐาน เมื่อเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นอิทธิพลของสภาพแวดล้อมก็ลดน้อยลง แต่ลักษณะทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีการปฏิบัติบางอย่างจะคงอยู่ระยะหนึ่งและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ทรรศนะของ จูเลียน สจ๊วต นักมานุษยวิทยา ที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระบบสังคมและการปรับตัวของมนุษย์ ในกรณีชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดการปรับตัวในเรื่องประเพณี เทคโนโลยี และระบบความเชื่อ วัฒนธรรมที่ยังคงรักษาไว้และเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือระบบความเชื่อ ซึ่งทำให้การสืบทอดทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ได้โดยไม่ถูกกลืนกลายอย่างรวดเร็วด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

พงษ์สิริ ศิลปบรรเลง. (2540:133) ได้ศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาประเพณีเพลงรำมอญใช้ประกอบการรำมอญหรือมอญรำซึ่งเป็นการแสดงอย่างหนึ่งของไทย รำมอญที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เดิมใช้ในทุกโอกาสทั้งงานศพและงานมงคลต่างๆ ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดในปัจจุบันใช้แสดงในงานศพพระ และประชาชนทั่วไปเพลงรำมอญเป็นเพลงเดียวที่ยังใช้

บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ ของชาวมอญเกาะเกร็ด เพลงรำมอญของเกาะเกร็ดจะมีทั้งหมด 12 เพลง โดยแต่ละเพลงจะมีทำนองเฉพาะ เพลงรำมอญเกาะเกร็ดมีลักษณะทำนองเพลงหน้าทับ การแสดงใช้หญิงสาว จำนวน 8-10 คน แต่งกายนุ่งผ้าถุงทางลงหรือขึ้นมีเชิง เสื้อคอกลมแขนกระบอก ห่มผ้าสไบเฉียง ทำการรำมอญจะช้า เอกลักษณะของการรำมอญอยู่ที่เท้าและสะโพก ผู้แสดงจะเคลื่อนไหวตัวโดยการเขยิบเท้าไม่มีการยกเท้า เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลงรำมอญปี่พาทย์มอญ

สุเวทย์ อวยจินดา. (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของเทคโนโลยีการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของเทคโนโลยีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาโดยเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ วัสดุ หมายถึง วัตถุดิบที่ใช้ในการปั้น (ดิน) ในการเผา (ฟืน) เท่ากับ 46.15% ลำดับที่ 2 คือ คน หมายถึง ช่างปั้นผลิตภัณฑ์เท่ากับ 23.08% ลำดับที่ 3 คือ เงิน หมายถึงเงินที่ใช้ในการลงทุนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาเท่ากับ 15.38% ลำดับที่ 4 คือ การตลาด หมายถึง แหล่งที่จำหน่ายเครื่องปั้นดินเผาเท่ากับ 11.53 %

สุภาพร มากแจ้ง. (2540:24-30:บทความทางวิชาการมอญในบริบทสังคมไทย) ศึกษาวิถีชีวิตของชาวมอญบางกระดี่ พบว่า มีวัฒนธรรมหลายประการที่ควรได้รับการอนุรักษ์สืบทอดและพัฒนา เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชนได้แก่

1. วัฒนธรรมการพึ่งตนเอง จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวมอญบางกระดี่มีช่างปลูกบ้านไทย ช่างทำโลงศพมอญ นักดนตรี นาฏศิลป์ และพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน ช่างทำอาหารคาวหวาน ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้ควรได้รับการอนุรักษ์ พัฒนาให้เป็นระบบ และสืบทอดแก่อนุชน

2. วัฒนธรรมทางภาษา มอญบางกระดี่ยังมีผู้รู้สามารถอ่านเขียนภาษามอญได้อยู่จำนวนหนึ่ง หากมีการเรียนการสอนภาษามอญแก่เด็ก ๆ หรือผู้สนใจก็จะเป็นการพัฒนาทางวิชาการ เพราะวัดบางกระดี่มีใบลานภาษามอญที่ยังไม่ได้แปลอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งยังเป็นการรักษาความเป็นชนชาติ ตลอดจนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้มิให้เสื่อมสูญ

3. วัฒนธรรมการเอาใจใส่ดูแล ความมีสัมมาคารวะ และเคารพผู้อาวุโสที่แสดงออกโดยประเพณีการส่งสํารับและประเพณีการสงฆ์ และการสงฆ์พระ และการปฏิบัติตนระหว่างฆราวาสกับพระภิกษุ

4. วัฒนธรรมการนับถือศาสนา การแสดงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา การแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์และศาสนสถาน

5. วัฒนธรรมการดูแลรักษาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏในคัมภีร์โลกสิทธิ

แหล่งตั้งถิ่นฐานมนุษย์ในเชิงทฤษฎี

การตั้งถิ่นฐานเป็นปรากฏการณ์ทางด้านพื้นที่ เช่น แหล่งการตั้งถิ่นฐานมนุษย์นั้น เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาในพื้นที่ เป็นกฎความจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ในลักษณะแบบจำลอง (model) ชอว์ลีและแฮกเกตต์ (Chorley & Haggett) ได้เสนอกฎความจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับแหล่งตั้งถิ่นฐานมนุษย์ไว้ 6 ประการคือ

1. กิจกรรมของมนุษย์ต้องการพื้นที่ การกระจายทางพื้นที่ของกิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการปรับตัวอย่างมีระเบียบเพื่อให้เข้ากับปัจจัยด้านระยะทาง
2. แรงเสียดทาน โดยทั่วไปการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้ง คนเราทำได้เพื่อขจัดแรงเสียดทานของระยะทางโดยอาศัยเส้นทางที่สั้นที่สุด ในแบบจำลองการตั้งถิ่นฐาน การเคลื่อนย้ายที่น้อยที่สุด คือ ความคิดพื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์
3. การเข้าถึง ทำเลทุกแห่งล้วนแต่มีคุณสมบัติด้านการเข้าถึงสะดวกด้วยเส้นทางคมนาคม
4. การเกาะกลุ่ม กิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มีแนวโน้มที่จะเกาะกลุ่มเพื่อความสะดวกเปรียบเทียบจากการรวมตัวกันอยู่ เพราะหมายถึงการประหยัดต้นทุนในการดำเนินงาน การเกาะกลุ่มกันทำให้เกิดศูนย์รวมทางเศรษฐกิจภายในบริเวณตั้งถิ่นฐานหนึ่ง ๆ
5. ลำดับศักยภาพ ในเรื่องกิจกรรมของมนุษย์มักมีการแสดงออกในลักษณะลำดับศักยภาพ โดยเฉพาะโครงสร้างด้านพื้นที่ของรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน เกิดจากผลแห่งความสัมพันธ์ร่วม ระหว่างการเกาะกลุ่มและการเข้าถึงแหล่งที่เข้าถึงสะดวกกว่า จะกลายเป็นศูนย์กลางที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นการเข้าถึงก่อให้เกิดลำดับศักยภาพของทำเลขึ้นมา
6. ศูนย์รวม การถือครองพื้นที่ของมนุษย์มักมีลักษณะเป็นศูนย์รวม คือ แหล่งรวมกิจกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขนาดต่าง ๆ กัน และสามารถจัดให้เป็นระบบได้ ศูนย์รวมต่าง ๆ ก็เชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน เกิดเป็นการจัดระบบพื้นที่ (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536: 75-76)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดหมู่ที่ 1, 6 และ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ถูกเลือกเป็นพื้นที่ศึกษาครั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางภูมิลักษณะที่โดดเด่นคือ สภาพเป็นเกาะที่ตั้งมานานท่ามกลางความเจริญเติบโตของชุมชนเมืองและการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรักษาสภาพวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไว้ได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกาะเกร็ดมีนโยบายในการพัฒนาเกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีของชนชาติมอญ ส่งผลต่อการปรับตัวของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชาวมอญเกาะเกร็ด

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากรตัวอย่างได้แก่ประชาชนท้องถิ่นไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 1,6 และ 7ตำบลเกาะเกร็ดอำเภอปากเกร็ดจำนวน 2,433 คน จำนวนครัวเรือน 498 ครัวเรือนแทนจำนวนประชากรในการวิจัย

1.2 กำหนดคัดเลือกกลุ่มประชากรศึกษาแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากประชากรหมู่ที่ 1 ,6 และ 7 ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด โดยกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างด้วยสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727 อ้างถึง สบสุข ลิละบุตร, 2543 : 56) ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของประชากรตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรศึกษา
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05
 หรือมีระดับความเชื่อมั่น 95. %

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad n = \frac{498}{1 + 498(0.05)^2}$$

จากการคำนวณจะได้ขนาดประชากรตัวอย่าง = 222 ตัวอย่าง

จากการกระจายขนาดของประชากรตัวอย่าง เพื่อทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่ศึกษา (Sampling with probability proportional to size ; PPS) คือกลุ่มที่มีจำนวนครัวเรือนมากจะมีโอกาสถูกสุ่มเป็นตัวอย่างได้มากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนน้อย หลังจากนั้นแล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ตามสัดส่วนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านศึกษาโดยการสุ่มตัวอย่าง 1 ครัวเรือน เว้น 1 ครัวเรือน เพื่อเป็นตัวแทนขนาดของประชากรรวมอณูเกาะเกร็ดที่อาศัยอยู่ที่หมู่ 1, 6 และ 7 โดยการสุ่มแบบเจาะจงที่หัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส หรือสมาชิกที่เป็นแทนตัวของครัวเรือน 1 ท่าน และทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและแบบเจาะจง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (N) ครัวเรือน	จำนวนประชากรตัวอย่าง (n) ครัวเรือน
1	ลัดเกร็ด	222	99
6	เสาธงทอง	165	74
7	โอง่าง	111	49
รวมทั้งหมด		498	222

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มชาวบ้านท้องถิ่นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 1, 6 และ 7 จำนวน 222 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วย วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจงที่หัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรสหรือสมาชิกที่เป็นตัวแทนของครัวเรือน 1 ท่าน โดยการสุ่มตัวอย่าง 1 ครัวเรือน เว้น 1 ครัวเรือน ซึ่งจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างเหล่านี้อยู่ในครัวเรือนที่กระจายอยู่ 3 หมู่บ้าน

2. กลุ่มผู้นำทั่วไปในชุมชนได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เจ้าอาวาสของหมู่ที่ 1, 6 และ 7 จำนวน 10 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3.กลุ่มผู้มีความรู้ได้แก่ ผู้นำชุมชนชาวมอญที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้ง 55- 65 ปี หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 จำนวน 5 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างเหล่านี้อยู่ในครัวเรือนที่กระจายอยู่ 3 หมู่บ้าน

4.องค์กรของรัฐที่มีบทบาทต่อการพัฒนาและการจัดการชุมชน ได้แก่ ประธานองค์การบริหารตำบลเกาะเกร็ด กรมพัฒนาชุมชน หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 จำนวน 5 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างเหล่านี้อยู่ในครัวเรือนที่กระจายอยู่ 3 หมู่บ้าน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Qualitative Research)

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 ชุดดังนี้

2.1.1 ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) ประชากรกลุ่มตัวอย่างดังนี้กลุ่มชาวบ้านท้องถิ่นชาวไทยเชื้อสายมอญที่อาศัยอยู่หมู่ที่ 1 ,6 และ 7 จำนวน 222 คน

2.1.2 ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประชากรกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.กลุ่มผู้นำทั่วไปในชุมชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เจ้าอาวาสของหมู่ที่ 1,6 และ 7 จำนวน 10 คน

2.กลุ่มผู้มีความรู้ได้แก่ ผู้นำชุมชนชาวมอญที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้ง 55- 65 ปี หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 จำนวน 5 คน

3.องค์กรของรัฐที่มีบทบาทต่อการพัฒนาและการจัดการชุมชน ได้แก่ ประธานองค์การบริหารตำบลเกาะเกร็ด กรมพัฒนาชุมชน หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 จำนวน 5 คน

ลักษณะแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด เป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด มีกรอบประเด็นที่ศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวประชากร

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 3 ข้อมูลความรู้วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

2.2 รูปถ่ายทางอากาศ 1 : 15,000 ของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2540

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยการศึกษาสภาพวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แบ่งออก 2 ส่วนคือ

1.การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญ

2.การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

2.1 การศึกษาหาข้อมูลและทำการสำรวจการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด โดยการใช้รูปถ่ายทางอากาศ 1: 15,000 ของกรมแผนที่ทหาร พ.ศ.2540 ศึกษาแสดงการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

2.2 การศึกษาและเก็บข้อมูลวัฒนธรรมประเพณีตามเทศกาลประเพณีของชาวไทยเชื้อสายมอญ 12 เดือน ซึ่งจะมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

2.2.1.การศึกษาหาข้อมูลแบบเจาะลึกโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.2 2 การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และจากการเอกสาร

2.2.2.1 ใช้การสัมภาษณ์โดยการตั้งคำถามไว้เป็นแนวทางในการศึกษาเก็บข้อมูล

2.2.2.2 นำข้อมูลที่ศึกษาจากการสัมภาษณ์ สังเกต การบันทึก มาจัดให้ตรงประเด็นตามที่กำหนดไว้ในศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Approach Analysis) สรุปข้อมูลในประเด็นข้อคำถามที่กำหนดไว้ในหัวข้อเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาให้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

4.2 การวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ดหมู่ที่ 1 , 6 และ 7 โดยการใช้รูปถ่ายทางอากาศ ของกรมแผนที่ทหาร ปี พ.ศ. 2540

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาศาภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดโดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ด จำนวน 222 ครอบครัว กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงบรรยายโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคิดเป็นร้อยละ (Percentage) และการพรรณนาวิเคราะห์

ส่วนที่ 1 ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 4 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4.1 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4.1.1 วัฒนธรรมอาหารมอญ

4.1.2 วัฒนธรรมการแต่งกาย

4.1.3 วัฒนธรรมภาษาถิ่น

4.1.4 วัฒนธรรมคติความเชื่อ

4.1.5 วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา

4.2 การอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4.2.1 ประเพณีวันสงกรานต์

4.2.2 ประเพณีค้ำตันโพธิ์

4.2.3 ประเพณีตักบาตรทางน้ำ

4.2.4 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

ตอนที่ 5 การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ส่วนที่ 2 ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 4 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตอนที่ 5 การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ส่วนที่ 1 ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ เพศ	222	100.00
เพศชาย	109	49.10
เพศหญิง	113	50.90

2. อายุ	222	100.00
25 – 30 ปี	45	20.27
31 – 35 ปี	21	9.46
36 – 40 ปี	34	15.32
41 – 45 ปี	26	11.71
46 – 50 ปี	28	12.61
51 – 55 ปี	22	9.91
56 – 60 ปี	22	9.91
61 – 65 ปี	12	5.41
66 – 70 ปี	10	4.50
71 – 75 ปี	2	0.90

3. ระดับการศึกษา	222	100.00
ไม่ได้รับการศึกษา	3	1.35
ประถมศึกษา	42	18.92
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	12.16
มัธยมศึกษาตอนปลาย	46	20.72
อนุปริญญา / ปวส.	34	15.32

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	66	29.73
ปริญญาโท	3	1.35
สูงกว่าปริญญาโท	1	0.45
4.สถานที่ประกอบอาชีพหลักของท่านอยู่ที่ใด	222	100.00
ในพื้นที่เกาะเกร็ด	94	42.34
นอกพื้นที่เกาะเกร็ด	128	57.66
5. อาชีพที่ท่านประกอบ	222	100.00
เกษตรกรรม	10	4.50
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	75	33.79
รับจ้างทั่วไป	57	25.68
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	39	17.57
บริษัทเอกชน	32	14.41
เครื่องปั้นดินเผา	9	4.05
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	222	100.00
5,000 - 10,000 บาท	113	50.90
11,000 - 15,000 บาท	50	22.52
16,000 - 20,000 บาท	37	16.67
21,000 - 25,000 บาท	15	6.76
26,000 - 30,000 บาท	6	2.70
มากกว่า 30,000 บาท	1	0.45

จากตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไปส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.90 ส่วนอีกร้อยละ 49.10 เป็นเพศชาย

2.อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป อันดับ 1 อายุระหว่าง 25 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.27 อันดับ 2 อายุระหว่าง 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.32 อันดับ 3 อายุระหว่าง 46 -50 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.61 อันดับ 4 มีอายุระหว่าง 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.71 อันดับ 5 อายุระหว่าง 51 – 55 ปี และอายุระหว่าง 56 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละเท่ากัน 9.91 อันดับ 6 อายุระหว่าง 31 -35 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.46 อันดับ 7 อายุระหว่าง 61 – 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.41 อันดับ 8 อายุระหว่าง 66 – 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.50 อันดับ 9 อายุระหว่าง 71 -75 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.90 ตามลำดับ

3.ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป อันดับ 1 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.73 อันดับ 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 20.72 อันดับ 3 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.92 อันดับ 4 ระดับอนุปริญญาและประโยควิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 15.32 อันดับ 5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 12.16 อันดับ 6 ไม่ได้รับการศึกษาและระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละเท่ากัน 1.35 อันดับ 7 สูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 0.45 ตามลำดับ

4 สถานที่ประกอบอาชีพหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักนอกพื้นที่เกาะเกร็ด คิดเป็นร้อยละ 57.66 อีกร้อยละ 42.34 ประกอบอาชีพในพื้นที่เกาะเกร็ด

5.อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป อันดับ 1 ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.79 อันดับ 2 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 25.68 อันดับ 3 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 17.57 อันดับ 4 บริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 14.41 อันดับ 5 เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 4.50 อันดับ 6 เครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 4.05 ตามลำดับ

6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.90 รายได้ 11,000 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.52 รายได้ 16,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.67 รายได้ 21,000 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.76 รายได้ 26,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.70 รายได้มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.45 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไปที่มีความรู้ และมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.90 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.27 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.73 ประกอบอาชีพหลักนอกพื้นที่เกาะเกร็ด คิดเป็นร้อยละ 57.66 มีอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 33.37 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.90

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
1. การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด	222	100.00
1.1 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด	96	43.25
1.2 เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น	68	30.63
1.3 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน	34	15.31
1.4 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ	24	10.81

2. ลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด	222	100.00
2.1 ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง	81	36.48
2.2 บ้านสองชั้นยกพื้นสูง	77	34.70
2.3 บ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้	64	28.82

จากตาราง 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด กลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 43.25 ของชาวมอญเป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด ร้อยละ 30.63 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ร้อยละ 15.31 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน ร้อยละ 10.81 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ

2.ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 36.48 ปลูกบ้านด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง ร้อยละ 34.70 เป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูง ร้อยละ 28.82 เป็นบ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้

ผลจากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

จากลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกาะเกร็ดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าในพื้นที่เกาะเกร็ดประกอบด้วยสองเชื้อชาติ คือ ชาวไทยและชาวมอญต่างก็นิยมตั้งถิ่นฐานหรือบ้านเรือนอยู่ใกล้แม่น้ำ จึงมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่สัมพันธ์กับน้ำในด้านต่างๆ เช่น การอุปโภคบริโภค การประกอบอาชีพค้าขายและการเกษตรกรรมรวมถึงการคมนาคมทางน้ำ ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตและความเป็นอยู่รวมถึงการตั้งถิ่นฐานทั้งชาวไทยและชาวมอญในชุมชนเกาะเกร็ดมีลักษณะคล้ายคลึงกัน อีกทั้งต่างก็มีความผูกพันกับน้ำ นอกจากนี้แล้วลักษณะของดินบริเวณเกาะเกร็ดก็เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ชาวมอญเกาะเกร็ดประกอบอาชีพค้าขายหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นอาชีพที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ นอกจากชุมชนชาวมอญจะมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำแล้วยังพบว่าเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นแบบเกาะกลุ่มกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้ชุมชนชาวมอญมีสภาพสังคมที่เกื้อกูล และมีความกลมเกลียวกันภายในชุมชน จนถือได้ว่าลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ส่วนชุมชนชาวไทยที่อาศัยอยู่บริเวณเกาะเกร็ดมีการประกอบอาชีพหลัก คือ การเกษตรซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้พื้นที่ในการทำเกษตรมาก ดังนั้นลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนดังกล่าวจึงเป็นลักษณะแบบกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน

สรุปผลการศึกษาและจากการสำรวจพื้นที่เกาะเกร็ด พบว่า ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เกาะเกร็ดส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด และจากการนำรูปถ่ายทางอากาศของเกาะเกร็ด มาตรา 1 : 15,000 มาศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 1 , 6 และ 7 พบว่า ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ที่ 1 , 6 และ 7 มีลักษณะการตั้งบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำอย่างหนาแน่นตามชายฝั่ง และบริเวณริมถนนทางทำสาธารณะ ส่วนลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 จะเป็นแบบกระจายไปในพื้นที่ทำกินซึ่งประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีบางส่วนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ ด้วยเหตุผลเพราะสะดวกในการคมนาคม การประกอบอาชีพค้าขาย และสามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก และการอุปโภคบริโภค การตั้งถิ่นฐานบริเวณเกาะเกร็ดสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

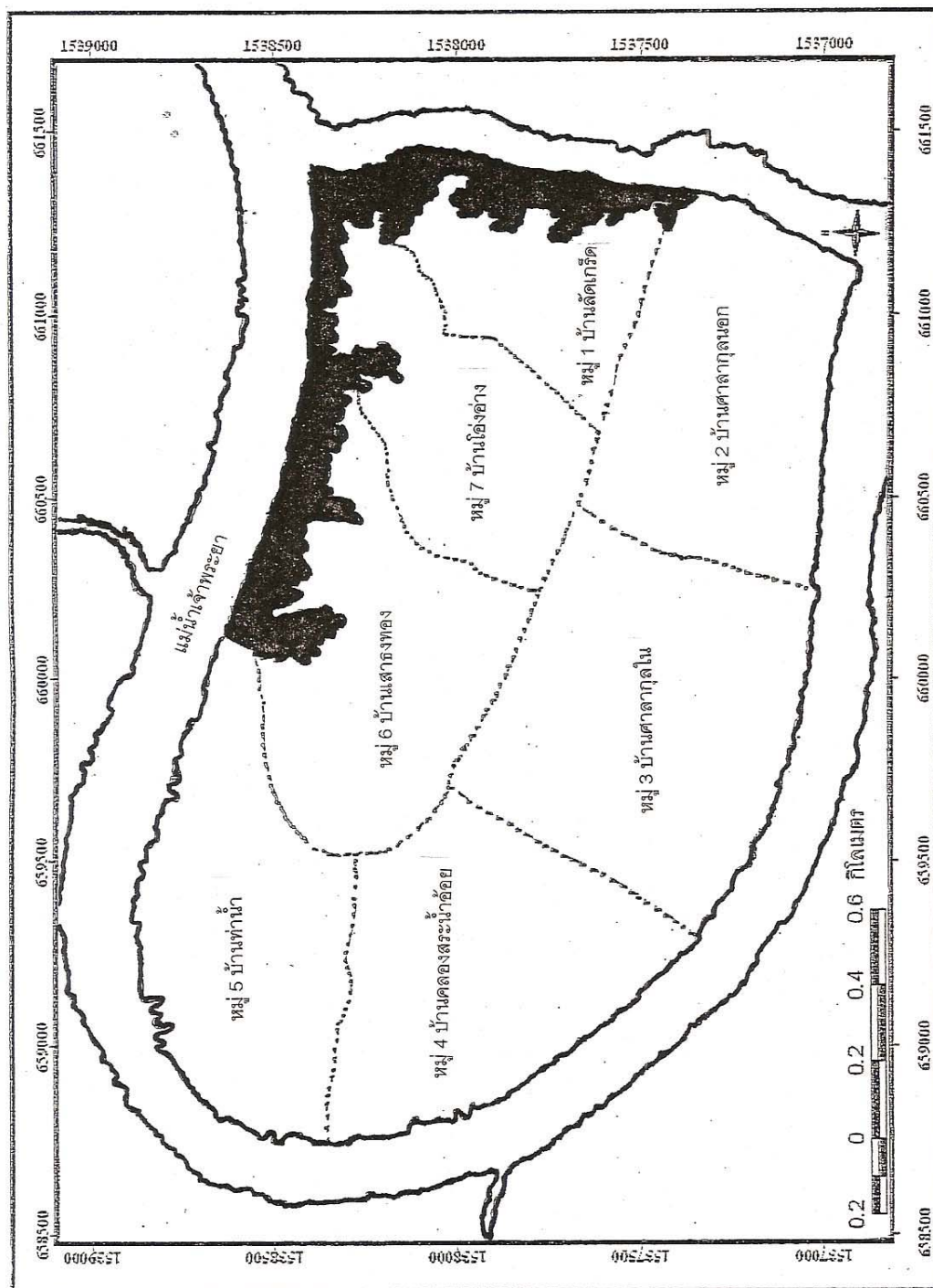
1.การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำและริมถนนทางทำสาธารณะ ซึ่งอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นใกล้กับสถานที่สำคัญ

2.การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายไปตามพื้นที่ทำกินเนื่องจากประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น การทำสวนผลไม้ การทำนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพของชาวไทย

ผลของวิเคราะห์ข้อมูลจากรูปถ่ายทางอากาศเกาะเกร็ด ชววมอญเกาะเกร็ดที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ที่ 1 , 6 และ 7 ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกระจายอยู่ตามชายฝั่งของเกาะเกร็ดมีความสอดคล้องตรงกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชววมอญน่าจะกระจายอยู่ตามชายฝั่งของเกาะเกร็ด (ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชววมอญเกาะเกร็ด หน้าที่ 42)

ภาพประกอบ 1 รูปถ่ายทางอากาศ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2540 ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงขอบเขตการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมลายูเกาะเกร็ด การตั้งบ้านเรือนของชุมชนชาวมลายูเกาะเกร็ด

2.ลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด รูปแบบบ้านเรือนของชาวมอญในประเทศไทยเหมือนกับเรือนของชาวไทย ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในอดีตเป็นเรือนเครื่องผูกและเรือนสับแบบเรือนไทยทั่วไป ปัจจุบันเป็นเรือนฝากระดานและบ้านตึก รูปแบบบ้านเรือนของชาวมอญไม่มีลักษณะรูปแบบพิเศษ หรือแตกต่างจากชาวไทยอย่างไร ยกเว้นเรื่องทิศทางการปลูกบ้าน บ้านมอญจะหันหน้าไปทางทิศเหนือเพื่อระลึกถึงถิ่นฐานบ้านเดิมซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศไทย ชาวมอญปลูกบ้านหันหน้าไปทางทิศเหนือจึงขวางทางกับบ้านของชาวไทยซึ่งหันหน้าไปทางแม่น้ำ ทำให้ชาวมอญมักจะถูกล้อเลียนว่า มอญขวาง สำหรับบ้านเรือนไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด มีลักษณะเป็นแบบเรือนไทยทั่วไปไม่ได้สร้างหันหน้าบ้านขวางลำน้ำแต่อย่างใด ในอดีตชาวมอญสร้างบ้านเรือนเป็นแบบเรือนทรงไทย ซึ่งปัจจุบันมีทั้ง ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง บ้านสองชั้นยกพื้นสูง บ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งยกพื้นเป็นสองชั้น เพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงกล่าวถึงการปลูกเรือนของชาวมอญแถบสามโคกไว้ว่า (สุภรณ์ โอเจริญ. 2519:72)

...มอญชอบปลูกเรือนขวางแม่น้ำ เอาด้านซีกลงทางแม่น้ำ
จึงกล่าวกันว่ามอญขวาง แล้วคนจึงเอาประติษฐิ์พูดเป็นคำ
หยาบ มาคิดดูเห็นว่าพวกมอญปลูกเรือน เช่นนั้นน่าจะประสงค์
เอาด้านซีกรับแดด เพราะแม่น้ำตรงนั้นยาว ตามเหนือลงมาได้
จึงเห็นขวางแม่น้ำ ปลูกเช่นนั้นหันหน้าเรือนไปทางทิศเหนือ
มีพะไลหลังคาบังลมหนาว ด้านใต้ฝาเรือนก็ไม่ถูกแดดเผา
และรับลมได้ ดูก็เหมาะทั้งสี่ทิศ...

วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือนก็คล้ายกับคนไทย จะใช้ไม้ไผ่และมุงหลังคาด้วยจาก และที่สำคัญจะต้องมีเสาเรือนเป็นหลักและเป็นที่ประดิษฐานของผีบ้านผีเรือน ตัวบ้านมักจะยกพื้นสูง คติความเชื่อเกี่ยวกับการปลูกบ้านเรือน ประเพณีมอญขวางเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของชาวมอญ ซึ่งลักษณะการปลูกเรือนของชาวมอญตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจะปลูกขวางแม่น้ำหันหน้าบ้านไปทางทิศเหนือ

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 3 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด	178	80.18	44	19.82
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด	135	60.82	87	39.18
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติ สืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ด	190	85.58	32	14.42
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ด	159	71.63	63	28.37
5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้านชาวมอญเกาะเกร็ด	178	80.18	44	19.82
6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษาถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด	141	63.52	81	36.48
7. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม คติความเชื่อชาวมอญเกาะเกร็ด	177	79.73	45	20.27
8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบ อาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญเกาะเกร็ด	201	90.55	21	9.45
ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	1359	76.52	417	23.48

จากตาราง 3 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ผลจากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ด โดยภาพรวม มีความรู้ร้อยละ 76.52 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 23.48 ซึ่งชาวมอญมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาอันดับ 1 ร้อยละ 90.55 วัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดจนถึงปัจจุบันอันดับ 2 ร้อยละ 85.58 วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานและวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน อันดับ 3 ร้อยละ 80.18 คิดเป็นร้อยละเท่ากัน วัฒนธรรมคติความเชื่อ อันดับ 4 ร้อยละ 79.73 วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ อันดับ 5 ร้อยละ 71.63 วัฒนธรรมภาษาถิ่นมอญ อันดับ 6 ร้อยละ 63.52 วัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้าน อันดับ 7 ร้อยละ 60.82 ซึ่งในปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ด มีการรวมตัวกันค่อนข้างเหนียวแน่นและยังคงร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนชาติได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และพิธีกรรมต่างๆ อันเป็นเครื่องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของคนมอญ ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดที่ยังปฏิบัติสืบทอดจนถึงปัจจุบันดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดชาวไทยเชื้อสายมอญเกาะเกร็ดมีวิถีชีวิตเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผามาแต่อดีต นับตั้งแต่อพยพมาจากดินแดนมอญจนถึงปัจจุบัน มีเพียงส่วนน้อยที่ทำอาชีพทำสวน คำขายและรับจ้าง การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีตมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องปั้นดินเผา เรียกได้ว่าการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ด และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ด เช่น การพึ่งพาอาศัยกันในการทำมาหากินเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ด้านคติความเชื่อการให้ความเคารพนับถือผู้มีความสามารถในวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม และคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ดเกี่ยวกับผีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำเครื่องปั้นดินเผา พิธีที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญมี 2 พิธี คือ พิธีไหว้เตา พิธีเซ่นเตา

ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดมิได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาทุกครัวเรือนแล้ว เนื่องจากความนิยมในการใช้ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาลดน้อยลง อีกทั้งวัสดุที่ใช้ในการผลิตคือดินเหนียวหายากและมีราคาแพง ทำให้ชาวมอญเกาะเกร็ดบางส่วนหันไปประกอบอาชีพอื่น จนกระทั่งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นทำให้ประชาชนตระหนักและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารท้องถิ่น เกาะเกร็ดจัดได้เป็นชุมชนที่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่น มีคุณค่าควรแก่การส่งเสริมและการอนุรักษ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ดจึงได้รับความสนใจและได้มีการ

เผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจอันเป็นสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมชาวมอญเกาะเกร็ดเป็นที่รู้จักของสังคมภายนอก เกาะเกร็ดและหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญเกาะเกร็ดจึงได้รับความสนใจอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ชาวมอญเกาะเกร็ดหันมาผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทสวยงามจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งผู้นำชุมชนเกาะเกร็ดได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรม

2. วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่ได้ชื่อว่าเป็นท้องถิ่นที่มีฝีมือในการประกอบอาหารคาว หวาน และมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาอาหารมอญโบราณกับภูมิปัญญาอาหารชาววังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ดมีกรรมวิธีการทำและการใช้เครื่องปรุงเหมือนกับชาวมอญถิ่นอื่นโดยทั่วไป ชาวมอญมีวัฒนธรรมการกินอาหารคล้ายกับคนไทยภาคกลาง คือการรับประทานข้าวเจ้ากับอาหารประเภทแกง ภาษามอญเรียกว่า คั่วะ อาหารประเภทแกงที่ชาวมอญนิยมกินกันมี 2 ชนิด แกงส้ม แกงกะทิ อาหารประเภทแกงส้มของชาวมอญเกาะเกร็ดใส่เครื่องปรุง พริกแห้ง หอม กระเทียม กะปิ และใส่เนื้อสัตว์คือ กุ้งสด และนำมาโขลกใส่ปนกับน้ำพริกแกง ผักที่นิยมในการประกอบอาหารประเภทแกงส้ม มีพุทรา กระเจี๊ยบ ลูกมะขี้มีลักษณะเหมือนผลมะยมมีสีเขียวรสเปรี้ยว ส่วนอาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ดประเภทแกงกะทิ เช่น แกงเลียง แกงบอน แกงมะตาด ต้มโคล้ง อาหารประเภทแกงกะทิที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญเกาะเกร็ด คือ แกงเลียงหน่อกะลา ซึ่งใช้เครื่องปรุงเหมือนแกงเลียงของชาวไทยภาคกลาง หน่อกะลาเป็นผักพื้นบ้านขึ้นเองตามธรรมชาติตามริมน้ำและดินโคลน มีลักษณะคล้ายต้นข่า หน่อมีสีขาวอ่อนนุ่ม ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดนำหน่อกะลาไปประกอบอาหารหลายอย่าง แต่ที่ขึ้นชื่อมากจนเป็นที่นิยมซื้อหารับประทานกันมากก็คือ ทอดมันหน่อกะลา นอกจากนี้ยังมีแกงบอน ลักษณะของแกงบอน ใส่เครื่องปรุงเหมือนน้ำพริกแกงคั่วของไทย ต้นบอนที่ใช้ในการประกอบอาหารมีลักษณะคล้ายต้นผักตบชวา เป็นผักพื้นบ้านที่ขึ้นอยู่ตามพื้นที่ชื้นแฉะ แกงต้มโคล้งของชาวมอญต่างจากชาวไทยคือใส่กะทิและไม่ใส่กะทิ และจะนิยมใส่ปลาสดกับใบมะขาม แกงมะตาดใช้เครื่องปรุงเหมือนแกงส้มไทยแต่ใส่กะทิ อเจ็ดฐานเป็นแกงที่มีลักษณะเหมือนแกงคั่วไทยที่ใส่ผักบุ้งซึ่งชาวมอญจะใส่กะทิ นอกจากอาหารมอญที่กล่าวมาข้างต้นชาวมอญเกาะเกร็ดมีอาหารมอญโบราณแบบดั้งเดิมซึ่งหาคนทำยากมาก แต่ก็ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน คือแกงกล้วยดิบ ภาษามอญเรียกว่า พะเบริด เป็นแกงเผ็ดที่ใส่กะทิ นิยมใส่กล้วยหอมและกล้วยน้ำว้าดิบเลือกตามความชอบ แกงเหี่ยวหวานค่อมะพร้าว ภาษามอญเรียกว่า เกาะชะเปรียะ เป็นอาหารมอญดั้งเดิมของชาวมอญตามท้องถิ่นไทยทั่วไป แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน ภาษามอญเรียกว่า กะอะเกวี่ เป็นอาหารประเภทแกงส้ม คำว่า ลูกโยน หมายถึง ปลาตุ๊กตุย อาหาร

ประเภทพริกจะเกลือเป็นกับข้าวที่ช่วยให้เจริญอาหารประกอบด้วยเครื่องปรุงมะพร้าวขูดแล้วนำไปคั่วไฟ แล้วมาตำใส่เกลือ น้ำตาล ซึ่งเป็นอาหารที่สามารถเก็บรักษาได้นาน ด้านภูมิปัญญาอาหารชาววังที่ชาวเกาะเกร็ดได้รับและถ่ายทอดจนกลายเป็นอาหารที่รับประทานทั่วไปของท้องถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด เช่น แกงมัดหมื่น ยำใหญ่ สาเหตุที่ชาวเกาะเกร็ดมีฝีมือในการทำกับข้าวชาววัง เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นแหล่งที่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์โปรดปรานการเสด็จประพาสพระราชวังบางปะอินกันมากและมักจะใช้เกาะเกร็ดเป็นที่พักระหว่างทาง จึงมีการถ่ายทอดวิชาการทำอาหารและขนมหวานชาววังให้คนเกาะเกร็ดจนชำนาญและในปัจจุบันกลายเป็นอาชีพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ในเทศกาลวันสำคัญและงานบุญของชุมชนชาวมอญจะนิยมประกอบอาหารพิเศษ คือ คะนอมจิน หรือที่ชาวไทยเรียกว่า ขนมจีน ชาวมอญถือว่าเป็นอาหารประจำท้องถิ่นของชาวมอญแต่โบราณ คะนอม ภาษามอญแปลว่า แป้ง จิน แปลว่า สุก ชาวมอญจะนิยมรับประทานขนมจีนกับน้ำยา ชาวมอญเกาะเกร็ดและชาวไทยจะมีกรรมวิธีการทำและใส่เครื่องปรุงเหมือนกัน ต่างกันในด้านวิธีการทำน้ำยาของชาวมอญ จะใช้แต่น้ำเครื่องปรุง ซึ่งประกอบด้วยพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ข่า กระชาย หอม กระเทียม พริกแห้ง แล้วนำไปต้มให้สุก พร้อมกับนำไปโขลกคั้นเอาแต่น้ำเครื่องปรุง และใส่น้ำมันปลาที่ต้มสุกแล้ว นำมาโขลกปนกับเครื่องแกงและนำมาผสมกับน้ำกะทิที่มีส่วนผสมของน้ำปลาร้าต้มสุก ขนมจีนน้ำยาชาวมอญจะนิยมกินกับใบแมงลัก ถั่วงอกสด นอกจากขนมจีนน้ำยาแล้ว ชาวมอญยังนิยมทำน้ำพริกกินกับขนมจีน ซึ่งการปรุงน้ำพริกมีลักษณะเหมือนกับชาวไทย ประกอบด้วย ถั่วลิสง ถั่วเขียวคั่วป่น น้ำมะขาม น้ำปลา น้ำตาล ใส่กุ้งสดต้มกับกะทิให้สุก แล้วนำมาตำให้ละเอียดและผสมกับน้ำกะทิเคี่ยวจนข้น และนำเครื่องปรุงทุกอย่างของน้ำพริกที่ทำสุกแล้วมาผสมน้ำกะทิที่เคี่ยวมาผสมกันก็สามารถนำมารับประทานได้แล้วกับผักสด นอกจากอาหารประเภทแกงแล้วอาหารประเภทเครื่องจิ้มก็เป็นวัฒนธรรมกินของชาวมอญอีกประเภทหนึ่งคือ น้ำพริกปลาร้าหลน น้ำพริกปลาร้า นิยมกินกับผักต่างๆ ลักษณะน้ำพริกปลาร้าของชาวมอญจะเหมือนกับน้ำพริกปลาร้าชาวอีสานของไทย

3. วัฒนธรรมคติความเชื่อประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ชาวมอญเป็นชนชาติที่ได้ชื่อว่ามีวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตของชาวมอญในอดีตจะต้องมีผีเข้าไปเกี่ยวข้อง ความเชื่อเกี่ยวกับผีของชาวมอญเห็นได้จากการแสดงความนับถือผีในลักษณะการเคารพบูชา การละเว้นการกระทำต่างๆ อันเป็นการไม่เคารพผีที่ตนนับถือ คติความเชื่อและการนับถือผีของชาวมอญทำให้เกิดประเพณีรำผี ประเพณีรำเจ้าพ่อ การนับถือผีนั่นชาวมอญเชื่อว่ามีสืบมาแต่สมัยพุทธกาล ชาวมอญมีความเชื่อเกี่ยวกับผีแตกต่างกันตามความนิยมของมอญแต่ละกลุ่มคือ (อนุสรณ์งานพระราชเพลิงศพพระครูสมุทรวรารักษ์. 2543:73)

1.กลุ่มมอญเตี้ย คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองพะสิม เป็นพวกที่นับถือผีมะพร้าว โดยเอามะพร้าวแห้งทั้งผลรวมทั้งหมดติดมาด้วย ผูกด้วยผ้าแดงและผ้าขาว แล้วแขวนไว้ที่หัวเสาเอกของบ้าน คนในบ้านต้องเฝ้าคอยดูมิให้น้ำมะพร้าวนั้นแห้งหรือมิให้มะพร้าวนั้นงอก หรือหนดมะพร้าวร่วง ถ้าเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องหามะพร้าวลูกใหม่มาแขวนแทน

2.กลุ่มมอญเตี้ยะ คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองหงสาวดี เป็นพวกที่นับถือผีผ้า (คำว่าผ้าต้องประกอบด้วยผ้านุ่งของผู้ชาย 1 ผืน ของผู้หญิง 1 ผืน เสื้อผู้ชายหนึ่งตัวเป็นผ้าสีขาว ผ่าอกแขนยาว ผ้าสไบสองผืน ผืนหนึ่งสีขาว อีกผืนสีแดง และแขนหนึ่งวง เหล่านี้รวมกันเป็นชุดของผ้า)

3.กลุ่มมอญญะ คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองสะเทิม เป็นพวกที่นับถือผีกระบอไม้ไผ่ โดยหากระบอไม้ไผ่ขนาดเล็กซึ่งมีข้อติดอยู่ที่ก้นกระบอ 7 อัน ใส่น้ำในกระบอไม้ไผ่ให้เต็ม แล้วใส่ใบหว่ากระบอละหนึ่งใบ กระบอเหล่านี้จะแขวนไว้ที่เสาผีของบ้าน คนในบ้านต้องคอยตรวจดูว่ากระบอไม้ไผ่ผุ น้ำแห้ง ใบหว่าเน่าผุ หรือไม่ถ้าพบว่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดต้องเปลี่ยนใหม่ ถ้าละเลยไม่ตรวจดูบ่อยๆ อาจเกิดเหตุเภทภัยที่ร้ายแรงต่อครอบครัวด้วยประการต่างๆ ได้

มอญในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา นอกจากจะนับถือผีต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ชาวมอญบางกลุ่มก็นับถือผีอื่นอีก เช่น ผีงู ผีไก่ ผีเต่า ผีข้าวเหนียว ถ้านับถืองู ในพิธีรำผีจะต้องเอางูมาทำอาหารเพื่อเซ่น สรวง บรรพบุรุษด้วย ผีไก่ก็เช่นเดียวกันกับผีงู ถ้านับผีเต่า เดินออกจากบ้านไปพบเต่ากลางทาง หากไม่อยากจะทำปณатиบาตก็ต้องออกปากว่าเต่านั้นเฒ่า และตนเองต้องหลีกทางไปเสียทางอื่น แต่ถ้าไม่พูดเช่นนั้นต้องเอาเต่าไปฆ่าเพื่อทำอาหารกิน แต่ก่อนจะกินต้องเซ่นผีบรรพบุรุษเสียก่อนจึงจะกินได้ ถ้าหากไม่ตีเฒ่าว่าเต่านั้นเฒ่าและไม่เอาไปทำอาหารกิน จะเกิดเภทภัยต่อคนในตระกูลได้ ถ้านับถือผีข้าวเหนียว หากมีผู้อยากได้ข้าวเหนียวในบ้านของตน คนในบ้านจะให้หรือขายข้าวเหนียวนั้นไม่ได้ แต่ถ้าขโมยเอาไปเจ้าของไม่ทราบก็จะเป็นโทษแต่อย่างใดกับคนในครอบครัว

การนับถือผีนั้น จะต้องรับกันเป็นทอดๆ จากบรรพบุรุษ และผู้ที่มีหน้าที่รับคือบุตรชายคนหัวปีของตระกูล บุตรหญิงรับไม่ได้ และเมื่อถึงคราวทำพิธีรำผี บุตรชายนั้นจะต้องเป็นผู้เข้าพิธีและเรียกว่าเป็น ต้นผี (ตอม-อะลก) บุตรหญิงถ้ายังอยู่ในบ้านและไม่มีสามี ก็มีสิทธิจะเข้าร่วมในพิธีรำผีของตระกูลนั้นได้ และเรียกว่า ลุ่มตา แต่ถ้าแต่งงานไปแล้วให้นับถือผีบ้านสามี และไม่สิทธิมาร่วมพิธีรำผีในตระกูลเดิม นอกจากเพียงได้รับเชิญ ส่วนใหญ่มักไม่ทำพิธีรำผีเป็นประจำ จะทำเมื่อมีข้อข้องขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นไปได้หลายลักษณะ คือ การขอขมา การแก้บน เช่นลูกหลานเจ้าของบ้านหายสาบสูญ คนในบ้านป่วย เจ้าของบ้านจะบนบานศาลกล่าวต่อผีที่ตนนับถือ ถ้าผีช่วยได้ก็จะรำผีถวาย การรำผีมักทำในฤดูแล้ง ประมาณเดือน 4 – 6 เว้นไม่กระทำในวันพระ สิ่งแรกที่ต้องทำคือ บอกกล่าวญาติผีเดียวกัน เชิญแขกมารับพิธีและร่วมซื้อของ และปลุกโรงพิธีภายในบริเวณบ้านของตน โรงพิธี

ปลูกด้วยเสา 6 ต้น มุงหลังคา และทำพะไลข้างๆ สำหรับแขวนงัน หันหน้าโรงพิธีไปทางด้านตะวันตก ด้านหลังของโรงพิธีทำหิ้งยาวสำหรับวางของเพื่อใช้ในพิธีการรำผี เพื่อแสดงความคารวะผีที่นับถือปีละครั้ง ในการรำผีจะมีผู้อำนวยพิธีเรียกว่า โต้ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นอาชีพ โดยมีหน้าที่จัดเรียงลำดับขั้นตอนพิธีกรรมต่างๆ เริ่มด้วยมีการเชิญผีของตระกูลซึ่งจะสิงอยู่ตามบริเวณบ้านคติความเชื่อเป็นสิ่งสำคัญที่มีการผูกพันต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญได้อิทธิพลคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีการต่างๆ จากศาสนาพราหมณ์และฮินดูจากอินเดีย เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิตของตนเองและครอบครัว และได้กระทำติดต่อกันกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรม ตามคติความเชื่อของชาวมอญแบบดั้งเดิมคือ (สมศรี ศิริขวัญ, 2541:98-99)

1.คติความเชื่อในการตั้งบ้านเรือน ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะนิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำเพราะสะดวกในการคมนาคม และการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวมอญมีความเชื่อในการสร้างบ้านสืบต่อกันมาแต่โบราณว่า บริเวณบันได และหน้าบ้านต้องอยู่ทิศเหนือ ซึ่งมีลักษณะขวางตะวัน แตกต่างจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย

2.คติความเชื่อเรื่องการปลูกเรือน การปลูกเรือนใหม่ของชาวมอญต้องมีเกณฑ์ที่ถูกโฉลก โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเวลาปลูก เลือกตำแหน่งที่จะปลูก ขุดเสาเรือน ตั้งเสาเรือน ชาวมอญมีการเคารพผู้อาวุโส จะขอคำปรึกษา และศึกษาจากตำราที่มีชื่อว่า โลกะสิทธิ ซึ่งเป็นตำราที่อธิบายถึงเกณฑ์โฉลกในการสร้างบ้าน

3.คติความเชื่อเรื่องผี ประเพณีส่วนใหญ่ของชาวมอญจะมีเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีปะปนอยู่ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าถึงแม้ชาวมอญจะนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด การนับถือผีของชาวมอญเป็นเรื่องที่นิยมและปฏิบัติสืบต่อกันมาตามบรรพบุรุษผีที่ชาวมอญนับถือที่สำคัญ

2 ชนิด

1.ผีประจำหมู่บ้าน (Pea ca) จะมีที่ประดิษฐานไว้ที่ศาลชายทุ่ง และมีการจัดพิธีบูชาปีละครั้งโดยมีคนทรงเป็นผู้ประกอบพิธี จะมีการเข้าทรงทำนายถึงสภาพความเป็นอยู่และความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนเป็นเรื่องของอนาคต และการทำพิธีเพื่อขอความช่วยเหลือ

2.ผีบ้านผีเรือน (House spiritis) บ้านของชาวมอญทุกหลังเชื่อกันว่ามีผีบ้านผีเรือนคอยคุ้มครองอยู่เป็นผีประจำตระกูล จะเป็นบุตรชายหัวปี โดยที่ชาวมอญจะให้ความสำคัญต่อเด็กชายคนหัวปี เพราะต้องมีหน้าที่เก็บรักษาสิ่งของประจำตัวผี ซึ่งประกอบด้วย แหวนผี 1 วง ผ้า 1 ผืน ไส้รง 1 ผืน หม้อ 1 ใบ ของดังกล่าวเก็บรวมไว้ในตะกร้าซึ่งแขวนอยู่ที่เสาตรงหัวนอนของผู้ที่รับผี ผู้รับผีจะต้องรักษาของสิ่งต่างๆ มิให้ชำรุด ถ้าชำรุดต้องหามาเปลี่ยนใหม่ มิฉะนั้นจะเกิดเรื่องราวที่เดือดร้อนกับคนในครอบครัว ชาวมอญเกาะเกร็ดมีคติความเชื่อเรื่องผีเช่นกัน โดยทั่วไปนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือน นอกจากนี้แล้วชาวมอญเกาะเกร็ดมีความเชื่อว่ามีผีสิงอยู่ในตุ๊กตาเด็กๆ ชาวมอญเกาะเกร็ดจะไม่ได้รับ

อนุญาตให้นำตุ๊กตาทุกชนิดเข้าบ้านไม่ว่าจะเป็นตุ๊กตาดินเผาโบราณหรือไม่ว่าจะทำจากวัสดุประเภทใด เพราะมีความเชื่อว่ามีผีสิงอยู่ในตุ๊กตา ถ้านำเข้าบ้านจะให้ผีบ้าน ผีเรือนไม่พอใจ และทำให้เด็กมีอาการป่วย ข้อห้ามในเรื่องการเล่นตุ๊กตาและการนำตุ๊กตาเข้าบ้านยังคงปฏิบัติสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุของชาวมอญ คติความเชื่อและการนับถือผีของชาวมอญเกาะเกร็ดทำให้เกิดประเพณีรำเจ้าพ่อ เพื่อแสดงความเคารพและการคารวะผีที่นับถือปีละครั้ง จัดในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 จะมีการประกอบพิธีกรรมที่หน้าศาลเจ้าพ่อเกษแก้วไชยฤทธิ์ ศาลเจ้าพ่อเขาคอก ซึ่งอยู่บริเวณ หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ด เป็นที่อยู่อาศัยของชาวมอญ ในวันพิธีรำถวายผีเจ้าพ่อ ชาวมอญเกาะเกร็ดจะจัดสำรับอาหารมาถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาทำพิธีที่หน้าศาลเจ้าพ่อเกษแก้วในเวลาตอนเช้า ช่วงบ่ายชาวมอญจะมาร่วมพิธีและถวายเครื่องเซ่นแก่เจ้าพ่อ ซึ่งอาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมคือ ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง กล้วยน้ำว้า ข้าวสุก ไข่ต้ม และเวลาเย็นจะเริ่มพิธีรำถวายเจ้าพ่อ ผู้ที่ทำหน้าที่คือ คนทรง เมื่อเริ่มพิธีรำถวายร่างทรงจะสั่นเทิ้ม ซึ่งชาวมอญมีความเชื่อว่าเจ้าพ่อได้เข้าร่างทรง ในขณะที่คนทรงรำร่างกายจะมีการสั่นเทิ้มตลอดเวลา จากนั้นจะค่อยๆ หายสั่นและกลับคืนสู่สภาพเดิมแสดงว่าเจ้าพ่อได้ออกจากร่างทรง ประเพณีรำเจ้าพ่อ ที่ชาวมอญเกาะเกร็ดยึดถือเป็นที่พึงพอใจ จัดได้ว่าเป็นผีชั้นสูงเปรียบเสมือนเทวดา ซึ่งชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจะต้องหอบหิ้วสิ่งของที่เป็นที่เคารพสักการะ ด้วยมีความเชื่อในเรื่องโชคลาง ผีสงเทวดา ดังนั้นชาวมอญแต่ละกลุ่มที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยจะมีเจ้าพ่อ เจ้าแม่ที่มีการเรียกชื่อต่างกัน เมื่อถึงวาระที่จะต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่วิญญาณบรรพบุรุษ ชาวมอญจึงได้มีการจัดประเพณีการรำผีเจ้าพ่อ เจ้าแม่เป็นประจำทุกปี ซึ่งในหมู่บ้านชาวมอญแต่ละท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะมีพิธีรำเจ้าพ่อ พิธีรำเจ้าแม่ที่มีชื่อแตกต่างกันไป แต่ที่มีลักษณะคล้ายกันคือชาวมอญเกือบทุกถิ่นจะมีพิธีรำเจ้าพ่อ รำเจ้าแม่ประจำหมู่บ้านและชุมชนของตนเองและจะต้องการประกอบพิธีเซ่นไหว้หลังวันสงกรานต์ ชาวมอญทุกท้องถิ่นถือว่าเป็นการแสดงความเคารพ พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญเกาะเกร็ด น่าจะเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งในการที่จะให้บุตรหลานชาวมอญมีความรักสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความโอบอ้อมอารี เผื่อแผ่สิ่งที่ดีงามให้กับผู้อื่นรวมถึงการสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชนของตนเองในการทำกิจกรรมร่วม และการพัฒนาท้องถิ่นของตน (อลิสรา รามโกมุฑ. 2542:54-56)

4.วัฒนธรรมการแต่งกายประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีตผู้ชายจะนุ่งผ้าสีพื้นทอเป็นลายตาเล็กๆ ยาวกรอมเท้าป้ายทาบมาด้านหน้าเหน็บพันเป็นปมแน่นไว้ที่เอว ใส่เสื้อแขนแคบข้อศอกผ่าหน้าติดกระดุมมีกระเป๋าทิ้งไว้ที่เอว ผู้หญิงนุ่งผ้าเป็นลายสีเหลี่ยมเล็ก ๆ หรือลายเป็นแถบยาวไม่ได้เย็บติดกันเป็นถุงป้ายทาบไว้ด้านหน้ามัดเป็นปมไว้ที่เอวและห่มผ้าสไบ ซึ่งมีสีสดใส ดังเช่นที่สุนทรภู่บรรยายไว้ในบทนิราศว่า (กนกพร วิวัฒนาการ. 2543:25)

นิราศเจ้าฟ้า

ฝ่ายสาวสาวเกล้ามวยสวสยะอาด

แต่ชยาดอยู่ด้วยว่านึ่งผ้าถุง

ทั้งหม่ผ้าตารีเหมือนสีรุ้ง

ทั้งผ้าถุงนั้นก็อ้อมลงกรอมตีน

นิราศภูเขาทอง

“ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า

ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา

เดิวนั้นมอญถอนไรจุกเหมือนตุ๊กตา

ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย

ไอรามัญผันแปรไม่แท้เที่ยง

เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย

นี่หรือจิตใจคิดหมายมีหลายใจ

ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่างพึงคิด”

ขณะอยู่บ้านหญิงจะห่มสไบคล้องคอหรือพันไว้รอบอก (ผ้าสไบรัดอกนี้มีลักษณะคล้ายผ้าแถบของไทย มอญ เรียกว่า ญาตโต๊ต) ถ้าออกนอกบ้านจะใส่เสื้อผ่าหน้าคอกลมแขนแคศอกห่มสไบทับ ผมจะเกล้ามวยตลอดเวลาเมื่อออกนอกบ้านจะปักปิ่นเงินและรัดเครื่องประดับที่เรียกว่า กะหล่ำ ไว้รอบมวย แต่ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้หญิงมอญเกาะเกร็ดนุ่งผ้าชายสั้นยาวประมาณครึ่งแข้งเรียกว่า ผ้าถุงลอยชาย (สันนิษฐานว่าเป็นการปรับการแต่งกายให้เข้าสมัยนิยม) ในโอกาสงานบุญหรืองานเทศกาลต่างๆ ผู้ชายจะใส่สร้อยคอทองคำเป็นเครื่องประดับพิเศษ ผู้หญิงจะใส่สร้อยทองคำเส้นยาวคล้องสะพายเฉียงระหว่างไหล่กับเอวมอญเรียกว่า ซอยแกละ เป็นเครื่องประดับ ต่อมาเมื่อชาวมอญติดต่อกับประชาชนนอกเกาะมากขึ้น จึงเริ่มแต่งกายแบบชาวไทย คือ ทั้งชายและหญิงบางคนนุ่งโจงกระเบนแทนนุ่งผ้าพันแบบมอญ สำหรับเด็กมอญทั้งชายและหญิงแต่งกายเหมือนผู้ใหญ่แต่ไว้จุก

5. วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด มอญเป็นชนชาติเก่าแก่แต่ไม่ได้ปรากฏว่ามีอักษรมอญใช้อยู่เป็นระยะเวลานานเท่าใด จากการศึกษาจารึกมอญภาษามอญสามารถแบ่งออกเป็นยุคสมัยต่างๆ ได้ 3 ยุค คือ

(ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. 2544:34-35)

1. ยุคโบราณ ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 11 - 13 เป็นอักษรดั้งเดิมของอินเดียฝ่ายใต้ ภาษา มอญที่เก่าแก่ที่สุดค้นพบในประเทศไทย จากหลักฐานที่ค้นพบคือ จารึกวัดโพธิ์ร้าง พ.ศ.1143 เป็น

ภาษามอญโบราณที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาจารึกมอญ ปรากฏว่าหลักฐานที่เป็นจารึกที่เขียนด้วยอักษรปัลลวะ ที่ยังไม่ได้ดัดแปลงให้เป็นภาษามอญและพบว่ามีจารึกประดิษฐ์อักษรมอญเพิ่มขึ้น ให้ฟังเสียงมอญที่ใช้ แสดงว่า มอญใช้อักษร ปัลลวะในการสื่อสาร และจารึกที่พบในพุทธศตวรรษที่ 16 ในสมัยอาณาจักรละโว้เป็นตัวอักษรมอญโบราณซึ่งดัดแปลงมาจากอักษรปัลลวะมาเป็นอักษรตัวเหลี่ยม

2. ยุคกลาง ลักษณะภาษามอญในจารึกที่จารึกในสมัยกลางเป็นทั้งภาษามอญและอักษรมอญ ซึ่งพบจากจารึกของประเทศพม่าภาคเหนือ เมืองพะซันและเมืองแปร ที่สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโนรธา กษัตริย์พุกาม พ.ศ.1600 ข้อความที่พบในจารึกเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

3. ยุคปัจจุบัน ภาษามอญในระยะพุทธศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา ถึงปัจจุบัน เป็นเวลาประมาณ 400 ปีเศษ เป็นการจารึกบนใบลาน ตัวอักษรจึงมีลักษณะกลมซึ่งเกิดจากอิทธิพลของการจารึกหนังสือบนใบลานมีคำประพันธ์และกลอนต่างๆ ที่เก่าแก่ที่สุดมีประมาณ 20 เรื่อง ภาษามอญเป็นภาษาในสายโมโนนิค ซึ่งเป็นสายในตระกูลภาษามอญ – เขมร ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ในแถบอินโดจีนลักษณะของภาษามอญ พระยาอนุมารราชธนได้กล่าวถึงภาษามอญว่า “ภาษามอญนั้นมีลักษณะเป็นภาษาคำโดดซึ่งมีรูปภาษาคำติดปนอยู่ด้วย” ลูซ (Luce) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ภาษามอญ-เขมรนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาคำโดดมาแต่เดิมแต่เหตุที่กลายเป็นภาษาคำติดต่อได้นั้นเนื่องมาจากได้รับอิทธิพลของ ภาษาในสายออสโตรเนเซียนเข้าไปปะปนด้วยการรุกรานของกลุ่มเชื้อชาติมลายูเข้าไปในดินแดนมอญ-เขมร และการอพยพลงมาทางใต้ของชนที่ใช้ภาษาต่างกันทั้งสองสายในดินแดนแถบแหลมอินโดจีน แต่เดิมนั้น มอญ-เขมร จัดเป็นภาษาที่มีหมวดคำพื้นฐาน หรือคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย (Cognate word) ร่วมกันอยู่มากและเป็นภาษาที่มีลักษณะภาษาคำโดด แต่ต่อมาได้รับอิทธิพลของภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน ซึ่งมีหมวดรากศัพท์ ชนิดสองพยางค์ ดังนั้นคำมอญจึงมีลักษณะเป็นเพียงพยางค์เดียว หรือสองพยางค์ ภาษามอญเป็นภาษาที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน อักษรมอญจะไม่มีรูปวรรณยุกต์ แต่จะออกเสียงสระตามพยัญชนะโหะอะอักษร และอโหะอะ อักษรมอญประกอบด้วยพยัญชนะ 35 ตัว และสระ 12 ตัว

มอญเป็นชนชาติที่มีประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมอันเก่าแก่ ประเทศไทยรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างของมอญไปเป็นแบบแผนหรือรวมกับวัฒนธรรมไทย ชาวไทยนำภาษามอญมาใช้ในภาษาไทย ชาวมอญซึ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทยนับเป็นร้อยปี แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมมอญไว้ได้พอสมควรแม้แต่กระทั่งภาษาและตัวหนังสือ ปัจจุบันในชุมชนชาวมอญมีชาวมอญที่สูงอายุบางคนสามารถพูดภาษามอญระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน แต่อ่านและเขียนภาษามอญได้มีจำนวนน้อย ผู้ที่สามารถอ่านและเขียนภาษามอญได้บ้างมีอยู่ในหมู่ักวิชาการที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมมอญและพระสงฆ์บางรูปตามวัดมอญ

ตาราง 4 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	207	93.25	15	6.75
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ	76	34.24	146	65.75
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ	204	91.89	18	8.11
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง	204	91.89	18	8.11
ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชน ชาวมอญเกาะเกร็ด	691	77.82	197	22.18

จากตาราง 4 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ผลจากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยภาพรวม พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณี ร้อยละ 77.82 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 22.18 ซึ่งชาวมอญมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์เป็นอันดับ 1 ร้อยละ 93.25 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและประเพณีตักบาตรทางน้ำอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละเท่ากัน 91.89 ประเพณีคำตันโพธิ์ อันดับ 3 ร้อยละ 34.24 ชาวมอญมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ชอบการบริจาคทาน และทำบุญในวันประเพณีวันสงกรานต์ ซึ่งมีกิจกรรมที่ชาวมอญร่วมกันปฏิบัติและสืบทอด และสร้างความสามัคคีในท้องถิ่นของตน ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีที่สำคัญประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดและยังคงปฏิบัติสืบทอดอยู่ขณะนี้ได้แก่

1.ประเพณีสงกรานต์ (ปัจฉิมะหิณะ) เป็นเทศกาลสำคัญประจำปีของคนมอญมีการทำบุญฉลองเหมือนคนไทยแต่เทศกาลของชุมชนชาวมอญใช้เวลาหลายวันเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกๆ ปี พิธีจะเริ่มจากการทำบุญฉลองสงกรานต์ การทำบุญกลางบ้าน และรำประจำปีของแต่ละหมู่บ้าน เทศกาลสงกรานต์ถือเป็นการขึ้นศักราชใหม่ จึงจัดให้มีการเฉลิม

ฉลองการทำบุญรักษาศีลเพื่อต้อนรับศักราชใหม่ และเพื่อบูชาพระรัตนตรัยและนางสงกรานต์ ก่อนวันสงกรานต์ชาวบ้านจะเตรียมกวนกะละแม ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว ซึ่งเป็นขนมสำหรับทำบุญในเทศกาลสงกรานต์ นอกจากนี้ก็ยังมีการทำ “คนอมจิน” หรือขนมจินซึ่งเป็นอาหารของมอญแต่โบราณเพื่อเตรียมทำบุญ รวมทั้งข้าวแช่ ซึ่งเรียกว่า เปิงฮงกราบ สำหรับใช้ทำบุญในวันสงกรานต์ ชาวบ้านจะนำข้าวแช่ไปถวายพระสงฆ์ในวันที่ 13 เมษายน ตั้งแต่เช้าโดยนิยมนำใส่หม้อดินเผาที่เรียกว่า หม้อใส่ข้าวแช่ เพราะจะทำให้ข้าวแช่เย็น จะมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน ในสำหรับจะมีอาหารที่ใช้รับประทานกับข้าวแช่ ที่บ้านจะทำพิธีบูชานางสงกรานต์ที่เรียกว่า มีหิขกราน ด้วยการสร้างศาลเพียงตาและนำข้าวแช่พร้อมเครื่องบูชามาวางไว้ ในตอนเย็นจะมีการละเล่นตามหมู่บ้านต่างๆ ส่วนมากจะเป็นการเล่นสะบ้า มอญในหมู่บ้านหนึ่งๆ อาจมีสถานที่เล่นสะบ้าหลายแห่งก็ได้ ที่เล่นสะบ้าแต่ละแห่งจะมีอาหารเครื่องดื่ม เช่น น้ำแข็ง น้ำหวาน เม็ดแมงลักน้ำกะทิ ข้าวแกง ขนมจิน ซึ่งชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคและช่วยกันทำที่บ้าน เกาะเกร็ดนั้นตั้งโรงงานมีอาหารและเครื่องดื่มบริการตลอด หลังจากวันที่ 15 เมษายน จะมีการแห่สงกรานต์ปล่อยนก ปล่อยปลา ทางเกาะเกร็ดจะมีการแห่น้ำหวานบรรจุขวดไปถวายพระตามวัดต่างๆ มีการจัดแห่ขบวนแห่กันอย่างใหญ่โตการทำบุญกลางบ้านมอญเรียกว่า ป๊ะห์ กาวยา อาได้ห์กาวน พิธีนี้จะทำให้เป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน มีการเลี้ยงพระในตอนเช้าเมื่อถวายพระแล้วจะมีการเลี้ยงกันในหมู่บ้านเมื่อทำบุญกลางบ้านแล้วจะมีการฉลองขึ้นศักราชใหม่ต่อเนื่องไปด้วยการจัดพิธีทำบุญสงฆ์น้ำพระชาวบ้านจะทำพิธีสงฆ์น้ำพระพุทธรูปและเจดีย์ที่สำคัญภายในวัดมอญที่เกาะเกร็ด

2. ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจะจัดขึ้นในเดือนกันยายน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันตักบาตรน้ำผึ้ง ข้าวต้มลูกโยน โดยเริ่มในตอนเช้าเวลาที่พระสงฆ์ออกบิณฑบาตตามปกติ ญาติโยม อุบาสก อุบาสิกา จะจัดเตรียมกับข้าวใส่บาตร แต่มีสิ่งเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษในวันนี้ คือน้ำผึ้งกับข้าวต้มลูกโยน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งจะมีการทำบุญตักบาตรถวายอาหารคาวหวานแก่พระภิกษุสามเณร คือการทำบุญในวันพระตามปกติ โดยทางวัดจะนำบาตรหรือภาชนะมาตั้งเรียงไว้สำหรับใส่น้ำผึ้ง เมื่อประชาชนตักบาตรหรือถวายอาหารคาวหวานเสร็จ ก็จะนำน้ำผึ้งที่เตรียมมารินลงในบาตร ชาวมอญเกาะเกร็ดจะตักบาตรที่วัดมอญ คือวัดปรมัยยิกาวาส การตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญเกาะเกร็ดจะทำข้าวต้มลูกโยนห่อด้วยใบพงหรือใบมะพร้าวถวายพระสงฆ์สำหรับจิ้มน้ำผึ้ง ชุมชนชาวมอญบางชุมชนหญิงสาวจะนำผ้าเช็ดหน้าถวายสำหรับถวายพระรองไว้กับบาตรการตักบาตรน้ำผึ้งนี้ในสมัยโบราณชาวมอญหวังจะให้พระภิกษุสามเณรได้นำน้ำผึ้งไปผสมยาสมุนไพรรักษาโรค เพราะสมัยก่อนจะต้องใช้น้ำผึ้งมาผสมยาสมุนไพรรักษาโรคเป็นยาลูกกลอน ชาวมอญจึงได้มีการทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

3.ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชุมชนชาวเกาะเกร็ดทำพิธีตักบาตรทางเรือทั้ง 3 วันในเทศกาลออกพรรษา คือขึ้น 14 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เวลาเช้าประมาณ 7.30 นาฬิกาชาวบ้านซึ่งมักจะเป็นวัยหนุ่ม วัยฉกรรจ์ จะนำเรือใหญ่ซึ่งประดับตกแต่งให้งดงามทั้งเรือ ทั้งฝีพาย ออกมารับพระที่วัดลาละ 1 องค์ โดยส่วนมากจะเป็นพระหนุ่มเช่นกัน เมื่อนิมนต์พระสงฆ์ลงเรือแล้วก็พายไปเทียบหัวบันไดทำน้ำต่างๆ หรือตามท่าเรือ ซึ่งญาติโยมคอยใส่บาตรอยู่ เรือส่วนใหญ่จะนำพระมาส่งให้ฉันเพลที่วัด บางลำกลับไม่ทันอาจจะต้องฉันที่วัดอื่นหรือฉันในเรือ ญาติโยมบางรายอาจพายเรือมาเทียบใส่บาตร การตักบาตรทางเรือ เป็นกิจกรรมที่คนเฒ่าคนแก่ได้ทำบุญคนหนุ่มสาวและเด็ก ๆ ได้สนุกสนานหยอกล้อร้องเพลงโต้ตอบกันและทำความรู้จักมักคุ้นกัน

4.ประเพณีค้ำตันโพธิ์ (ท็อก – ล้อย) ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ชาวมอญถือว่าการค้ำตันโพธิ์ เป็นการค้ำจุนศาสนา และกระทำระหว่างวันสงกรานต์ คือวันที่ 13 – 15 เมษายนของทุกปี โดยถือเอาวันที่ 14 เป็นหลัก กล่าวว่าเป็นวันที่ 14 ตรงกับวันจันทร์ คนที่เกิดวันจันทร์ต้องนำไปค้ำตันโพธิ์ หรือถ้าวันที่ 14 ตรงกับวันศุกร์ คนที่เกิดวันศุกร์ต้องนำไปค้ำตันโพธิ์ เป็นต้นเหตุที่เอาวันที่ 14 เป็นหลักเพราะว่าวันที่ 14 อยู่ระหว่างวันสิ้นปีกับวันขึ้นปีใหม่ของไทยเราเรียกว่า วันเนา นั่นเอง ชาวมอญถือว่าเป็นวันไม่ดี ต้องทำบุญที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น การค้ำตันโพธิ์ ซ่อมสะพาน ซ่อมทางเดิน ถ้าเลือกการค้ำตันโพธิ์ก็ต้องไปหาไม้ที่มีงาม ซึ่งส่วนมากใช้ไม้กระถินนำมาปลอกเปลือกแล้วทาขมิ้นให้สวยงามนำไปค้ำตันโพธิ์ที่วัดใดวัดหนึ่งที่เป็นวัดของชาวมอญ

เกาะเกร็ดมีประเพณีค้ำตันโพธิ์ ในเดือนเมษายนซึ่งแตกต่างไปจากชุมชนชาวมอญถิ่นอื่นในรายละเอียดของกิจกรรมและช่วงเวลา แต่ก็มาจากคติความเชื่อและจุดมุ่งหมายเดียวกับประเพณีรดน้ำตันโพธิ์ ประเพณีค้ำตันโพธิ์เดิมเป็นประเพณีการปลูกตันโพธิ์ของชุมชนชาวมอญที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในแต่ละหมู่บ้านจะมีวัดประจำหมู่บ้านและจะมีพิธีปลูกตันโพธิ์เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของศาสนา ชาวมอญเกาะเกร็ดไม่นิยมปลูกตันโพธิ์ตามประเพณีของชาวมอญเพราะวัดทุกวัดในเกาะเกร็ด มีตันโพธิ์ครบทุกวัดบางวัดมีหลายต้น หมดความจำเป็นที่จะปลูก จึงได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นประเพณีค้ำตันโพธิ์ตามความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด ในปัจจุบันประเพณีการค้ำตันโพธิ์ทำเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ และความเป็นสิริมงคลชาวมอญบางกลุ่มของเกาะเกร็ดยังปฏิบัติสืบทอด

ตอนที่ 4 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4.1 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 5 การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. วัฒนธรรมอาหารมอญ				
1.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ถ่ายทอด วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ ให้แก่ผู้สนใจที่มาเยี่ยมชม	108	48.65	114	51.35
1.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตาม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการประกอบอาหาร พื้นบ้านชาวมอญ	72	32.43	150	67.57
1.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้าน ชาวมอญ	113	50.91	109	49.09
1.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริม กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหาร พื้นบ้านชาวมอญ	141	63.52	81	36.48
1.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญในเทศกาลวัน สำคัญ	162	72.97	60	27.03

ตาราง 5 (ต่อ)

การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.6 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญเป็นประจำในครัวเรือน	141	63.52	81	36.48
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	737	55.33	539	44.67

จากตาราง 5 การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ เมื่อพิจารณาในภาพรวมส่วนใหญ่ ชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 55.3 เคยปฏิบัติและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของชาวมอญ ร้อยละ 44.67 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญ และผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญเกาะเกร็ด โดยจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1 ร้อยละ 72.29 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านมอญในเทศกาลวันสำคัญ อันดับ 2 ร้อยละ 63.52 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านมอญเป็นประจำในครัวเรือน และได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ คิดเป็นร้อยละเท่ากัน อันดับ 3 ร้อยละ 50.91 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 48.65 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ถ่ายทอดวัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญให้แก่ผู้สนใจที่มาเยี่ยมชม อันดับ 5 ร้อยละ 32.43 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ

อาหารมอญแท้ๆ แต่โบราณได้แผ่อิทธิพลมาสู่วัฒนธรรมการกินของชาวไทยจนเป็นที่รู้จักทั่วไปคือ ข้าวแช่ที่ภาษามอญเรียกว่า เป็งซงกราน หรือข้าวสงกรานต์นั้น แต่โดยประเพณีดั้งเดิมแล้ว ข้าวแช่ทำกันเฉพาะเทศกาลในวันสงกรานต์ นำไปถวายพระ ไหว้นางสงกรานต์ ไหว้ผีบรรพบุรุษให้ว่า ผู้ใหญ่ที่นับถือ และไว้เลี้ยงญาติมิตร ผู้นำของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดได้มีการเรียไรเงินมาเป็นทุนในการประกอบอาหารข้าวแช่ไว้สำหรับแขกที่มาเยี่ยมชมเกาะเกร็ดในเทศกาลประเพณีวันสงกรานต์ เป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญที่มีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อ เมตตาที่เป็นแก่นความหมายของประเพณี ซึ่งยังปรากฏให้เห็นจนถึงทุกวันนี้ การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด ชุมชนได้มีการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมอญให้คงอยู่คู่กับสังคมไทย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 6 การอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. วัฒนธรรมการแต่งกาย				
2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญเป็นประจำ	121	54.51	101	45.49
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ	76	34.23	146	65.77
2.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ	106	47.74	116	52.26
2.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญตามเทศกาลวันสำคัญ	152	68.46	70	31.54
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกาย ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	455	51.24	433	48.76

จากตาราง 6 การอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายประจำท้องถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ ผลจากการศึกษาจาก
กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรมการ
แต่งกายแบบชาวมอญ เมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ร้อยละ 51.24 เคย
ปฏิบัติและมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญร้อยละ 48.76 ไม่เคยปฏิบัติและไม่
มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ และผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมอนุรักษ์
อันดับ 1 ร้อยละ 68.46 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญตาม
เทศกาลวันสำคัญ อันดับ 2 ร้อยละ 54.51 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบ
ชาวมอญเป็นประจำ อันดับ 3 ร้อยละ 47.74 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 34.23 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ

ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญทั้งชายและหญิงใน
โอกาสงานบุญหรือตามเทศกาลวันสำคัญต่างๆ ของชุมชน ต่อมาเมื่อชาวมอญติดต่อกับประชาชน
ภายนอกเกาะมากขึ้น จึงเริ่มปรับเปลี่ยนการแต่งกายแบบไทย คือชายและหญิงบางคนนุ่งโจงกระเบน
แทนการนุ่งผ้าพันแบบมอญสำหรับเด็กชาวมอญทั้งชายและหญิงแต่งกายเหมือนผู้ใหญ่แต่ไว้จุก
ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดแต่งกายตามสมัยนิยมแบบชาวไทย และยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมแต่งกาย
ของชาวมอญแบบดั้งเดิมไว้ในเทศกาลวันสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 7 การอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. วัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญ				
3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญให้กับผู้สนใจ	119	53.61	103	46.39
3.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของ ชาวมอญด้วยการสื่อสารเป็นประจำ	75	33.78	147	66.22

ตาราง 7 (ต่อ)

การอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ	82	36.93	140	63.07
3.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ	98	44.14	124	55.86
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่น ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	374	42.12	514	57.88

จากตาราง 7 การอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่น ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรชาวมอญทั่วไป 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นประจำท้องถิ่นของ
ชาวมอญเมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดเพียง ร้อยละ 42.12 เคยปฏิบัติและร่วมกัน
อนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ อีกร้อยละ 57.88 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด โดยจำแนกตามกิจกรรมในการเข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1 ร้อยละ
53.61 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญให้กับ
ผู้อื่นที่สนใจ อันดับ 2 ร้อยละ 44.14 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 36.93 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ
จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 33.78 ได้มีส่วน
ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญด้วยการสื่อสารเป็นประจำ

ภาษาถิ่นของชาวมอญนับว่าเป็นภาษาสูง เป็นภาษาที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีกรรมทาง
พระพุทธศาสนา บทสวด และบทเทศน์ของพระสงฆ์มอญ ปัจจุบันได้มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษา
ภาษาถิ่นของชาวมอญเขียนเป็นตำราแบบเรียนภาษามอญ ชาวมอญเกาะเกร็ดได้มีการส่งเสริมการ

อนุรักษ์ภาษามอญโดยการเขียนสื่อบายโฆษณาแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นภาษามอญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดวิธีหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 8 การอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อชาวมอญ				
4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญ	175	78.82	47	21.18
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์พิธีกรรมตามคตินิยมเชื่อของชาวมอญ	175	78.82	47	21.18
4.3 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในพิธีกรรมเกี่ยวกับคตินิยมเชื่อของชาวมอญ	193	86.93	29	13.07
4.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมเกี่ยวกับคตินิยมเชื่อของชาวมอญ	79	35.59	143	64.41
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	622	70.05	266	29.95

จากตาราง 8 การอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด เมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.05 เคยปฏิบัติและเข้าร่วมอนุรักษ์

วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญ ร้อยละ 29.95 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนเข้าร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญ ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตามกิจกรรมในการเข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1 ร้อยละ 86.93 ได้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมเกี่ยวกับคตินิยมเชื่อของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 78.82 ได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญ และได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์พิธีกรรมตามคตินิยมเชื่อของชาวมอญ คิดเป็นร้อยละเท่ากัน อันดับ 3 ร้อยละ 35.59 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมเกี่ยวกับคตินิยมเชื่อของชาวมอญ

วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อของชาวมอญเป็นสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีความผูกพันต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ชาวมอญได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และฮินดูจากอินเดียทำให้รับเอาคตินิยมเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ เพื่อเป็นสิริมงคลในชีวิตประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนามักจะมีเรื่องราวของความเชื่อ และการนับถือผีปะปนอยู่ด้วยแม้ว่าชาวมอญจะนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนับถือผีและปฏิบัติตามความเชื่อบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 9 การอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา				
5.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ	151	68.01	71	31.99
5.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ	147	66.22	75	33.78
5.3 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ	150	67.56	72	32.44

ตาราง 9 (ต่อ)

การอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ	161	72.52	61	27.48
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพ หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	609	68.58	279	31.42

จากตาราง 9 การอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.58 เคยปฏิบัติและร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ร้อยละ 31.42 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตามกิจกรรมในการเข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1 ร้อยละ 72.52 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 68.01 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 67.56 ได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 66.22 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ

การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นวิถีชีวิตประจำวันของชาวมอญในอดีต และชาวมอญบางกลุ่มในปัจจุบัน การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญมีส่วนประกอบสำคัญหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่ชาวมอญเกาะเกร็ดทุกครัวเรือนผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพ ซึ่งจัดได้ว่า

เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนประเภทเครื่องปั้นดินเผา ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนประเภทเครื่องปั้นดินเผาพวก ตุ่ม หม้อ ไห โอ่ง ชาวมอญบางกลุ่มจะใช้ชีวิตอยู่ในเรือ ล่องไปตามลำน้ำเพื่อขนส่งสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาไปขายตามสถานที่ต่างๆ ปัจจุบันการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ด ได้รับการส่งเสริมจากผู้นำชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเครื่องปั้นดินเผาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวมอญเกาะเกร็ดที่มีความสวยงามจนเป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้คนมาเยี่ยมชมแหล่งวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

4.2 การอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งได้เน้นประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีคำตันโพธิ์ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง

ตาราง 10 การอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเพณีวันสงกรานต์				
1.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	207	93.24	15	6.76
1.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ศึกษาติดตามการ เปลี่ยนแปลงประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	149	67.11	73	32.89
1.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธี การอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	117	79.73	45	20.27
1.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริม กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	195	87.83	27	12.17
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	728	81.98	160	18.02

จากตาราง 10 การอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปผลได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์เมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.98 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมกันในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 18.02 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญเกาะเกร็ด และผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์โดยจำแนกตามกิจกรรมในการเข้าร่วมอนุรักษ์ของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 1 ร้อยละ 93.24 ได้มีส่วนร่วมเข้าในกิจกรรมการอนุรักษ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 87.83 ได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 79.73 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 67.11 ได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ

ประเพณีสงกรานต์ (ปีละห้าสิบห้า) เป็สงกรานต์เป็นเทศกาลที่สำคัญประจำปีของชาวมอญ มีการทำบุญเฉลิมฉลองกันอย่างมโหฬารในทุกหมู่บ้านของชุมชนชาวมอญ คนมอญถือว่าเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ จึงได้ให้มีการเฉลิมฉลองใหญ่ด้วยการทำบุญรักษาศีล เพื่อเป็นการต้อนรับศักราชใหม่และเพื่อบูชาพระรัตนตรัย การทำบุญให้ทานต่างๆ จะทำจนถึงวันสงกรานต์น้ำพระ ชาวมอญมีความเชื่อว่าการทำบุญเป็นความสุขร่วมเย็น การทำบุญในโอกาสเทศกาลใหม่เป็นนิมิตหมายแห่งความดีงาม ทำให้มีความสุขตลอดไป ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรักษาประเพณีวันสงกรานต์ไว้เป็นอย่างดีและปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ซึ่งผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนในจัดกิจกรรมต่างๆ ในประเพณีวันสงกรานต์ และสืบทอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 11 การอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชน ชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. ประเพณีคำตันโพธิ์				
2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าในกิจกรรมการอนุรักษ์และ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ	63	28.37	159	71.63
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตาม การเปลี่ยนแปลงประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ	43	19.36	179	80.64
2.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ	53	23.87	169	76.13
2.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริม กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ	60	27.02	162	72.98
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	219	24.66	669	75.34

จากตาราง 11 การอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการคำตันโพธิ์ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ เมื่อพิจารณา
ในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดเพียง ร้อยละ 24.66 เคยปฏิบัติและร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีคำตัน
โพธิ์ของชาวมอญ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่จะกระทำเพื่อความเป็นสิริมงคล อีกร้อย
ละ 75.34 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญ และผลจาก
การศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตาม
กิจกรรมในการเข้าร่วม อันดับ 1 ร้อยละ 28.37 ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และ

ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 27.02 ได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 23.87 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 19.36 ได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ

เกาะเกร็ดมีประเพณีค้ำต้นโพธิ์ ในเดือนเมษายนซึ่งแตกต่างไปจากชุมชนชาวมอญถิ่นอื่นในรายละเอียดของกิจกรรมและช่วงเวลา แต่ก็มาจากคติความเชื่อและจุดมุ่งหมายเดียวกับประเพณีรดน้ำต้นโพธิ์ ประเพณีค้ำต้นโพธิ์เดิมเป็นประเพณีการปลุกต้นโพธิ์ของชุมชนชาวมอญที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในแต่ละหมู่บ้านจะมีวัดประจำหมู่บ้านและจะมีพิธีปลุกต้นโพธิ์เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของศาสนา ชาวมอญเกาะเกร็ดไม่นิยมปลุกต้นโพธิ์ตามประเพณีของชาวมอญเพราะวัดทุกวัดในเกาะเกร็ด มีต้นโพธิ์ครบทุกวัดบางวัดมีหลายต้น หมดความจำเป็นที่จะปลุก จึงได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นประเพณีค้ำต้นโพธิ์ตามความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด ในปัจจุบันประเพณีการค้ำต้นโพธิ์ทำเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และความเป็นสิริมงคล ชาวมอญบางกลุ่มของเกาะเกร็ดยังปฏิบัติสืบทอด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เพราะจำนวนผู้อนุรักษ์ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีจำนวนน้อย

ตาราง 12 การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. ประเพณีตักบาตรทางน้ำ				
3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์แลถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชุมชนชาวมอญ	200	90.10	22	9.90
3.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการ เปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ	180	81.08	42	18.92
3.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ	163	73.42	59	26.58

ตาราง 12 (ต่อ)

การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริม กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ	179	80.63	43	19.37
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	722	81.31	166	18.69

จากตารางที่ 12 การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดผล
การศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้คือ การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ เมื่อ
พิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.31 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมกัน
อนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ ร้อยละ 18.69 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ และผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี
ตักบาตรทางน้ำของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตามกิจกรรมในการเข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1
ร้อยละ 90.10 ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตร
ทางน้ำของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 81.08 ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการ
เปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 80.63 ได้มีส่วนร่วมสมทบ
ทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ
73.42 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาว
มอญ

ประเพณีตักบาตรทางน้ำเป็นประเพณีการทำบุญออกพรรษาของชาวมอญ ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้
เลื่อมใสศรัทธาและเคร่งครัดในการนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมาก จึงร่วมกันจัดงานทำบุญออก
พรรษาอย่างยิ่งใหญ่เป็นเทศกาลประจำปีน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ชาวพุทธมีความเชื่อว่าเป็นวันที่
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ดาวดึงส์กลับสู่โลกมนุษย์ สภาพความเป็นอยู่ใน
หมู่บ้านชาวมอญเริ่มมีชีวิตชีวา ทุกบ้านเริ่มเตรียมกวนขนมกระยาสารท หมักแป้งขนมจีน และตกแต่ง

บ้านเรือนวัดวาอารามต่างๆ ให้สวยงามสะอาดสะอ้านกว่าปกติ ตามเจดีย์ที่สำคัญของวัดจะมีผ้าสีแดงห่มองค์เจดีย์ให้สวยงาม ตัดกับสีขาวหรือสีทองขององค์เจดีย์ ชาวมอญจะทำบุญตักบาตรที่ริมหน้าวัดสำคัญของชาวมอญเรียกว่า ตักบาตรพระร้อย หรือตักบาตรเรือ สำหรับชาวมอญเกาะเกร็ดจะมาร่วมกันตักบาตรเรือที่ริมหน้าวัดปรมัยยิกาวาส การจัดงานรื่นเริงชาวมอญจะร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงเจ้าขาวซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด เวลากลางคืนมีการเล่นดอกไม้ไฟตามท่าน้ำวัดหรือหน้าบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการทำบุญออกพรรษตักบาตรทางน้ำจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 13 การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะ	เคยปฏิบัติ		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง				
4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ	192	86.48	30	15.52
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ	152	68.47	70	31.53
4.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ	158	71.17	64	28.83
4.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ	186	83.78	36	16.22
ค่าเฉลี่ยการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	688	77.48	202	2.52

จากตาราง 13 การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ประชากรชาวมอญทั่วไปจำนวน 222 คน สรุปได้ดังนี้ คือ การอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เมื่อพิจารณาในภาพรวม ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.48 เคยปฏิบัติและร่วมกันอนุรักษ์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ ร้อยละ 22.52 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ และผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยจำแนกตามกิจกรรมเข้าร่วมอนุรักษ์ อันดับ 1 ร้อยละ 86.48 ได้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ อันดับ 2 ร้อยละ 83.78 ได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ อันดับ 3 ร้อยละ 71.17 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ อันดับ 4 ร้อยละ 68.47 ได้มีส่วนร่วมในอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ

ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เป็นประเพณีที่เก่าแก่ของมอญที่กระทำสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ จัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งจะมีการทำบุญตักบาตรถวายอาหารคาวหวานแก่ พระภิกษุสามเณร คือการทำบุญในวันพระตามปกติ โดยทางวัดจะนำบาตรหรือภาชนะมาตั้งเรียงไว้สำหรับใส่น้ำผึ้ง เมื่อประชาชนตักบาตรหรือถวายอาหารคาวหวานเสร็จ ก็จะนำน้ำผึ้งที่เตรียมมารินลงในบาตร ชาวมอญเกาะเกร็ดจะตักบาตรที่วัดมอญ คือวัดปรมัยยิกาวาส การตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญเกาะเกร็ดจะทำข้าวต้มลูกโยนห่อด้วยใบพงหรือใบมะพร้าวถวายพระสงฆ์สำหรับจิ้มน้ำผึ้ง ชุมชนชาวมอญบางชุมชนหญิงสาวจะนำผ้าเช็ดหน้าถวายสำหรับถวายพระรองไว้กับบาตร การตักบาตรน้ำผึ้งนี้ในสมัยโบราณชาวมอญหวังจะให้พระภิกษุสามเณรได้นำน้ำผึ้งไปผสมยาสมุนไพร เพราะสมัยก่อนจะต้องใช้น้ำผึ้งมาผสมยาสมุนไพรเป็นยาลูกกลอน ชาวมอญจึงได้มีการทำบุญตักบาตรน้ำผึ้ง ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงปฏิบัติและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมการตักบาตรน้ำผึ้งซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 1

ตอนที่ 5 การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 14 แนวแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

แนวแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญ	จำนวน	ร้อยละ
1. รัฐบาลควรจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น	61	27.47
2. รัฐบาลควรส่งเสริมในการปลูกจิตสำนึกในการรักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น	78	35.13
3. รัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น	83	37.40

ตาราง 14 การศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ผลการศึกษาการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 27.47 รัฐบาลควรจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่น ร้อยละ 35.13 รัฐบาลควรส่งเสริมในการปลูกจิตสำนึกในการรัก และหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่น ร้อยละ 37.40 รัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและจากการสัมภาษณ์ชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนมากเห็นคุณค่าและความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และเพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดได้เสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นไว้ดังนี้

ควรให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น

1. ควรจะสนับสนุนงบประมาณของท้องถิ่น
2. ควรจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาชาวมอญในระดับท้องถิ่นเกาะเกร็ด
3. ควรมีการปลูกจิตสำนึกและมีความร่วมมือในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ควรมีการจัดกิจกรรมในการสร้างความสามัคคีของชุมชน

5. ควรจะสนับสนุนงบประมาณท้องถิ่นต่อการสร้างศูนย์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
7. สถาบันครอบครัวควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ของชาวมอญในอดีต

ส่วนที่ 2 ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

- 1.กลุ่มผู้นำชุมชนได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู เจ้าอาวาส หมู่ที่ 1 , 6 และ 7
- 2.กลุ่มผู้มีความรู้ได้แก่ผู้นำชุมชนชาวมอญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญและผู้สูงอายุที่มีอายุ 55-65 ปี
- 3.องค์กรของรัฐที่มีบทบาทต่อการพัฒนาและการจัดการชุมชน ประธานองค์การบริหาร ส่วนตำบล เกาะเกร็ด กรมพัฒนาชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 15 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ เพศ	20	100.00
เพศชาย	11	55.00
เพศหญิง	9	45.00

2. อายุ	20	100.00
25 – 30 ปี	-	-
31 – 35 ปี	-	-
36 – 40 ปี	-	-
41 – 45 ปี	6	30.00
46 – 50 ปี	5	25.00
51 – 55 ปี	2	10.00
56 – 60 ปี	3	15.00
61 – 65 ปี	4	20.00
66 – 70 ปี	-	-
71 – 75 ปี	-	-

3. ระดับการศึกษา	20	100.00
ไม่ได้รับการศึกษา	3	15.00
ประถมศึกษา	-	-

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	25.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	20.00
ปริญญาตรี	8	40.00
ปริญญาโท	-	-
สูงกว่าปริญญาโท	-	-
4.สถานที่ประกอบอาชีพหลักของท่านอยู่ที่ใด	20	100.00
ในพื้นที่เกาะเกร็ด	16	80.00
นอกพื้นที่เกาะเกร็ด	4	20.00
5. อาชีพที่ท่านประกอบ	20	100.00
เกษตรกรรม	1	5.00
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	-	-
รับจ้างทั่วไป	4	20.00
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	14	70.00
บริษัทเอกชน	-	-
เครื่องปั้นดินเผา	1	5.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	20	100.00
5,000 - 10,000 บาท	7	35.00
11,000 - 15,000 บาท	5	25.00
16,000 - 20,000 บาท	8	40.00
21,000 - 25,000 บาท	-	-
26,000 - 30,000 บาท	-	-
มากกว่า 30,000 บาท	-	-

จากตาราง 15 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนอีกร้อยละ 45.00 เป็นเพศหญิง

2.อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 1 อายุระหว่าง 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 อันดับ 2 อายุระหว่าง 46 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 อันดับ 3 อายุระหว่าง 61 - 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 อันดับ 4 มีอายุระหว่าง 56 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.00 อันดับ 5 อายุระหว่าง 51 - 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

3.ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 1 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.00 อันดับ 2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 25.00 อันดับ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 20.00 อันดับ 4 ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

4 สถานที่ประกอบอาชีพหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในพื้นที่เกาะเกร็ด คิดเป็นร้อยละ 80.00 อีกร้อยละ 20.00 ประกอบอาชีพนอกพื้นที่เกาะเกร็ด

5.อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 1 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 70.00 อันดับ 2 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 20.00 อันดับ 3 เกษตรกรรมและการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 5.00 เท่ากัน ตามลำดับ

6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่มีรายได้ 16,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.00 รายได้ 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.00 รายได้ 11,000 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.00 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดที่มีความรู้และมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.00 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.00 สถานที่ประกอบอาชีพหลักในพื้นที่เกาะเกร็ด คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 16,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.00

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 16 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	จำนวน	ร้อยละ
1. การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด	20	100.00
1.1 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด	8	40.00
1.2 เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่าง	5	25.00
หนาแน่น		
1.3 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน	4	20.00
1.4 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเท้า	3	15.00
สาธารณะ		
2. ลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด	20	100.00
2.1 ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง	7	35.00
2.2 บ้านสองชั้นยกพื้นสูง	8	40.00
2.3 บ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้	5	25.00

จากตาราง 16 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 40.00 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด ร้อยละ 25.00 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ร้อยละ 20.00 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน ร้อยละ 15.00 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเท้าสาธารณะ

2.ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 40.00 บ้านสองชั้นยกพื้นสูง ร้อยละ 35.00 ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง ร้อยละ 25.00 บ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้

สรุปผลจากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

1. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ 1, 6 และ 7 นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมน้ำชายฝั่งของเกาะเกร็ดเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เพื่อสะดวกต่อการคมนาคมและการประกอบอาชีพการเกษตรและการค้าขาย โดยลักษณะของบ้านเรือนจะมีการตั้งอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ ส่วนชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกินจะเป็นคนไทยนิยมประกอบอาชีพการเกษตร ทำนา ส่วนผลไม้ และที่สำคัญผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจะนิยมประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา สังเกตจากเตาเผาโบราณที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ลักษณะการสร้างบ้านของชุมชนชาวมอญที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ 1, 6 และ 7 ปลุกด้วยไม้เป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูง และปลูกเป็นตึก บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ปัจจุบันลักษณะวัฒนธรรมการสร้างบ้านและวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวมอญเกาะเกร็ดได้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยหลายอย่าง

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 17 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด	15	75.00	5	25.00
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด	12	60.00	8	40.00
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติ สืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ด	18	90.00	2	10.00
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ดเกร็ด	13	65.00	7	35.00

ตาราง 17 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน ชาวมอญเกาะเกร็ด	16	80.00	4	20.00
6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่น ชาวมอญเกาะเกร็ด	8	40.00	12	60.00
7. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม คติความเชื่อชาวมอญเกาะเกร็ด	14	70.00	6	30.00
8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบ อาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญเกาะเกร็ด	18	90.00	2	10.00
ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	114	71.25	46	28.75

จากตาราง 17 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

สรุปผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ดโดยภาพรวม ร้อยละ 71.25 มีความรู้ ร้อยละ 28.75 ไม่มีความรู้ ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและวัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 1 ร้อยละ 90.00 คิดเป็นร้อยละเท่ากัน วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 2 ร้อยละ 80.00 วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 3 ร้อยละ 75.00 วัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 4 ร้อยละ 70.00 วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 5 ร้อยละ 65.00 วัฒนธรรมลักษณะการ

สร้างบ้านเรือนของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 6 ร้อยละ 60.00 วัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 7 ร้อยละ 40.00

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ที่อาศัยบริเวณหมู่ที่ 1 , 6 และ 7 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ได้รับการสืบทอดและสั่งสมมาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะวัฒนธรรมการประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นยอมรับ และถือได้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งปัจจุบันได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เป็นชุมชนที่เป็นแบบอย่างการท่องเที่ยวพาดตนเอง ในด้านหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมอันประณีตและงดงามที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายน่าสนใจของสังคมภายนอก ส่วนในด้านของวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุจะเป็นต้นแบบในการแต่งกายแบบมอญในโอกาสวันสำคัญ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ และเทศกาลงานบุญประจำปีท้องถิ่น ผู้นำชุมชนจะเป็นแบบอย่างในการแต่งกายแบบมอญโบราณเพื่อเป็นการสร้างจูงใจให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดเปิดรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสค่านิยมของสังคมไทยในยุคปัจจุบัน การประกอบอาหารมอญโบราณผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ชักชวนให้ชาวมอญร่วมประกอบอาหารแบบมอญโบราณในเทศกาลงานบุญวันสำคัญทางศาสนา และเป็นการปรึกษาคณะในงานบุญประจำปี เพื่อเลี้ยงต้อนรับผู้มาเยือนแหล่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจนเป็นที่รู้จักกันดี ในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาษาถิ่นเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ปัจจุบันมีผู้มีความรู้เกี่ยวกับภาษาถิ่นของชาวมอญโบราณน้อย และที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันก็คือการใช้ภาษาในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุบางคนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญสามารถใช้ในการสื่อสารได้เป็นบางครั้ง และสามารถเขียนตำราภาษามอญออกจำหน่ายกับผู้สนใจ รวมทั้งได้มีการเปิดสอนภาษาถิ่นมอญ ชาวมอญเกาะเกร็ดมีคติความเชื่อที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาดังจะเห็นได้จากการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพต่างๆ การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การปลูกบ้าน การเคารพผีบ้านผีเรือน การเคารพผู้อาวุโสที่แสดงออกทางวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งามของชาวมอญสืบเนื่องเกี่ยวกับคติความเชื่อตามบรรพบุรุษ

3.2 ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ตาราง 18 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของ ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ	20	100.00	-	-
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ	8	40.00	12	60.00
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ	16	80.00	4	20.00
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ	12	60.00	8	40.00
ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของ ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด	56	70.00	24	30.00

จากตาราง 18 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

สรุปผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด โดย
ภาพรวมมีความรู้ร้อยละ 70.00 ไม่มีความรู้ร้อยละ 30.00 ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับ
ประเพณีวันสงกรานต์ อันดับ 1 ร้อยละ 100.00 ประเพณีตักบาตรทางน้ำ อันดับ 2 ร้อยละ
80.00 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง อันดับ 3 ร้อยละ 60.00 ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ อันดับ 4 ร้อยละ
40.00

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประเพณี และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวมอญ
เกาะเกร็ด พบว่า ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่ที่ 1,6 และ 7 มีความรู้เกี่ยวกับ
ประเพณี ที่สำคัญ และเก่าแก่ของชาวมอญเกาะเกร็ดที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานานคือ
ประเพณีวันสงกรานต์ที่ชาวมอญเกาะเกร็ดมีความภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นตนเอง
ประเพณีวันสงกรานต์เป็นประเพณีที่ชาวมอญเกาะเกร็ดให้ความสำคัญ และร่วมปฏิบัติกันอย่าง

แพร่หลายซึ่งถือได้ว่าเป็นประเพณีที่เอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ประเพณีวันสงกรานต์มี กิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนประเพณี ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งขนบธรรมเนียมของชาวมอญมีข้อปฏิบัติอันสืบเนื่องมาจากคติความเชื่อต่างๆ ที่ชาวมอญปฏิบัติสืบทอดกันมาจนจำแนกได้เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตและประเพณีเนื่องจากในเทศกาลทางพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ ในการจัดงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนชาวมอญผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน จะมีบทบาทสำคัญมากในการเป็นตัวแทนของชาวมอญเกาะเกร็ดในการจัดงานรื่นเริงและเทศกาลงานบุญที่ยิ่งใหญ่ โอกาสงานบุญที่เกิดจากความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ ที่ชาวมอญยังนิยมปฏิบัติเป็นงานบุญประจำปีประจำท้องถิ่น

ตอนที่ 4 การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ผลจากการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของผู้นำชุมชนชาวมอญจำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า ผู้นำชุมชนชาวมอญของแต่ละหมู่บ้านจะมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชาวมอญเกาะเกร็ดให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมต่างๆ ดังนี้ วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญ ผู้นำชุมชนจะร่วมแรงและบริจาคทุนทรัพย์ในประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญเพื่อเป็นการทำบุญบริจาคทาน ให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมเกาะเกร็ดในเทศกาลวันสำคัญมีการจัดตั้งโรงทาน อาหารที่นิยมประกอบ ประเภท ข้าวแช่ แกงบอน และอื่นๆ วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นอาชีพหลักของชาวมอญในอดีต ซึ่งในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด ผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน และหน่วยงานของภาครัฐจึงได้ร่วมการพัฒนาจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ของแต่ละหมู่บ้านเป็นการเผยแพร่ให้กับผู้สนใจในความสวยงามและความประณีตของสิ่งของเครื่องใช้ที่ทำจากดินเผาอบอุญโบราณที่ได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ทันสมัยและเหมาะกับการใช้งาน โดยกรรมหมู่บ้านจะเป็นตัวแทนสาธิตวิธีการทำ และผู้สูงอายุที่มีสามารถ รักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมอญ วัฒนธรรมด้านภาษาถิ่น ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาถิ่นของชาวมอญมอญมอญในวันเสาร์ – วันอาทิตย์ โดยให้ผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการเขียนและอ่านภาษามอญสามารถสื่อสารได้เป็นตัวแทนส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมเกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติสืบทอดมาจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมากดังมีคำที่กล่าวว่า ชาวมอญเป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาชอบการทำบุญบริจาคทาน ด้านวัฒนธรรมการ

แต่งกายผู้นำชุมชนและกรรมการหมู่บ้าน ผู้สูงอายุจะเป็นต้นแบบในการแต่งกายแบบชาวมอญในเทศกาลประเพณีวันสงกรานต์

อนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้วางแผนการจัดทำกิจกรรมและให้กรรมการหมู่บ้านเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณี ส่วนประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเจ้าอาวาสจะเป็นตัวแทนในการวางแผนจัดการร่วมกับผู้นำชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนเกาะเกร็ดที่เป็นหน่วยงานของรัฐ และผู้นำชุมชนเชื้อสายมอญจะมีส่วนร่วมในการรณรงค์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ที่ชาวมอญเกาะเกร็ดให้ความสำคัญมาก และเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก โดยมีการแบ่งงานกันผิชอบ เช่น หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ดจะมีกรรมการหมู่บ้านจัดทำกิจกรรม แห่ธงธงตะขาบ แห่น้ำหวาน การรำมอญ ส่วนในกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้นในวันสงกรานต์ต่างร่วมมือช่วยกันตามความถนัด ประเพณีวันสงกรานต์จะมีกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปสู่การสร้างควมสามัคคีของชุมชน ส่วนในด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ผู้นำชุมชนและ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ จะเป็นตัวแทนร่วมกันจัดกิจกรรมงานประเพณีทำบุญตามความศรัทธาของพระพุทธศาสนาของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งในปัจจุบันประเพณีค้ำดันโพธิ์ชาวมอญไม่นิยมปฏิบัติ เพราะเป็นการปฏิบัติตามความเชื่อส่วนบุคคลเพื่อเป็นการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะและความเป็นสิริมงคลต่อตนเอง จะนิยมปฏิบัติในช่วงเทศกาลประเพณีสงกรานต์

ตอนที่ 5 การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น พบว่า ผู้นำชุมชนมีความต้องการที่จะให้ประชาชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีความสามัคคี และร่วมมือกันในการทำกิจกรรมตามวัฒนธรรมคติความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมของชาวมอญ รวมทั้งมีจิตสำนึกรักและหวงแหนร่วมกันสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในเทศกาลวันสำคัญ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่า และให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น และร่วมกันพัฒนาชุมชน วางแผนและร่วมจัดทำโครงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการร่วมกันฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนชาวมอญเกาะเกร็ด

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งจะ
เป็นรากฐานของการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยเฉพาะวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรม
เครื่องปั้นดินเผา ส่งเสริมให้มีการตั้งจัดศูนย์แสดงกรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญโบราณ
ของแต่ละหมู่บ้านของชาวมอญนอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมภาษาถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญเกาะ
เกร็ดต้องระดมความคิดและหาแนวทางในการอนุรักษ์โดยการเริ่มต้นจากผู้นำทางศาสนา และผู้นำ
ชุมชนที่มีความรู้จัดทำหนังสือหลักสูตรการเรียนรู้อาษาถิ่นของชาวมอญ และร่วมกันเขียนข้อความ
ต่างๆ บอกแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นภาษามอญ เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ชาวมอญเกาะ
เกร็ดเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภาษาถิ่น และร่วมใจกันพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นการส่งเสริม
รายได้ของชุมชน ด้านงบประมาณของการพัฒนาท้องถิ่นเกาะเกร็ด หน่วยงานภาครัฐควรได้มีการ
จัดสรรงบประมาณทางด้านสาธารณูปโภค เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม และจัดศูนย์อบรมความรู้ให้กับชาวมอญที่เป็นตัวแทนในเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม
ประเพณีประจำท้องถิ่นได้ถูกต้อง ให้กับผู้ที่สนใจในความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ฉบับที่ 4

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สรุปสาระสำคัญและผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจของกลุ่มประชากรตัวอย่างชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ ของกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.90 คน ร้อยละ 20.27 อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 25 – 30 ปี ร้อยละ 29.73 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 57.66 ประกอบอาชีพหลักนอกพื้นที่เกาะเกร็ด ร้อยละ 33.37 มีอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 50.90 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 5,000 – 10,000 บาท

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ ของกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.00 ร้อยละ 30.00 อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 41 – 45 ปี ร้อยละ 40.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 80.00 ประกอบอาชีพหลักในพื้นที่เกาะเกร็ด ร้อยละ 70.00 มีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 40.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ร้อยละ 16,000 – 20,000 บาท

ตอนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

1.การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษากการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.25 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด ร้อยละ 30.63 เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ร้อยละ 15.31 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน ร้อยละ 10.81 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ ตามลำดับ และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.00 เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งของเกาะเกร็ด ร้อยละ 25.00 เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น ร้อยละ 20.00 เป็นชุมชนที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน ร้อยละ 15.00 เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ ตามลำดับ

ผลการศึกษา พบว่า จากลักษณะทางกายภาพของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ส่งผลต่อวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน โดยชุมชนชาวมอญส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายฝั่งรอบเกาะเกร็ด เนื่องจากมีความสะดวกในการคมนาคม และเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพค้าขาย ชุมชนชาวมอญเป็นชุมชนเล็กๆ มีจำนวนประชากรมากและมีพื้นที่ใช้สอยอยู่อย่างจำกัด ชาวมอญนิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น และเป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะเพื่อความสะดวกในการเดินทางภายในพื้นที่เกาะเกร็ด ลักษณะของการประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรของชุมชนเกาะเกร็ด มีผลต่อลักษณะการตั้งบ้านเรือนแบบกระจายไปตามพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทย และจากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 1, 6 และ 7 โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ มาวิเคราะห์การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามชายฝั่งของเกาะเกร็ด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญน่าจะกระจายอยู่ตามชายฝั่งของเกาะเกร็ด

1.2 ลักษณะการสร้างบ้านของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.48 ปลูกบ้านด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง ร้อยละ 34.70 เป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูง ร้อยละ 28.82 เป็นบ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้ และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.00 เป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูง ร้อยละ 35.00 ปลูกบ้านด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง ร้อยละ 25.00 เป็นบ้านที่ปลูกครึ่งตึกครึ่งไม้

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีลักษณะการสร้างบ้านเรือนเหมือนชาวไทยในอดีตเป็นบ้านเรือนผูกและเรือนสับ จากลักษณะพื้นที่ของเกาะเกร็ดที่มีอยู่อย่างจำกัด การสร้างบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจึงนิยมปลูกบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูงด้วยเหตุผล เนื่องจากประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน และมีพื้นที่ใช้สอยมีอยู่อย่างจำกัด เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญไปตามยุคสมัย คือ บ้านสองชั้นยกพื้นสูง และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์และยังคงปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันคือ

1. วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 90.55 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 9.45 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 90.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 10.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นวิถีชีวิตประจำวันของชาวมอญเกาะเกร็ดทุกครัวเรือนผลิตเป็นอาชีพ จึงเป็นหัตถกรรมที่มีกระบวนการทำเป็นระบบตั้งแต่ผลิตไปจนถึงจำหน่าย ในปัจจุบันมีผู้สนใจประกอบอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาลดน้อยลงกว่าในอดีต จนกระทั่งผู้นำชุมชนและหน่วยงานของรัฐได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชาวมอญเกาะเกร็ดจึงร่วมกันส่งเสริมอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมการประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา และมีการผลิตเครื่องดินเผาให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับการใช้งาน จนเป็นที่ยอมรับและเป็นสัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดนนทบุรีที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ด

2. วัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 85.58 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 14.42 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 90.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 10.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยังสืบทอดจนถึงปัจจุบัน เช่น วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เก่าแก่ มีการออกแบบรูปทรงและแกะสลักลวดลายที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นชาวมอญที่มีความประณีตงดงาม นอกจากนี้แล้วชาวมอญยังมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การตั้งถิ่นฐาน อาหารพื้นบ้าน คติความเชื่อ การแต่งกายแบบชาวมอญ ภาษาถิ่นมอญ ลักษณะการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ที่ยังปรากฏให้เห็นในปัจจุบันและได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี

3. วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 80.18 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 19.82 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 75.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 25.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน คือ การตั้งถิ่นฐานแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำอย่างหนาแน่นตามชายฝั่งและบริเวณริมถนนทางเข้าสาธารณะ และมีการตั้งถิ่นฐานที่กระจายไปในพื้นที่ทำกิน ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร

4.วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 80.18 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 19.82 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 80.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 20.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญ การประกอบอาหารพื้นของชาวมอญเกาะเกร็ดมีกรรมวิธี และใช้เครื่องปรุงเหมือนอาหารมอญโดยทั่วไป อาหารมอญแบ่งออก 2 ประเภท คือ ประเภทแกงส้ม ประเภทแกงใส่กะทิ อาหารประเภทแกงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญเกาะเกร็ดคือ แกงบอน แกงเลียงหน่อกะลา หน่อกะลาเป็นผักพื้นบ้านที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติขึ้นตามริมน้ำและดินโคลน ชาวมอญนิยมทำขนมจีนเป็นอาหารพิเศษในโอกาสทำบุญหรือจัดเลี้ยงในงานมงคลต่างๆ คะนอมจีนหรือที่คนไทยเรียกว่า ขนมจีน ชาวมอญกล่าวว่า เป็นอาหารของชาวมอญแต่โบราณ คะนอม ภาษา มอญแปลว่า แป้ง จีน แปลว่า สุก ชาวมอญรับประทานขนมจีนกับน้ำยา ข้าวแช่เป็นอาหารของชาวมอญที่นิยมทำกันเฉพาะเทศกาลวันสงกรานต์ สำหรับไว้ต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชมเกาะเกร็ด เป็นภาพสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวมอญที่มีน้ำใจ ซึ่งยังปรากฏให้เห็นจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งชุมชนได้มีการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมอญให้คงอยู่คู่กับสังคมไทย

5.วัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป มีความรู้ ร้อยละ 79.73 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 20.27 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 70.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 30.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมคติความเชื่อ ซึ่งชาวมอญเป็นชนชาติที่ยึดถือและปฏิบัติตามคติความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วิถีชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีตมีคติความเชื่อในเรื่องผีและสิ่งลึกลับต่างๆ ความเชื่อเกี่ยวกับผีของชาวมอญเห็นได้จากการแสดงความนับถือในลักษณะการเคารพบูชา ชาวมอญเกาะเกร็ดมีคติความเชื่อนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือน นอกจากนี้ชาวมอญเกาะเกร็ดมีความเชื่อว่ามีผีสิงในตุ๊กตา ชาวมอญจึงไม่นิยมเล่นตุ๊กตา และไม่นำตุ๊กตาเข้าบ้านสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

6.วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปไม่มีความรู้ ร้อยละ 71.63 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 28.37 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 65.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 35.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ โดยทั่วไป ผู้ชายจะนุ่งผ้าสีพื้นทอเป็นลายตาเล็ก ๆ ยาวกรอมเท้าป้ายทาบมาด้านหน้าเหน็บเป็นปมแน่นไว้ที่เอว ใส่เสื้อแขนแคบคอผ่าหน้าติดกระดุมมีกระเป๋าทิ้งเอว ผู้หญิงนุ่งผ้าเป็นลายสีเหลี่ยมเล็ก ๆ หรือเป็นลายแถบยาว ไม่ได้เย็บติดกันเป็นผ้าถุงป้ายทาบไว้ด้านหน้ามัดเป็นปมไว้ที่เอวและห่มผ้าสะไบ ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดแต่งกายสมัย

นิยมแบบชาวไทย และยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญแบบดั้งเดิมในโอกาสงานบุญ และเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ

7. วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป มีความรู้ ร้อยละ 63.52 ไม่มีความรู้ 36.48 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 40.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 60.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ ปัจจุบันในชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดผู้สูงอายุบางคนยังคงพูดภาษามอญในระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันแต่มีจำนวนน้อยมาก ภาษามอญนับว่าเป็นภาษาสูงเป็นภาษาที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีการทางพระพุทธศาสนา และเป็นที่สนใจของนักวิชาการศึกษาภาษาถิ่น และเขียนตำราแบบเรียนภาษามอญเผยแพร่ถือได้ว่าเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมภาษาถิ่น

8. วัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 60.82 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 39.18 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 60.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 40.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งสภาพที่อยู่อาศัยและลักษณะการสร้างบ้านเรือนโดยภาพรวมของชุมชนเกาะเกร็ด ส่วนมากเป็นที่อยู่อาศัยที่ปลูกสร้างด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูงหรือสองชั้นยกพื้นสูง และเป็นบ้านที่ปลูกครั้งใดครั้งไม้ ที่ปลูกเรียงรายไปตามริมฝั่งแม่น้ำและตามแนวถนนสาธารณะ โดยอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น

สรุปผลการศึกษารู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน พบว่า ร้อยละ 76.52 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 23.48 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน ร้อยละ 71.25 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 28.75 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ดังนั้นจากการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญทั่วไป และผู้นำชุมชนมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถเรียงลำดับความรู้ที่ประชาชนชาวมอญมีได้ดังนี้คืออันดับ 1 วัฒนธรรมการประกอบอาชีพทำถดถกรรมเครื่องปั้นดินเผา รองลงมา วัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด วัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด

3.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์และยังคงปฏิบัติสืบทอดมาถึงปัจจุบันคือ

1. ประเพณีวันสงกรานต์ (ปีจอะหัต๊ะห์ อ่านว่า ปัด-อะติะ) พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 93.25 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 6.75 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 100.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ คนมอญถือว่าเป็นวันขึ้นศักราชใหม่ เป็นเทศกาลที่สำคัญประจำปีของคนมอญ จะมีการทำบุญเฉลิมฉลองทุกหมู่บ้านของชาวมอญ ด้วยการทำบุญรักษาศีลเพื่อเป็นการต้อนรับศักราชใหม่และเพื่อบูชาพระรัตนตรัยและนางสงกรานต์ พิธีจะเริ่มจากการทำบุญสงกรานต์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญคือ การแห่ข้าวแช่ แห่น้ำหวาน แห่หางหงส์หรือธงตะขาบ ก่อพระเจดีย์ทราย แห่ปลา การสงฆ์น้ำพระ จบด้วยการทำบุญกลางบ้านประจำปีของชาวมอญเกาะเกร็ด เทศกาลสงกรานต์นี้ใช้เวลาหลายวันเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ไปจนถึงต้นเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี ปัจจุบันชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีวันสงกรานต์ไว้ได้เป็นอย่างดี

2. ประเพณีตักบาตรทางน้ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 91.89 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 8.11 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 80.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 20.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำที่ชุมชนชาวมอญจัดขึ้นในวันขึ้น 15 เดือน 11 เป็นประเพณีการทำบุญออกพรรษาของชาวมอญเกาะเกร็ด ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้เสื่อมใสศรัทธาและเคร่งครัดในการนับถือพระพุทธศาสนา และเป็นเทศกาลประจำปีของชาวมอญน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ชาวพุทธมีคติความเชื่อว่าเป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ดาวดึงส์กลับลงมาสู่โลกมนุษย์ ชาวมอญจะร่วมกันทำบุญตักบาตรที่ริมแม่น้ำวัดปรมัยยิกาวาส ชาวมอญเรียกว่า ตักบาตรพระร้อย ตักบาตรทางเรือ และได้มีการจัดงานรื่นเริงชาวมอญจะร่วมกันร้องเพลงเจ้าขาว ตอนกลางคืนมีการเล่นดอกไม้ไฟตามท่าน้ำของวัดมอญ ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดยังรักษาและปฏิบัติสืบทอดมาถึงทุกวันนี้

3. ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 91.89 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 8.11 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 60.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 40.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวมอญที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นการทำบุญตักบาตรถวายอาหารคาวหวานแก่พระภิกษุ และเป็นการทำบุญในวันพระตามปกติ การตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญเกาะเกร็ดสมัยโบราณมีจุดประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์ได้

นำน้ำผึ้งไปผสมยาสมุนไพรเป็นยาลูกกลอน ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงปฏิบัติและอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมการต้มน้ำผึ้งมาจนถึงปัจจุบัน

4. ประเพณีการค้ำตันโพธิ์ (หัก-ส้อย) พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไปมีความรู้ ร้อยละ 34.24 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 65.76 และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนมีความรู้ ร้อยละ 40.00 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 60.00 โดยภาพรวมชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีค้ำตันโพธิ์จำนวนน้อย แต่เดิมเป็นประเพณีปลุกตันโพธิ์ และได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นประเพณีค้ำตันโพธิ์ เพราะถือว่าการค้ำตันโพธิ์เป็นการค้าจันศาสนา สืบเนื่องจากตันโพธิ์เป็นต้นไม้ที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนา ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดเปลี่ยนค่านิยมจากการค้ำตันโพธิ์มาเป็นบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมถือได้ว่าเป็นทำบุญตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

สรุปผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน พบว่า ร้อยละ 77.82 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 22.18 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด และจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญจำนวน 20 คน ร้อยละ 70.00 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 30.00 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ดังนั้นจากการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญทั่วไปและผู้นำชุมชนมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถเรียงลำดับความรู้ที่ประชาชนชาวมอญมีได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ประเพณีวันสงกรานต์ รองลงมา ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีการค้ำตันโพธิ์

ตอนที่ 4 การศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

4.1 ผลการศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

สรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน พบว่า อันดับ 1 ร้อยละ 70.05 เคยปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมตามคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 29.95 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมตามคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 2 ร้อยละ 68.58 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ร้อยละ 31.42 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา อันดับ 3 ร้อยละ 55.33 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 44.67 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมใน

การอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญเกาะเกร็ด อันดับ 4 ร้อยละ 51.24 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 48.76 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบมอญเกาะเกร็ด อันดับ 5 ร้อยละ 42.12 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 57.88 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด

สรุปผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ร้อยละ 57.46 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 42.54 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงยึดมั่นปฏิบัติสืบทอดและรักษาสภาพวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงปฏิบัติสืบทอดจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน พบว่า ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด คือ วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านชาวมอญ ผู้นำชุมชนจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งโรงงานให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมเกาะเกร็ด และร่วมกันประกอบอาหารมอญโบราณในเทศกาลประเพณีวันสงกรานต์ เช่น ข้าวแช่ วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นและถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมแหล่งหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา และเป็นผู้เผยแพร่ความรู้และสาธิตวิธีการปั้นเครื่องปั้นดินเผาโบราณ ของแต่ละหมู่บ้าน วัฒนธรรมภาษาถิ่น ผู้นำชุมชนและคณะพระสงฆ์จะเป็นตัวแทนในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และเผยแพร่ภาษาถิ่นของชาวมอญ วัฒนธรรมคติความเชื่อ เป็นสิ่งที่ชาวมอญเกาะเกร็ดยึดถือที่ปฏิบัติสืบทอดมาจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ที่ชาวมอญค้ำวัฒนธรรมชอบการบริจาคทาน เป็นรากฐานในการปฏิบัติที่มีความผูกพันในชีวิตของชาวมอญทุกคน วัฒนธรรมการแต่งกายแบบมอญโบราณ ผู้นำชุมชนจะเป็นต้นแบบในการแต่งกายแบบมอญในเทศกาลวันสำคัญ โดยเฉพาะประเพณีวันสงกรานต์ก็จะมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การรำมอญ ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ในด้านการแต่งกายแบบชาวมอญ

4.2 ผลการศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด สรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คนพบว่า อันดับ 1 ร้อยละ 81.98 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ ร้อยละ 18.02 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ อันดับ 2 ร้อยละ 81.31 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ร้อยละ 18.69 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ อันดับ 3 ร้อยละ 77.48 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ร้อยละ 22.52 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง อันดับ 4 ร้อยละ 24.66 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ ร้อยละ 75.34 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์

สรุปผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ร้อยละ 66.35 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 33.65 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรวมตัวกันรักษาประเพณีประจำท้องถิ่นไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ทำให้เกาะเกร็ดยังคงรักษาประเพณีประจำท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญ จำนวน 20 คน พบว่า ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด คือ การอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญ ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการจัดกิจกรรมและให้กรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ประสานงาน แบ่งหน้าความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ด ทำกิจกรรม แห่ธงธงตะขาบ แห่น้ำหวาน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดขึ้นต่างร่วมมือกันตามความสมัครใจและตามความถนัด ที่จะนำไปสู่การสร้างสามัคคีของชุมชน ส่วนในด้านประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ตัวแทนคณะสงฆ์และกรรมการหมู่บ้านจะเป็นประธานในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้นำชุมชนกรรมการหมู่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ จะให้ความร่วมมือในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชาวมอญให้คงอยู่คู่กับสังคมไทย ประเพณีคำตันโพธิ์ ปัจจุบันประเพณีคำตันโพธิ์เป็นความเชื่อส่วนบุคคลในการทำบุญสะเดาะเคราะห์ และมีกิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญที่ยั่งยืนต่อไป

ตอนที่ 5 การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด สรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวมอญทั่วไป จำนวน 222 คน พบว่า ชาวมอญต้องการให้หน่วยงานภาครัฐบาลร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น ร้อยละ 37.40 เห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริมชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ร้อยละ 35.13 เห็นว่ารัฐบาลควรส่งเสริมในการปลูกจิตสำนึกในการรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่น ร้อยละ 27.47 เห็นว่ารัฐบาลควรจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่นและได้เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ด้วยการจัดตั้งงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อาณานิคมชาวมอญ และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แหล่งวัฒนธรรมชาวมอญ และร่วมกันสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาให้คงอยู่กับสังคมชาวมอญเกาะเกร็ด ที่มีรูปแบบที่หลากหลายเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ผลการศึกษาการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้นำชุมชนชาวมอญจำนวน 20 คน พบว่าชาวมอญเกาะเกร็ดต้องมีความสามัคคีและร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่มีรูปแบบที่หลากหลายและสร้างสรรค์ และสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและความของวัฒนธรรมดั้งเดิมท้องถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของแต่ละหมู่บ้าน และสาธารณูปโภค เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งได้จัดอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวมอญเกาะเกร็ดให้เยาวชนรุ่นใหม่ปฏิบัติสืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล

1.การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ที่ปรากฏในปัจจุบันนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่นบริเวณรอบๆ เกาะ ตามชายฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา ด้วยเหตุผลเพราะสะดวกในการคมนาคม การประกอบอาชีพเพาะปลูกทำการเกษตรกรรม ค้าขาย และสามารถนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค จากการศึกษามีลักษณะการตั้งถิ่นฐานบริเวณเกาะเกร็ด 2 ลักษณะคือ

1.1 การตั้งบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่มกันตามริมน้ำ และริมถนนทางเท้าสาธารณะรอบเกาะ ลักษณะการเกาะกลุ่มของที่อยู่อาศัยมักรวมกันอยู่ใกล้สถานที่สำคัญต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน และโรงงานเครื่องปั้นดินเผา ลักษณะการตั้งบ้านเรือนแบบนี้พบในบริเวณหมู่ที่ 1, 6, 7 ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวมอญ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย พงษ์ประยูร. (2536:171) ที่กล่าวว่า ลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่ บ้านเรือนวางตัวเรียงรายอยู่ตามสองฝั่งน้ำ ตามเส้นทางคมนาคม และอาศัยอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นบ้านเรือนสร้างติดชิดกันเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบรวมศูนย์

1.2 การตั้งบ้านเรือนแบบกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน เนื่องจากอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรคือเกษตรกรรม ดังนั้นการตั้งบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่สวนของตนเพื่อสะดวกในการดูแลผลผลิตของตน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนแบบนี้จะพบบริเวณหมู่ที่ 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับ สมศรี ศิริขวัญชัย. (2541:15) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจัดกระจายในลักษณะที่ตัวบ้านอยู่กันโดดๆ ส่วนมากตั้งกระจายอยู่ตามไร่นา ที่สวน เพื่อความสะดวกแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยการสร้างบ้านอยู่ในพื้นที่ทำกิน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ หมู่บ้านแบบกระจัดกระจายเกิดขึ้นเพราะลักษณะของสังคมไทยที่ชอบอิสระอยู่อย่างโดดเดี่ยว

2.ลักษณะการสร้างบ้านเรือนของชาวมอญเหมือนกับเรือนของชาวไทยในอดีตคือ เรือนผูกและเรือนสับแบบเรือนไทยทั่วไป ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย คือ ปลุกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียว พื้นยกสูง บ้านสองชั้นยกพื้นสูง บ้านที่ปลุกครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกพร วิวัฒนาการ. (2543:61) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยบนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่ปลุกด้วยไม้และปลุกติดเรียงกันไปตามแนวทางเท้าสาธารณะ ซึ่งลักษณะการปลุกบ้านของชาวมอญปัจจุบันโดยส่วนมากจะยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ลักษณะบ้านเรือนปลุกอาศัยติดกันอย่างหนาแน่น

2.สภาพวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

2.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลปรากฏดังนี้

ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ร้อยละ 76.52 ไม่มี ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ร้อยละ 23.48 ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานในสิ่งที่มีควมรู้นั้นได้ดี ซึ่งความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น รวมถึงสื่อต่างๆ และรวมถึงปัจจัยที่สำคัญต่อการบวกรถ่ายทอดทางวัฒนธรรม คือ ปัจจัยทางสังคมระบบเครือญาติ เช่น วัฒนธรรมคตินิยมเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวมอญดั้งเดิม ส่งผลต่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน จนเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของกลุ่มประชากรชาวมอญทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนชาวมอญ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา มณีรัตน์.

(2538 : 56) เพศหญิงจะเป็นผู้ส่งต่อทางวัฒนธรรมและถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมได้มากกว่าเพศชาย

ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ดมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ร้อยละ 71.25 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ร้อยละ 28.75 ซึ่งผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีระดับการศึกษาสูง มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ ที่เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้และเป็นตัวแทนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จะนำไปเผยแพร่ให้กับผู้สนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นโดยเฉพาะวัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญโบราณ

2.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ผลปรากฏดังนี้

ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่น ร้อยละ 77.82 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่น ร้อยละ 22.18 ชาวมอญมีวิถีชีวิตที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาชอบการบริจาคทานและการทำบุญในเทศกาลวันสำคัญ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง การเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่น นำไปสู่การเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษา พบว่าชาวมอญเพศหญิงมีอายุในช่วง 25 – 30 ปี ซึ่งมีระดับการศึกษาสูงเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้มีการรับรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและรูปแบบการจัดกิจกรรมประเพณีวันสำคัญของชาวมอญได้เป็นอย่างดี

ผู้นำชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 70.00 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ ร้อยละ 30.00 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีประจำท้องถิ่น ซึ่งผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ประกอบอาชีพรับราชการซึ่งเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในร่วมส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่น และมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ ที่เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้และเป็นตัวแทนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันผู้นำชุมชนชาวมอญเป็นผู้มีบทบาทและมีความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ให้มีความทันสมัยและน่าสนใจ เพื่อนำไปสู่การกระตุ้นให้ชาวมอญมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้อง ปราโมทย์ นิลกำแหง. (2536 :166) ได้กล่าวว่า ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่ กำนัน ครูในโรงเรียน มีความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ชาววัยเยอ

3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ร้อยละ 57.46 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 42.54 ไม่เคยปฏิบัติและไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม คือ

1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญ ร้อยละ 70.05 พบว่า ชาวมอญเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลและมีความผูกพันต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งชาวมอญร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมคติความเชื่อ การเคารพและนับถือผีบรรพบุรุษที่ได้ปฏิบัติสืบทอด และเข้าร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตามคติความเชื่อของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินของชาวมอญร้อยละ 68.58 พบว่า หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญโบราณที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวมอญเกาะเกร็ด ปัจจุบันชาวมอญทั่วไปไปร่วมกับผู้นำชุมชนพัฒนาและส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ความเกี่ยวกับวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจ และร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามและมีความเหมาะสมกับการใช้งานจนเป็นที่รู้จักของสังคมภายนอกถึงความสวยงามเครื่องปั้นดินเผา จากการที่ได้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเกาะเกร็ดเป็นสร้างรายได้ให้กับชุมชนเกาะเกร็ดเป็นอย่างมากทำให้ชาวมอญมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านมอญ ร้อยละ 55.33 พบว่า ชาวมอญทั่วไปจะนิยมประกอบอาหารมอญโบราณในเทศกาลวันสำคัญ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ จะนิยมทำข้าวแช่ นำไปถวายพระและทำบุญตักบาตร เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญที่น่าใจ เอื้อเฟื้อ ซึ่งยังปรากฏให้เห็นจนถึงทุกวันนี้

4. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ ร้อยละ 51.24 พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายแบบมอญทั้งชายและหญิงในโอกาสเทศกาลงานบุญ และประเพณีวันสำคัญต่างๆ ของชุมชน ต่อมาเมื่อชาวมอญเกาะเกร็ดมีการติดต่อกับสังคมภายนอกและมีระดับการศึกษาสูงมากขึ้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดได้มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการแต่งกายไปตามกระแสนิยม ซึ่งสอดคล้องกับ

พิทยา พิณสาร. (2543 :98–99) เมื่อมีระดับการศึกษาสูงขึ้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวเลเผ่ามูเซอแดงจากเดิมแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าและมาแต่งกายแบบคนพื้นราบทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นชาวมอญเกาะเกร็ด ร้อยละ 42.12 พบว่า ชาวมอญมีส่วนร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นน้อยมาก และมีอายุน้อยอยู่ในช่วงอายุ 25 – 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ อังกุลดี. (2539 : 69) ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ภาษาามอญนับว่าเป็นภาษาที่สูง เป็นภาษาที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนามากกว่าการใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนมีความรู้ภาษาถิ่นและสามารถใช้ภาษาถิ่นมอญได้จำนวนน้อย ผลจากการที่เกาะเกร็ดเป็นสังคมเปิดจึงเกิดการผสมผสานวัฒนธรรมทางภาษาของกลุ่มชนอื่น นักวิชาการได้ให้ความสนใจศึกษาภาษาถิ่นมอญเขียนเป็นตำราแบบเรียนภาษามอญ ซึ่งชาวมอญเกาะเกร็ดได้พยายามส่งเสริมการอนุรักษ์ภาษาถิ่นมอญโดยการเขียนป้ายโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวเป็นภาษามอญ ถือได้ว่าเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นวิธีหนึ่ง

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของผู้นำชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมต่างๆ ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติสืบทอดแนวความคิดตามวัฒนธรรมคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา การทำบุญบริจาคทาน ด้วยการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญในเทศกาลงานบุญวันออกพรรษา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีการตักบาตรทางน้ำที่ชาวมอญให้ความสำคัญร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้นำชุมชนชาวมอญเพศหญิงและเพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบมอญ ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จัดตั้งแหล่งศูนย์วัฒนธรรมเครื่องปั้นดินของหมู่บ้านชาวมอญ และตัวแทนผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจ และจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ของกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ นงเยาว์ หลีพันธ์.

(2537 : 175) พบว่า เพศชายจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าเพศหญิง ผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านได้ส่งเสริมให้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาถิ่นมอญ และจัดหาบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาถิ่นมอญมาถ่ายทอดความรู้ให้ภาษาถิ่นคงอยู่กับสังคมมอญเกาะเกร็ดตลอดไป

4. การอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ผลการศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดทั่วไป ร้อยละ 66.35 เคยปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชนชาวมอญ ร้อยละ 33.65 ไม่เคยปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณี ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี คือ

1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ ร้อยละ 81.98 พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรักษาประเพณีวันสงกรานต์ไว้เป็นอย่างดี และร่วมกันถ่ายทอดความรู้และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามคติความเชื่อของชาวมอญ ชาวมอญทุกคนให้ความสำคัญในเทศกาลวันสงกรานต์ที่เป็นเทศกาลประจำปีของชาวมอญ มีการทำบุญเฉลิมฉลอง คนมอญถือว่าเป็นวันเริ่มศักราชใหม่ จึงได้เฉลิมฉลองด้วยการทำบุญรักษาศีล ชาวมอญมีความเชื่อว่าการทำบุญเป็นความสุขร่วมเย็นและเป็นนิมิตหมายแห่งความดีงามทำให้มีความสุขตลอดไป ชาวมอญต่างตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและร่วมกันอนุรักษ์ปฏิบัติกันสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน การเข้าร่วมในกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ชาวมอญต่างให้ความสนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก จากเหตุผลที่ว่ากิจกรรมที่ปฏิบัติในประเพณีวันสงกรานต์มีความเหมาะสมกับคนทุกเพศทุกวัย จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเพณีสงกรานต์สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ร้อยละ 81.31 พบว่า ชาวมอญเห็นคุณค่าความสำคัญของการร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ชาวมอญได้ชื่อว่าเป็นผู้เลื่อมใสศรัทธาและเคร่งครัดในการนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมาก จึงร่วมปฏิบัติทำบุญตักบาตรทางน้ำที่หน้าวัดมอญ คือ วัดปรมย์ยิกาวาส และร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการทำบุญบริจาคทาน ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นผู้วางแผนการดำเนินกิจกรรม และปลุกฝังให้เยาวชนชาวมอญร่วมกันปฏิบัติเพื่อเป็นการน้อมถวายเป็นพุทธบูชา น้อมรำลึกองค์สัมมาสัมพุทธเจ้าชาวมอญเกาะเกร็ดยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการบุญออกพรรษาคักบาตรทางน้ำจนถึงปัจจุบัน

3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ร้อยละ 77.48 พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดเข้าร่วมกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งกันมาแต่โบราณ เป็นการทำบุญตักบาตร อาหารคาวหวานแก่พระภิกษุสงฆ์ การทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งสมัยโบราณชาวมอญจุดประทัดเพื่อนำน้ำผึ้งมาผสมยาสมุนไพรเป็นยาลูกกลอน ชาวมอญจึงนิยมทำบุญตักบาตรด้วยน้ำผึ้งปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

4.การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีคำตันโพธิ์ ร้อยละ 24.66 พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดไม่นิยมปฏิบัติ ปัจจุบันประเพณีคำตันโพธิ์กลายเป็นความเชื่อส่วนบุคคลในส่วนของ การสะเดาะเคราะห์เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อชีวิตตนเอง และร่วมปฏิบัติกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วน ร่วม

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด พบว่า ผู้นำชุมชนชาวมอญของแต่ละหมู่บ้านจะมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมประเพณีวันสำคัญต่างๆ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ ส่วนประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งคณะสงฆ์และผู้นำชุมชนกรรมการหมู่บ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานประเพณีงานบุญตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ชาวมอญให้ความสำคัญและปฏิบัติสืบทอดมายาวนาน เป็นสิ่งที่สะท้อน ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ที่สังคมภายนอกให้ความสนใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอญเกาะเกร็ดแหล่งวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันประเพณีคำตันโพธิ์เป็นการปฏิบัติตามคติความเชื่อส่วนบุคคล ลักษณะของกิจกรรมเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม ปัจจุบันชาวมอญไม่นิยมปฏิบัติกัน

5.การเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด สรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญทั่วไป พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมีนโยบายส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์แหล่งการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะแหล่งหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญโบราณ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ผลการศึกษาการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวมอญ พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดต้องมีความรักและความสามัคคีในหมู่คณะร่วมมือกันในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณีประจำท้องถิ่นเพื่อความเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอญ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐที่จะนำมาพัฒนาท้องถิ่น ด้านสาธารณูปโภค จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและการดูแลซ่อมแซมแหล่งหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญโบราณให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เพื่อใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านชุมชนชาวมอญ

6. ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลต้องเป็นไปตามตามเทศกาลโดยเฉพาะประเพณีตักบาตรทางน้ำในปี พ.ศ. 2548 งดการจัดงานตักบาตรทางน้ำเนื่องจากมีการก่อสร้างสะพานไม่สะดวกต่อการจัดงาน เป็นเพียงทำบุญตักบาตรที่วัดปรมย์ยิกาวาส
2. ปัญหาน้ำท่วม

7. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมอญในพื้นที่อื่น
2. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ บริเวณภาคกลาง
3. ควรมีการศึกษาภาษาถิ่นท้องถิ่นชาวมอญในพื้นที่ต่างๆ บริเวณภาคกลาง

จบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร วิวัฒนาการ. (2543). *การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยบนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เกาะเกร็ดระวางภูมิไฟไหม้ฟาง. (2542,กรกฎาคม). *ผู้จัดการนิตยสาร* ปีที่16 (ฉบับที่190)
- คัณฐิยา พรเพชรสุข. (2544). *การวางแผนโครงสร้างการใช้ที่ดินและแนวทางการพัฒนาเกาะเกร็ด
 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- งามพิศ สัตย์สวณ. (2538). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จันทรชัย พงศ์ประยูร. (2536). *การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. ภาควิชาภูมิศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เชื้อ ว่องส่วง. (2527) . *เกาะเกร็ด* พิมพ์เป็นบรรณาการเนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิดอายุ 65 ปี
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- ดนัย ไชยโยธา. (2543). *พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ :
 โอเดียนสโตร์
- ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). *พิธีราเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีราเจ้าพ่อของ
 ชาวมอญ*. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยดุริยางควิทยา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- นงเยาว์ หลีพันธ์. (2537). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
 เล็ก ในจังหวัดจันทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิตยา บุญสิงห์. (2544). *วัฒนธรรมไทย* กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นัยพรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมวิทยาและ
 มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บทความทางวิชาการมอญในบริบทสังคมไทย. (2540). สถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา:
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ปราโมทย์ นิลกำแหง. (2536). *ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวกายเยอ ในจังหวัดศรีสะเกษ* ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาภูมิศาสตร์ กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปรีชา มณีรัตน์. (2538). *ศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษากระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านร่มเกล้า อำเภอตระการ จังหวัดพิษณุโลก* ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาภูมิศาสตร์ พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ผลาดิศัย สิทธิธัญกิจ. (2537 สิงหาคม). มอญ...ผู้พิทักษ์ลุ่มน้ำเจ้าพระยา วัฒนธรรมไทย ปีที่31 (ฉบับที่11) :40-44
- พงศ์พันธ์ อนันตวรราชย์. *วิวัฒนาการของหัตถกรรมพื้นบ้านสู่การผลิตในรูปอุตสาหกรรม: กรณีศึกษา เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด. สถาบันไทยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง. (2540). *การศึกษาเพลงร่ำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* ปรินญานิพนธ์ วิชาเอกมนุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พิทยา พิณสาร. (2543). *รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมชุมชนชาวเขา* ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษานอกระบบ) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พระมหาช่วง โชติปาโล. (2541). *ประเพณีวัฒนธรรมของชาวมอญเชื้อสายมอญ 12 เดือน.* งานพระราชทานเพลิงศพ พระปทุม ธรรมโชติ.
- พรทิพย์ อังกุลดี. (2539). *การมีส่วนร่วมของสตรีผู้นำในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดราชบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ไพโรจน์ บุญผูก. (2541, มกราคม-มีนาคม). *เกาะเกร็ดกับงานบ้าน-งานบุญ ของชาวมอญ* เจ้าพระยา. *วารสารเมืองโบราณ*. ปีที่ 24 (ฉบับที่1)
- มนู วัลยะเพ็ชร. (2520). *การตั้งถิ่นฐานในชนบทของประเทศไทย. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรนครปฐม*
- ยศ สันตสมบัติ. (2544). *มนุษย์กับวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- วินัย ภูมิพิทักษ์กุล.(2536). *แนวทางการพัฒนาบริเวณเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ปรินญาผังเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาผังเมือง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.*

- วีระ บำรุงรักษา. (2541). *ระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน*. กรมศิลปากร
กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิมลศรี ลิ้มธนากุล. (2535, กรกฎาคม-ธันวาคม). เครื่องปั้นดินเผาสกุลช่างมอญเกาะเกร็ด
เมืองโบราณ ปีที่18 (ฉบับที่3-4) :30-43
- สบสุข ลีละบุตร. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณี :
ศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สมศรี ศิริขวัญชัย. (2541). *การวิเคราะห์เชิงนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์:
กรณีศึกษา ชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2519) . *ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานและบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่
สมัยอยุธยาตอนกลางถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุเวทย์ อวยจินดา. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของเทคโนโลยีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาใน
ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่
เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ศรัณย์ ทองปาน. (2537, เมษายน). หอไตรในเมืองนนท์. *นิตยสารสารคดี*. ปีที่10
(ฉบับที่110) :185-192
- ศิริวรรณ คุ่มให้. (ม.ป.ป.). *ประเทศไทย 76 จังหวัด เดอะบุคส์ จำกัด.*
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2549). *วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ปาเจรา
- อลิสรา รามโกมุท. (2542). *เกาะเกร็ด วิถีชีวิตชุมชนชาวมอญริมน้ำเจ้าพระยา*. กรุงเทพฯ :
กรมศิลปากร.
- อาริสา อำภากัย. (2547). *อิทธิพลของทำนองเพลงมอญที่ปรากฏในเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- อนุสรณ์งานพระราชเพลิงศพพระครูสมุทรวราภรณ์. (2543). *พระประแดงการพิมพ์
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.*

เอ็ด ภิรมย์. (2542). *เกาะเกร็ด. วัดปรมัยยิกาวาส ภาพและบทความ* : เอ็น พี. สกรีนพริ้นติ้ง.

Ralph, Linton. (1955). *Tree of Culture*. New York : Knopf, 29

Robert, Redfield. (1969) *The Social Organization of Tradition in The Little Community & Peasant Society and Culture*, Chicago : University of Chicago , 4

จบ

- ปราโมทย์ นิลกำแหง. (2536). *ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของ
ชาวทวายเยอ ในจังหวัดศรีสะเกษ* ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาภูมิศาสตร์ กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปรีชา มณีรัตน์. (2538). *ศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นที่สูง : กรณีศึกษากระบวนการ
เรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านร่มเกล้า อำเภอตระการ
จังหวัดพิษณุโลก* ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาภูมิศาสตร์ พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
- พิทยา พิณสาร. (2543). *รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมชุมชนชาวเขา* ปรินญาณิพนธ์
ศศ.ม.(การศึกษานอกระบบ) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พรทิพย์ อังกุลดี. (2539). *การมีส่วนร่วมของสตรีผู้นำในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ในจังหวัดราชบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นงเยาว์ หลีพันธ์. (2537). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
ในจังหวัดจันทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- วีระ บำรุงรักษ์. (2541). *ระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน.*
- สุภาพร มากแจ้ง. (2540). *ศึกษาวิถีชีวิตของมอญบางกระดี่*
- อนุสรณ์งานพระราชเพลิงศพพระครูสมุทรวราภรณ์. (2543). *พระประแดงการพิมพ์
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2538). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริวรรณ คุ่มให้. (ม.ป.ป.). ประเทศไทย 76 จังหวัด เดอะบุคส์ จำกัด.

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). พิธีร่าเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีร่าเจ้าพ่อของ
ชาวมอญ. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พงษ์ศิริ ศิลปบรรเลง. (2540). การศึกษาเพลงร่ำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วิทยานิพนธ์
วิชาเอกมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะจง (ชาวมอญทั่วไป)
เรื่อง การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

.....

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ของนางสาวอรสา เงินฉาย สาขาวิชาภูมิศาสตร์
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด
 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับตัวประชากร
 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาว
 มอญเกาะเกร็ด

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับประชากร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของผู้ตอบ

คำถามให้ครบถูกต้อง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 25 – 30 ปี

☐ 31 – 35 ปี

☐ 36 – 40 ปี

☐ 41 – 45 ปี

☐ 46 – 50 ปี

☐ 51 – 55 ปี

☐ 56 – 60 ปี

☐ 61 – 65 ปี

☐ 66 – 70 ปี

☐ 71 – 75 ปี

3.ระดับการศึกษา

☐ 1.ไม่ได้รับการศึกษา

☐ 2.ประถมศึกษา

☐ 3.มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

☐ 5.อนุปริญญา / ปวส.

☐ 6.ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี

☐ 7. ปริญญาโท

☐ 8. สูงกว่าปริญญาโท

4.สถานที่ประกอบอาชีพหลักของท่านอยู่ที่ใด

☐ 1.ในพื้นที่เกาะเกร็ด

☐ 2.นอกพื้นที่เกาะเกร็ด

5.อาชีพที่ท่านประกอบคือ

☐ 1.เกษตรกรรม

☐ 2.ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

☐ 3.รับจ้างทั่วไป

☐ 4.รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

☐ 5.บริษัทเอกชน

อื่นๆ ระบุ.....

6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

☐ 5000 – 10,000 บาท

☐ 11,000 – 15,000 บาท

☐ 16,000 – 20,000 บาท

☐ 21,000 – 25,000 บาท

☐ 26,000 – 30,000 บาท

☐ มากกว่า 30,000 บาท

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของผู้ตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

1. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

(เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมชายฝั่งเกาะเกร็ด
- ☐ เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น
- ☐ เป็นชุมชนที่มีการบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน
- ☐ เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ

อื่นๆ ระบุ.....

2. ลักษณะบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

(เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง บ้านสองชั้นยกพื้นสูง
- ☐ บ้านสองชั้นยกพื้นสูง
- ☐ บ้านสองชั้นยกพื้นสูง
- ☐ บ้านที่ปลูกครั้งใดครั้งไม่

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ด

ข้อ	ข้อคำถาม	มี	ไม่มี
	ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเกาะเกร็ด		
1.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด		
2.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด		
3.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดจนถึงปัจจุบันของชาวมอญ		
4.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ด		
5.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำอาหารของชาวมอญเกาะเกร็ด		
6.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด		
7.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ด		
8.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ		

3.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด

ข้อที่	ข้อคำถาม	มี	ไม่มี
	ความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด		
1.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ		
2.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีค้ำต้นโพธิ์ของชาวมอญ		
3.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ		
4.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ		

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของผู้ตอบคำถามให้ครบถูกต้อง

ข้อคำถาม	เคยปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติ
1. วัฒนธรรมอาหารมอญ		
1.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ถ่ายทอดวัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญให้แก่ผู้สนใจที่มาเยี่ยมชม		
1.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ		
1.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ		
1.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญ		
1.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารมอญในเทศกาลวันสำคัญ		
1.6 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาหารพื้นบ้านชาวมอญเป็นประจำในครัวเรือน		

ข้อคำถาม	เคยปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติ
2.วัฒนธรรมการแต่งกาย		
2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญเป็นประจำ		
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ		
2.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญ		
2.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวมอญตามเทศกาลวันสำคัญ		
3.วัฒนธรรมภาษาถิ่น		
3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญให้กับผู้อื่นที่สนใจ		
3.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญด้วยการสื่อสารเป็นประจำ		
3.3 ท่านได้มีส่วนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ		
3.4 ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญ		
4. วัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญ		
4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมคติความเชื่อของชาวมอญ		
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์พิธีกรรมตามคติความเชื่อของชาวมอญ		
4.3 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าในพิธีกรรมเกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวมอญ		
4.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมเกี่ยวกับคติความเชื่อของชาวมอญ		

ข้อคำถาม	เคยปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติ
5. วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา		
5.1 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ		
5.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ		
5.3 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ		
5.4 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ		
การอนุรักษ์ประเพณี		
1. ประเพณีวันสงกรานต์		
1.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ		
1.2 ท่านได้มีส่วนในอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ		
1.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ		
1.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญ		
2. ประเพณีค้ำตันโพธิ์		
2.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีค้ำตันโพธิ์ของชาวมอญ		
2.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีค้ำตันโพธิ์ของชาวมอญ		
2.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีค้ำตันโพธิ์ของชาวมอญ		
2.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ในการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณี		

ข้อคำถาม	เคยปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติ
3. ประเพณีตักบาตรทางน้ำ		
3.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ		
3.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ		
3.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ		
3.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญ		
4. ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง		
4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ		
4.2 ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศึกษาติดตามการเปลี่ยนแปลงประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ		
4.3 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ		
4.4 ท่านได้มีส่วนร่วมสมทบทุนทรัพย์ส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญ		

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวมอญ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญ
เกาะเกร็ดอย่างไรบ้าง

- ☐ รัฐบาลควรการจัดศึกษาที่ให้ความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☐ รัฐบาลควรส่งเสริมกิจกรรมในปลูกจิตสำนึกในการรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☐ รัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาท้องถิ่น
- อื่นๆ ระบุ.....

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ผู้นำชุมชน)
เรื่อง การศึกษาสภาพวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

.....

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ของนางสาวอรสา เงินฉาย สาขาวิชาภูมิศาสตร์
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด
 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับตัวประชากร
 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพวัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด
 ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาว
 มอญเกาะเกร็ด

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับประชากรผู้นำชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของผู้ตอบ

คำถามให้ครบถูกต้อง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 25 – 30 ปี

☐ 31 – 35 ปี

☐ 36 – 40 ปี

☐ 41 – 45 ปี

☐ 46 – 50 ปี

☐ 51 – 55 ปี

☐ 56 – 60 ปี

☐ 61 – 65 ปี

☐ 66 – 70 ปี

☐ 71 – 75 ปี

3.ระดับการศึกษา

☐ 1.ไม่ได้รับการศึกษา

☐ 2.ประถมศึกษา

☐ 3.มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

☐ 5.อนุปริญญา / ปวส.

☐ 6.ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี

☐ 7. ปริญญาโท

☐ 8. สูงกว่าปริญญาโท

4.สถานที่ประกอบอาชีพหลักของท่านอยู่ที่ใด

☐ 1.ในพื้นที่เกาะเกร็ด

☐ 2.นอกพื้นที่เกาะเกร็ด

5.อาชีพที่ท่านประกอบคือ

☐ 1.เกษตรกรรม

☐ 2.ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

☐ 3.รับจ้างทั่วไป

☐ 4.รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

☐ 5.บริษัทเอกชน

อื่นๆ ระบุ.....

6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

☐ 5000 – 10,000 บาท

☐ 11,000 – 15,000 บาท

☐ 16,000 – 20,000 บาท

☐ 21,000 – 25,000 บาท

☐ 26,000 – 30,000 บาท

☐ มากกว่า 30,000 บาท

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของผู้ตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

1. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

(เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ เป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมชายฝั่งเกาะเกร็ด
- ☐ เป็นชุมชนที่นิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น
- ☐ เป็นชุมชนที่มีการบ้านเรือนกระจายไปตามพื้นที่ทำกิน
- ☐ เป็นชุมชนที่ปลูกบ้านเรียงรายไปตามแนวริมถนนทางเข้าสาธารณะ

อื่นๆ ระบุ.....

2. ลักษณะบ้านเรือนของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

(เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ☐ ปลูกด้วยไม้เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง
- ☐ บ้านสองชั้นยกพื้นสูง
- ☐ บ้านที่ปลูกครั้งตึกครั้งไม้

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 สภาพวัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ด

3.1 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

- ☐ มี ☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมลักษณะการสร้างบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

- ☐ มี ☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

อื่นๆ ระบุ.....

4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

- ☐ มี ☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านมอญของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาษาถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

7. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในเรื่องคติความเชื่อของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการประกอบหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

3.2 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาวมอญเกาะเกร็ด

1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวันสงกรานต์ของชาวมอญหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีคำตันโพธิ์ของชาวมอญหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรทางน้ำของชาวมอญหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งของชาวมอญหรือไม่อย่างไร

☐ มี

☐ ไม่มี

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

1. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดอย่างไร

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

1. ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวมอญเกาะเกร็ดอย่างไรบ้าง

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

----- ■

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐาน

ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ดหมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด

ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ดหมู่ที่ 6 บ้านเสาธงทอง

ภาพประกอบการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญเกาะเกร็ดหมู่ที่ 7 บ้านโง่งอ่าง

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบลักษณะบ้านเรือน

ภาพประกอบลักษณะบ้านเรือนชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด

ภาพประกอบลักษณะบ้านเรือนชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 6 บ้านเสาธงทอง

ภาพประกอบลักษณะบ้านเรือนชาวมอญเกาะเกร็ด หมู่ที่ 7 บ้านโอง่าง

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด

ภาพประกอบประเพณีตักบาตรทางน้ำ

ประเพณีสงกรานต์

ผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนในการจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์

การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีสงกรานต์

กิจกรรมที่จัดในประเพณีสงกรานต์

กิจกรรมแห่หงษ์ ธงตะขาบ

กิจกรรมแห่น้ำหวาน

การแต่งกายแบบมอญ

วัฒนธรรมการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา
ของชาวมอญเกาะเกร็ด

ขั้นตอนการทำเตรียมดิน

การขึ้นรูปหม้อ

การแกะลวดลายเครื่องปั้นดินเผา

เตาเผาหม้อโบราณ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำวิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอรสา เงินฉาย
วัน เดือน ปีเกิด	10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 19 หมู่ 9 แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพฯ 10260
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยม โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	คุรุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาสังคมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2550	ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

